

Tabellenboek

behorend bij

Kenmerken van justitiabelen

Een systematisch literatuuronderzoek

J. Appelman MSc

Dr. A. Dirkzwager

Prof. dr. P. van der Laan

Amsterdam, 2021

Tabellenboek

behorend bij

Kenmerken van justitiabelen

Een systematisch literatuuronderzoek

Onderzoek gefinancierd door de Dienst Justitiële Inrichtingen

J. Appelman MSc

Dr. A. Dirkzwager

Prof. dr. P. van der Laan

Amsterdam, Januari 2021

nsCr

Nederlands Studiecentrum
Criminaliteit en Rechtshandhaving

Inhoud

3. Jeugdigen in Justitiële Jeugdinrichtingen	4
Tabel 3.2: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van kindermishandeling en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=11)	4
Tabel 3.3: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van psychiatrische stoornissen en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=10)	6
Tabel 3.4: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van psychische klachten en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=13)	8
Tabel 3.5: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van middelengebruik en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=9)	10
Tabel 3.6: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van opvoedings- en gedragsproblemen en agressie en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=10)	12
Tabel 3.7: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van psychopathie en empathie en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=6)	14
Tabel 3.8: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van een licht verstandelijke beperking en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=5)	15
Tabel 3.9: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van lichamelijke klachten en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=4)	16
Tabel 3.10: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van sociaaleconomische problemen en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=8)	17
Tabel 3.11: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van detentiebeleving en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=8)	19
Tabel 3.12: Kenmerken van de studies op het gebied van risico- en beschermende factoren en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=6)	20
4. Volwassen gedetineerden	21
Tabel 4.4: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van traumatische levensgebeurtenissen en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=5)	21
Tabel 4.5: Studies die zijn verschenen op het gebied van psychiatrische stoornissen en psychische klachten en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=32)	22
Tabel 4.6: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van middelengebruik en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=37)	27
Tabel 4.7: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van agressie en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=9)	33
Tabel 4.8: Studies die zijn verschenen op het gebied van een licht verstandelijke beperking (LVB) en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=6)	34

Tabel 4.9: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van lichamelijke klachten en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=18)	35
Tabel 4.10: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van het sociale netwerk en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=46).....	38
Tabel 4.11: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van problemen in de werksituatie en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=40)	45
Tabel 4.12: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van huisvestingsproblemen en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=39).....	49
Tabel 4.13: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van financiële problemen en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=31)	55
Tabel 4.14: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van detentiebeleving en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=13)	61
Tabel 4.15: Kenmerken van de studies op het gebied van risico- en beschermende factoren en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=9).....	64
5. TBS- en overige forensisch psychiatrische patiënten	66
Tabel 5.2: Kenmerken van de studies op het gebied van traumatische levensgebeurtenissen en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=9).....	66
Tabel 5.3: Kenmerken van de studies op het gebied van psychiatrische stoornissen en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=35)	68
Tabel 5.4: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van middelengebruik en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=15)	75
Tabel 5.5: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van hulpverleningsgeschiedenis en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=11) ..	77
Tabel 5.6: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van agressie en gedragsproblemen en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=11)	79
Tabel 5.7: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van psychopathie en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=4).....	81
Tabel 5.8: Kenmerken van de studies op het gebied van een licht verstandelijke beperking (LVB) en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=12)	82
Tabel 5.9: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van lichamelijke klachten en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=2)	84
Tabel 5.10: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van sociaaleconomische problemen en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=17)	85
Tabel 5.11: Kenmerken van de studies op het gebied van risico- en beschermende factoren en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=6).....	89
6. Gedetineerde vreemdelingen	90
Tabel 6.1: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van gedetineerde vreemdelingen en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=8).....	90

3. Jeugdigen in Justitiële Jeugdinrichtingen

Tabel 3.2: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van **kindermishandeling** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=11)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Berehulya, 2013	Jongens met een PIJ-maatregel	134	- 27.8% van de jongens met een neurologische stoornis is in het verleden chronisch mishandeld door de opvoeder (dossierinformatie).
			- 21.3% van de jongens zonder neurologische stoornis is in het verleden chronisch mishandeld door de opvoeder (dossierinformatie).
			- 12.8% van de jongens met een neurologische stoornis is in het verleden chronisch verwaarloosd door de opvoeder (dossierinformatie).
			- 31.4% van de jongens zonder een neurologische stoornis is in het verleden chronisch verwaarloosd door de opvoeder (dossierinformatie).
			- 2.5% van de jongens met een neurologische stoornis is in het verleden seksueel misbruikt door de opvoeder (dossierinformatie), andere jongens maakte dit niet mee.
			- De jongens met een neurologische stoornis verschillen significant van de jongens zonder neurologische stoornis.
Boonmann et al, 2016	Jongens	44 zedendelinquenten en 44 niet-zeden-delinquenten	- 4.6% van de jongens is in het verleden emotioneel mishandeld (screeningsvragenlijst).
			- 5.7% van de jongens is in het verleden lichamelijk mishandeld (screeningsvragenlijst).
			- 17.1% van de jongens is in het verleden emotioneel verwaarloosd (screeningsvragenlijst).
			- 12.5% van de jongens is in het verleden lichamelijk verwaarloosd (screeningsvragenlijst).
			- 4.5% van de jongens is in het verleden seksueel misbruikt (screeningsvragenlijst).
			- Jongens die emotionele mishandeling hebben meegemaakt, vertonen vaker depressieve klachten.
			- Zedendelinquenten zijn significant vaker lichamelijk mishandeld dan andere delinquenten.
			- Jongens die seksueel zijn misbruikt vertonen vaker agressieproblemen, gedachteverstoringen en suïcidale gedachten.
Brand et al, 2013	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	2.011	- 38% van de jongeren is in het verleden door zijn ouders mishandeld, 23% door iemand anders (dossierinformatie).
			- 68% van de jongeren is in het verleden verwaarloosd door de opvoeder (dossierinformatie).
			- 14% van de jongeren is in het verleden seksueel misbruikt. 2% door de opvoeder en 12% door anderen (dossierinformatie).
			- 37% van de jongeren was in het verleden getuige van geweld binnen het gezin (dossierinformatie).
			- Bij 20% van de jongeren is geen verleden van kindermishandeling bekend (dossierinformatie).
De Vries, 2013	Jongens met een PIJ-	133	- 26.6% van de jongens heeft te maken gehad met chronische mishandeling in het verleden (dossierinformatie).

	maatregel		- 41.1% van de jongens heeft te maken gehad met matige verwaarlozing en 25,6% met ernstige verwaarlozing door de opvoeder (dossierinformatie).
			- 6.4% van de jongens is in het verleden meerdere malen seksueel misbruikt (dossierinformatie).
Meijkamp, 2016	Voorlopig gehechte jongens	469	- 13.2% van de jongens is in het verleden emotioneel mishandeld, waarvan 1.4% in ernstige mate (screeningsvragenlijst).
			- 12.5% van de jongens is in het verleden lichamelijk mishandeld, waarvan 3.8% in ernstige mate (screeningsvragenlijst).
			- 33.9% van de jongens is in het verleden emotioneel verwaarloosd, waarvan 4.9% in ernstige mate (screeningsvragenlijst).
			- 21.7% van de jongens is in het verleden lichamelijk verwaarloosd, waarvan 3% in ernstige mate (screeningsvragenlijst).
			- 3.4% van de jongens is in het verleden seksueel misbruikt, waarvan 0.2% in ernstige mate (screeningsvragenlijst).
			- Hoe ernstiger de lichamelijke mishandeling in het verleden, hoe ernstiger het delict dat gepleegd is.
			- Hoe ernstiger de emotionele mishandeling of verwaarlozing, hoe groter de kans op een geweldsdelict.
Oudhof & Van der Steege, 2009	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	25	- 16 van de 25 jongeren zijn in het verleden mishandeld. Hiervan zijn 14 jongeren verwaarloosd, 8 emotioneel mishandeld, 7 lichamelijk mishandeld en 2 seksueel misbruikt (dossierinformatie).
Peijs, 2016	Jongens en meisjes	41	- Naarmate jongeren meer mishandeling rapporteren, neemt hun cannabisgebruik toe.
Stam, 2014	Meisjes in de Waag	319	- 34.8% van de meisjes is wel eens verwaarloosd (dossierinformatie).
			- 36.7% van de meisjes is wel eens mishandeld (dossierinformatie).
			- 15% van de meisjes is wel eens seksueel misbruikt (dossierinformatie).
			- Nederlandse meisjes zijn significant vaker misbruikt dan meisjes met een Marokkaanse achtergrond.
Suurmond, 2017	Jongens en meisjes	439	- Naarmate jongeren meer emotionele of lichamelijke mishandeling of lichamelijke verwaarlozing rapporteerden, nam het cannabisgebruik toe.
Tienstra, 2015	Jongens met een PIJ-maatregel	70 zedendelinquenten en 70 niet-zedendelinquenten	- Jongens die in het verleden seksueel misbruikt zijn, plegen zelf ook vaker een zedendelict dan jongens die niet misbruikt zijn.
Van Rossum & Van der Steege, 2009	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	25	- 7 van de 25 jongeren zijn in het verleden mishandeld. Vijf jongeren zijn emotioneel mishandeld, 2 lichamelijk, 2 zijn verwaarloosd en 2 zijn seksueel misbruikt (dossierinformatie).

Tabel 3.3: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van **psychiatrische stoornissen** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=10)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Berehulya, 2013	Jongens met een PIJ-	134	- 29.3% van de jongens heeft één trek van een persoonlijkheidsstoornis type B (dossierinformatie).
	maatregel		- 48.8% van de jongens heeft meerdere trekken van een persoonlijkheidsstoornis type B (dossierinformatie).
Brand et al, 2013	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	2.011	- 90% van de PIJ-jongeren heeft trekken van een persoonlijkheidsstoornis type B, 62% heeft dit in ernstige mate (dossierinformatie).
			- 15% van de PIJ-jongeren heeft autisme (dossierinformatie).
			- 13% van de PIJ-jongeren heeft psychotische symptomen (dossierinformatie).
			- 31% van de PIJ-jongeren heeft ADHD (dossierinformatie).
			- Bij 17% van de PIJ-jongeren is sprake van een angststoornis (dossierinformatie).
			- Bij 2% van de PIJ-jongeren is sprake van een hersenorganische stoornis (dossierinformatie).
De Vries, 2013	Jongens met een PIJ-maatregel	133	- 74.6% van de PIJ-jongens heeft een ontwikkeling richting een persoonlijkheidsstoornis type B (dossierinformatie).
			- 18.5% van de PIJ-jongens heeft autisme (dossierinformatie).
			- 6.9% van de PIJ-jongens heeft psychotische symptomen (dossierinformatie). Depressieve jongens minder vaak dan niet depressieve jongens.
			- 20.9% van de PIJ-jongens heeft ADHD (dossierinformatie). Depressieve jongens minder vaak dan niet-depressieve jongens.
De Wijn, 2009	Jongens met een PIJ-maatregel	73	- 45.1% van de jongens heeft een ontwikkeling richting een persoonlijkheidsstoornis type B (dossierinformatie).
			- 12.5% van de jongens heeft autisme (dossierinformatie).
			- 15.3% van de jongens heeft ADHD (dossierinformatie).
			- 1.4% van de jongens heeft psychotische symptomen (dossierinformatie).
Hoevers, 2014	Jongens	807	- 1% van de jongens heeft een disruptieve stemmingsdisregulatie (screeningsvragenlijst).
			- Jongens met een disruptieve stemmingsdisregulatie plegen meer delicten en vertonen meer agressie.
			- Jongens met een disruptieve stemmingsdisregulatie vertonen meer psychotische symptomen, alcoholgebruik, concentratieproblemen en hyperactiviteit.
Kaal et al, 2011	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	1.363	- 57.7% van de jongeren heeft een ontwikkeling richting een persoonlijkheidsstoornis type B (dossierinformatie).
			- Hoe hoger het IQ, hoe groter de kans op een ontwikkeling richting een persoonlijkheidsstoornis type B.
			- 2.6% van de jongeren heeft een hersenorganische stoornis (dossierinformatie).
			- Hoe hoger het IQ, hoe kleiner de kans op een hersenorganische stoornis.
			- 4.4% van de jongeren heeft psychotische symptomen (dossierinformatie).

			- Hoe hoger het IQ, hoe kleiner de kans op psychotische symptomen.
Oudhof & Van der Steege, 2009	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	25	- 8 van de 25 jongeren hebben een ontwikkeling richting een antisociale persoonlijkheidsstoornis (dossierinformatie).
			- 6 jongeren hebben een ontwikkeling richting een narcistische persoonlijkheidsstoornis (dossierinformatie).
			- 21 van de 25 jongeren hebben een gedragsstoornis (dossierinformatie).
			- 6 jongeren hebben ADHD (dossierinformatie).
			- 2 jongeren hebben een borderline persoonlijkheidsstoornis in ontwikkeling (dossierinformatie).
			- 1 van de jongeren heeft een paranoïde persoonlijkheidsstoornis in ontwikkeling (dossierinformatie).
			- 1 van de jongeren heeft een schizoïde persoonlijkheidsstoornis in ontwikkeling (dossierinformatie).
Stam, 2014	Meisjes in de Waag	319	- 17.8% van de meisjes heeft een persoonlijkheidsstoornis (dossierinformatie).
			- 13.5% van de meisjes heeft ADHD (dossierinformatie).
			- 54.8% van de meisjes heeft een gedragsstoornis (dossierinformatie).
Tienstra, 2015	Jongens met een PIJ-maatregel	70 zedendelinquenten en 70 niet-zeden Delinquenten	- 45.3% van de jongens heeft een ontwikkeling richting een narcistische persoonlijkheidsstoornis (dossierinformatie).
			- 76.8% van de jongens heeft een ontwikkeling richting een antisociale persoonlijkheidsstoornis (dossierinformatie).
			- 6.3% van de jongens heeft een ontwikkeling richting een borderline persoonlijkheidsstoornis (dossierinformatie).
			- Zedendelinquenten hebben een kleinere kans om een antisociale persoonlijkheidsstoornis te ontwikkelen dan andere delinquenten.
			- 16.5% van de jongens heeft een autismespectrumstoornis (dossierinformatie).
Van Rossum et al, 2009	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	25	- 12 van de 25 jongeren hebben een ontwikkeling richting een antisociale persoonlijkheidsstoornis (dossierinformatie).
			- 8 jongeren hebben een narcistische persoonlijkheidsstoornis in ontwikkeling (dossierinformatie).
			- 20 jongeren hebben een gedragsstoornis (dossierinformatie).
			- 4 van de 25 jongeren hebben ADHD (dossierinformatie).
			- 3 jongeren hebben een borderline persoonlijkheidsstoornis in ontwikkeling (dossierinformatie).
			- 3 jongeren hebben een ontwikkeling richting een persoonlijkheidsstoornis met afhankelijke trekken (dossierinformatie).
			-1 van de jongeren heeft een paranoïde persoonlijkheidsstoornis in ontwikkeling (dossierinformatie).
			-1 van de jongeren heeft een schizoïde persoonlijkheidsstoornis in ontwikkeling (dossierinformatie).
			-1 van de jongeren heeft een schizotypische persoonlijkheidsstoornis in ontwikkeling (dossierinformatie).

Tabel 3.4: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van **psychische klachten** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=13)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Boonmann et al, 2016	Jongens	44 zedendelinquenten en 44 niet zeden-Delinquenten	- 9.1% van de jongens heeft suïcidale gedachten gehad in de afgelopen maanden (screeningsvragenlijst).
			- Zedendelinquenten rapporteren vaker suïcidale gedachten in de maanden voorafgaand aan het onderzoek dan andere delinquenten.
Brand et al, 2013	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	2.011	- Bij 25% van de jongeren was sprake van depressieklachten in het afgelopen jaar (dossierinformatie).
			- 89% van de jongeren is zeer beïnvloedbaar (dossierinformatie).
			- 97% van de jongeren heeft een probleem op het gebied van probleeminzicht (dossierinformatie).
Colins et al, 2013	Jongens	296	- Jongens met een Nederlandse achtergrond rapporteren meer mentale klachten in de 6 maanden voorafgaand aan het onderzoek dan jongens met een Marokkaanse en Surinaamse achtergrond (screeningsvragenlijst).
			- Surinaamse jongens rapporteren meer gedragsproblemen en hyperactiviteit in de 6 maanden voorafgaand aan het onderzoek dan Marokkaanse jongens (screeningsvragenlijst).
Colins & Grisso, 2019	Jongens	1.259	- De jongens scoren gemiddeld 0.3 op een schaal van 0-2 voor suïcidale gedachten in de afgelopen maanden (screeningsvragenlijst).
			- Nederlandse jongens scoren 2x zo hoog dan jongens met een Surinaamse achtergrond.
			- Nederlandse jongens scoren 5x zo hoog dan jongens met een als Marokkaanse achtergrond.
De Vries, 2013	Jongens met een PIJ-maatregel	133	- 27.8% van de jongens rapporteert depressieve klachten te hebben gehad in het afgelopen jaar (dossierinformatie).
			- Depressieve jongens zijn vaker mishandeld, seksueel misbruikt en afgewezen door leeftijdsgenoten.
			- Depressieve jongens hebben vaker een angststoornis, vertonen vermijdend gedrag en hebben meer moeite met zelfverzorging.
Eichelsheim & Van der Laan, 2011	Jongens en meisjes	209	- 7% van de jongeren had in de afgelopen 6 maanden last van ernstige psychosociale problemen (screeningsvragenlijst).
			- 16.4% van de jongeren heeft ernstige cognitieve denkfouten (screeningsvragenlijst).
Kaal et al, 2011	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	1.363	- 89.6% van de jongeren is zeer beïnvloedbaar (dossierinformatie).
			- 86.8% van de jongeren heeft een probleem op het gebied van probleeminzicht (dossierinformatie).
			- Jongeren met een laag IQ zijn vaker zeer beïnvloedbaar of hebben problemen met probleeminzicht dan jongeren met een hoog IQ.
Oudhof & Van der Steege, 2009	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	25	- 23 van de 25 jongeren hebben een gebrekkige gewetensontwikkeling (dossierinformatie).
			- 6 jongeren hebben depressieve klachten op het moment van onderzoek (dossierinformatie).
			- 3 van de 25 jongeren zijn suïcidaal op het moment van onderzoek (dossierinformatie).

			- 3 jongeren hebben PTSS-klachten op het moment van onderzoek (dossierinformatie).
			- 4 jongeren hebben slaapproblemen en 3 jongeren ervaren veel stress op het moment van onderzoek (dossierinformatie).
Rovers, 2014	Jongens en meisjes die korter dan 3 maanden in detentie verblijven	1.533	- Bij 17% van de jongeren is in de afgelopen maanden sprake geweest van depressie- of angstklachten (screeningsvragenlijst).
			- 14% van de jongeren was in de afgelopen maanden snel prikkelbaar of boos (screeningsvragenlijst).
			- 23% van de jongeren had in de afgelopen maanden last van een vertekend beeld van de realiteit (screeningsvragenlijst).
			- 5% van de jongeren was in de afgelopen maanden suïcidaal (screeningsvragenlijst).
Stam, 2014	Meisjes in de Waag	319	- 66.8% van de meisjes heeft een laag zelfbeeld (dossierinformatie).
			- 66.1% van de meisjes is zeer beïnvloedbaar (dossierinformatie).
Van Doorn et al, 2012	Meisjes	256	- 33.5% van de meisjes had depressieklachten in de afgelopen week (screeningsvragenlijst).
			- 17.4% van de meisjes is suïcidaal op het moment van onderzoek (dossierinformatie).
			- 19.5% van de meisjes had PTSS-klachten in de afgelopen 30 dagen (screeningsvragenlijst).
			- 6.6% van de meisjes heeft dissociatieklachten op het moment van onderzoek (screeningsvragenlijst).
			- Meisjes in de JIJ ervaren minder depressieve klachten, PTSS-klachten, dissociatieklachten en suïcidale gedachten dan meisjes in een psychiatrisch ziekenhuis.
Van Rossum et al, 2009	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	25	- 24 van de 25 jongeren hebben een gebrekkige gewetensontwikkeling (dossierinformatie).
			- 5 van de 25 jongeren hebben depressieklachten op het moment van onderzoek (dossierinformatie).
			- 2 jongeren zijn suïcidaal op het moment van onderzoek (dossierinformatie).
			- 1 van de jongeren heeft PTSS-klachten op het moment van onderzoek (dossierinformatie).
			- 2 van de 25 jongeren hebben slaapproblemen en 1 jongere ervaart veel stress op het moment van onderzoek (dossierinformatie).
Veen et al, 2010	Jongens in voorlopige hechtenis	296	- Gedetineerde jongens hebben meer mentale gezondheidsklachten dan jongens uit de algemene bevolking.
			- Nederlandse jongens hebben over het algemeen meer mentale gezondheidsklachten dan Marokkaanse jongens.

Tabel 3.5: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van **middelengebruik** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=9)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Brand et al, 2013	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	2.011	- 32% van de PIJ-jongeren is problematisch alcoholgebruiker op het moment van onderzoek, waarvan 7% in ernstige mate (screeningsvragenlijst). - 65% van de PIJ-jongeren is problematisch drugsgebruiker op het moment van onderzoek, waarvan 27% in ernstige mate (dossierinformatie). - 6% van de PIJ-jongeren vertoont problematisch gokgedrag op het moment van onderzoek, waarvan 2% in ernstige mate (dossierinformatie).
De Ruigh et al, 2019	Jongens	186	- 2.5 maand na insluiting drinkt 34.4% van de jongens alcohol, na 4.5 maand 41.4% en na 12 maanden 64.5% (zelfrapportage). - 2.5 maand na insluiting gebruikt 51.1% van de jongens cannabis, na 4.5 maand 56.5% en na 12 maanden 76.3% (zelfrapportage). - 2.5 maand na insluiting zit 54.3% van de jongens nog in detentie, 4.5 maand na insluiting 41.9% en na 12 maanden nog 17.7%. Dit kan verklaren waarom de gebruikpercentages toenemen over tijd (zelfrapportage).
De Vries, 2013	Jongens met een PIJ-maatregel	133	- 26.1% van de PIJ-jongeren is problematisch alcoholgebruiker op het moment van onderzoek (dossierinformatie). - 53.3% van de PIJ-jongeren is problematisch softdrugsgebruiker op het moment van onderzoek (dossierinformatie). - 10.1% van de PIJ-jongeren is problematisch harddrugsgebruiker op het moment van onderzoek (dossierinformatie). - Jongeren met een depressie gebruiken vaker drugs dan jongeren zonder depressie. Het verschil is het grootste voor harddrugs.
Hoeksema, 2017	Jongens en meisjes	494	- Naarmate een persoon meer alcohol gebruikt, gebruikt hij of zij ook meer cannabis. Dit geldt ook andersom. - Naarmate een persoon ouder wordt, gebruikt hij of zij minder middelen.
Kaal et al, 2011	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	1.363	- De prevalentie van problematisch alcoholgebruik onder PIJ-jongeren is 30.5% op het moment van onderzoek (dossierinformatie). - De prevalentie van problematisch drugsgebruik onder PIJ-jongeren is 63.7% op het moment van onderzoek (dossierinformatie). - Jongeren met een hoog IQ hebben meer kans op problematisch alcohol- en drugsgebruik dan jongeren met een laag IQ of verstandelijke beperking.
Kavak, 2019	Jongens en meisjes	606	- 36.3% van de jongeren gaf aan nooit alcohol te drinken, 30.5% dronk maandelijks of minder, 20% dronk 2 tot 4 keer per maand, 6.5% dronk 2 tot 3 keer per week en 4.5% dronk minstens 4 keer per week op het moment van onderzoek (zelfrapportage). - 23.6% van de jongeren dronk 1 of 2 glazen per keer, 25.1% dronk 3-4 glazen per keer, 22.3% dronk 5-6 glazen per keer, 12.9% dronk 7-9 glazen per keer en 16% dronk meer dan 10 glazen per keer op het moment van onderzoek (zelfrapportage).

			- 3.1% van de jongeren dronk minstens 4 keer per week meer dan 10 glazen per keer op het moment van onderzoek (zelfrapportage).
			- Hoe sterker de bindingen met familie en vrienden, hoe lager het alcoholgebruik.
Kepper et al, 2009	Jongens	155	- Van de jongens in de leeftijdsgroep 13-14 rookt 46% dagelijks in de periode voor detentie, van de jongens in de leeftijd 15-16 is dit 76% en in de leeftijd 17-18 is dit 81% (zelfrapportage).
			- Jongens in de JJI roken vaker dagelijks dan jongens in jeugdzorg, speciaal onderwijs of regulier onderwijs.
			- Van de jongens in de leeftijdsgroep 13-14 is 38% problematische alcoholgebruiker in de periode voor detentie, in de leeftijd 15-16 is dit 51% en in de leeftijd 17-18 is dit 57% (zelfrapportage).
			- Jongens in de JJI zijn vaker problematische alcoholgebruiker dan jongens in jeugdzorg, speciaal onderwijs of regulier onderwijs.
			- Van de jongens in de leeftijdsgroep 13-14 gebruikt 63% cannabis in de periode voor detentie, in de leeftijd 15-16 is dit 80% en in de leeftijd 17-18 is dit 82% (zelfrapportage).
			- Jongens in de JJI gebruiken vaker cannabis dan jongens in jeugdzorg, regulier onderwijs of speciaal onderwijs.
			- Van de jongens in de leeftijdsgroep 13-14 gebruikte 17% wel eens XTC in de periode voor detentie, in de leeftijd 15-16 is dat 12% en in de leeftijd 17-18 is dat 16% (zelfrapportage).
			- Jongens in de JJI gebruiken vaker XTC dan jongens in het speciaal en regulier onderwijs, maar minder vaak dan jongens in de jeugdzorg.
			- Van de jongens in de leeftijdsgroep 13-14 gebruikt 12% cocaïne in de periode voor detentie, in de leeftijd 15-16 is dat 18% en in de leeftijd 17-18 is dat 21% (zelfrapportage).
			- Jongens in de JJI gebruiken vaker cocaïne dan jongens in het speciaal en regulier onderwijs, maar minder vaak dan jongens in de jeugdzorg.
			- 6% van de jongens gebruikte ook harddrugs tijdens hun verblijf in de JJI (zelfrapportage).
Peijs, 2016	Jongens en meisjes	41	- Bij 19 van de 41 jongeren is sprake van problematisch cannabisgebruik in het half jaar voor detentie (screeningsinstrument).
Stam, 2014	Meisjes in de Waag	319	- 43.9% van de meisjes gebruikt wel eens drugs (dossierinformatie).
			- 63.7% van de meisjes drinkt wel eens alcohol (dossierinformatie).
			- Nederlandse meisjes gebruiken meer drugs dan Marokkaanse, Turkse en Surinaamse meisjes.
			- Nederlandse meisjes drinken vaker alcohol dan Marokkaanse meisjes.

Tabel 3.6: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van **opvoedings- en gedragsproblemen en agressie** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=10)

Studie	Onderzoeksgroep	Grootte van de steekproef	Belangrijkste bevindingen
Baesjou, 2015	Jongens en meisjes	70	- Wanneer jongeren in een situatie zitten waarbij zij in het nadeel zijn of problemen hebben met het accepteren van autoriteit, vertonen zij meer agressie.
Berehulya, 2013	Jongens met een PIJ-maatregel	134	- 49.4% van de PIJ-jongeren is wel eens verbaal agressief in de instelling (dossierinformatie).
			- 40.3% van de PIJ-jongeren is wel eens fysiek agressief in de instelling (dossierinformatie).
			- 19.4% van de PIJ-jongeren heeft wel eens een agressief incident in de JJI veroorzaakt (dossierinformatie).
Bongaards, 2015	Jongens	238	- Een hogere hartslag (in stress) hangt samen met agressief reageren.
			- Iemand die weinig empathisch is, vertoont eerder agressief gedrag.
			- Een hogere mate van zelfcontrole hangt samen met minder agressie.
Brand et al, 2013	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	2.011	- 62% van de PIJ-jongeren is wel eens uit huis geplaatst vanwege het gedrag van de opvoeder (dossierinformatie).
			- 75% van de PIJ-jongeren heeft te maken gehad met de afwezigheid van één van de ouders in de jeugd (dossierinformatie).
			- 91% van de PIJ-jongeren heeft een opvoeding gehad die werd gekenmerkt door inconsistente regels waardoor verkeerd gedrag steeds andere consequenties had (dossierinformatie).
			- Bij 36% van de PIJ-jongeren is sprake van hechtingsproblematiek (dossierinformatie).
			- 95% van de PIJ-jongeren vertoonde enigszins probleemgedrag in de kindertijd (dossierinformatie).
			- 57% van de PIJ-jongeren vertoont probleemgedrag in de inrichting (dossierinformatie).
			- 36% van de PIJ-jongeren vertoont agressie in de inrichting (dossierinformatie).
			- 56% van de PIJ-jongeren vertoont vermijdend gedrag bij probleemsituaties in de inrichting (dossierinformatie).
			- 74% van de PIJ-jongeren heeft problemen met negatieve copingstijlen in de inrichting (dossierinformatie).
			- 28% van de PIJ-jongeren heeft problemen met zijn zelfredzaamheid in de inrichting(dossierinformatie).
Daamen, 2014	Jongens en meisjes	340	- De gemiddelde score voor indirecte agressie was 1.85 op een schaal van 1-3 (screeningsvragenlijst).
			- De gemiddelde score voor directe agressie was 2.24 op een schaal van 1-3 (screeningsvragenlijst).
			- Hoe ouder de jongere is, hoe meer indirecte agressie hij/zij vertoont.
			- Jeugdigen in een JJI vertonen minder agressief gedrag dan jongeren in de jeugdzorgplus of open instellingen.
Kaal et al, 2011	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	1.363	- 53.4% van de jeugdigen vertoont vermijdend gedrag in de instelling (dossierinformatie).

			- 73.5% van de jongeren heeft negatieve copingmanieren in de inrichting (dossierinformatie).
			- 30.9% van de jongeren heeft problemen met zijn zelfredzaamheid in de inrichting (dossierinformatie).
			- Jeugdigen met een laag IQ vertonen vaker negatieve copingmanieren of problemen met zelfredzaamheid dan jeugdigen met een hoog IQ.
			- Jeugdigen met een laag IQ vertonen minder vaak vermijdend gedrag dan jeugdigen met een hoog IQ.
Krabbendam et al, 2014	Meisjes (zowel strafrechtelijk als civielrechtelijk geplaatst)	139	- De meisjes scoren gemiddeld(9-11 op een schaal van 0-16) op openlijke agressie, wat een verzamelnaam is voor verbale en fysieke agressie (screeningsvragenlijst).
			- De meisjes scoren laag(6-7 op een schaal van 0-19) op gesloten agressie, wat een verzamelnaam is voor een vijandige interpretatie en ingehouden agressie (screeningsvragenlijst).
			- Suïcidaal of zelfverwondend gedrag(innerlijke agressie) bij aanvang van de detentie is een goede voorspeller voor agressie 5 jaar later.
Oudhof & Van der Steege, 2009	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	25	- Bij 10 van de 25 PIJ-jongeren is er sprake van hechtingsproblematiek (dossierinformatie).
Rovers, 2014	Jongens en meisjes die korter dan 3 maanden in detentie verblijven	1.533	- 48% van de jongeren die korter dan 3 maanden in detentie verblijft had ervaringen met de afwezigheid van één van de ouders in de opvoeding (screeningsvragenlijst).
			- 3% van de kortverblijvers heeft een hoge score op emotionele problemen op het moment van onderzoek (screeningsvragenlijst).
			- 16% van de kortverblijvers heeft een hoge score op gedragsproblemen op het moment van onderzoek (screeningsvragenlijst).
			- 7% van de kortverblijvers heeft een hoge score op pro-sociaal gedrag op het moment van onderzoek (screeningsvragenlijst).
Van Rossum et al, 2009	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	25	- Bij 6 van de 25 PIJ-jongeren is er sprake van hechtingsproblematiek (dossierinformatie).

Tabel 3.7: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van **psychopathie en empathie** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=6)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Bartels, 2014	Jongens	42	- 45.2% van de jongens scoort op het moment van onderzoek hoog op affectieve empathie, wat inhoudt dat deze jongens de emoties van anderen snel overnemen (screeningsvragenlijst). Wanneer de ander verdrietig is, wordt deze persoon dat ook.
			- 57.1% van de jongens scoort op het moment van onderzoek hoog op cognitieve empathie, wat inhoudt dat zij zich kunnen inbeelden hoe de ander zich voelt (zelfrapportage).
Brand et al, 2013	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	2011	- 97% van de PIJ-jongeren heeft problemen op het gebied van empathie (dossierinformatie).
Schippers, 2016	Jongens en meisjes	350	- Er is een negatief verband tussen psychopathische trekken en affectieve empathie. Hoe meer psychopathische trekken een iemand heeft, hoe minder diegene de emoties van een ander kan overnemen.
Van der Helm et al, 2012	Jongens	59	- Jongens kunnen zich beter inbeelden hoe de ander zich voelt dan dat zij de gevoelens van de ander zelf ook voelen.
			- Een leefklimaat met een goede ondersteuning en sfeer hangt samen met de mate waarin een jongere zich kan inbeelden hoe een ander zich voelt.
Veen et al, 2011	Jongens in voorlopige hechtenis	299	- Er zijn 2 subtypen van psychopathie: het type dat laaggemiddeld scoort(1-2) op de drie factoren van psychopathie: interpersoonlijk, affectief en lifestyle, en het type dat hooggemiddeld scoort(3-4) op deze drie factoren.
			- In de groep die laaggemiddeld scoort op de drie factoren van psychopathie zit 70% van de psychopathische jongeren, in de groep die hooggemiddeld scoort op de drie factoren zit 30%.
			- 79% van de Marokkaanse jongeren valt in de groep laag-psychopathisch, 21% in de groep hoog-psychopathisch.
			- 62% van de Nederlandse jongens valt in de groep laag-psychopathisch, 38% in de groep hoog-psychopathisch.
Wijga, 2016	Jongens	416	- Er is een negatief verband tussen psychopathische trekken en empathie zowel in het algemeen als in specifieke situaties. Hoe meer psychopathische trekken de jongens bezitten, hoe minder empathie zij bezitten.

Tabel 3.8: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van een **licht verstandelijke beperking** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=5)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Berehulya, 2013	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	134	- 43.5% van de jongens heeft een IQ onder de 85, wat een indicatie kan zijn voor zwakbegaafdheid of een licht verstandelijke beperking (intelligentietest). - Jongens zonder neurologische stoornis hebben significant vaker een laag IQ dan jongens met neurologische stoornis.
Brand et al, 2013	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	2.011	- 11% van de PIJ-jongeren heeft een indicatie voor een licht verstandelijke beperking (intelligentietest). - 32% van de PIJ-jongeren heeft een indicatie voor zwakbegaafdheid (intelligentietest).
Kaal et al, 2011	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	1.363	- 13% van de jongeren heeft een indicatie voor een licht verstandelijke beperking (dossierinformatie). - 29% van de jongeren heeft een indicatie voor zwakbegaafdheid (dossierinformatie). - Personen met een indicatie voor een licht verstandelijke beperking plegen significant vaker een zedendelict, hebben vaker last van hersenorganische stoornissen, psychotische stoornissen en pedoseksueel gedrag en hebben vaker problemen met zelfredzaamheid en copingmechanismen dan jongeren met een hoog IQ. - Personen met een indicatie voor een licht verstandelijke beperking hebben significant minder vaak last van verslavingen, persoonlijkheidsstoornissen en vermijdend gedrag dan personen met een hoog IQ.
Rovers, 2014	Jongens en meisjes die korter dan 3 maanden in detentie verblijven	1.533	- 44% van de kortverblijvers heeft een indicatie voor een licht verstandelijke beperking of zwakbegaafdheid (observaties en beschrijvingen van betrokkenen).
Stam, 2014	Meisjes (in de Waag)	319	- 19.5% van de meisjes heeft een indicatie voor zwakbegaafdheid of een licht verstandelijke beperking (intelligentietesten of uitspraak behandelaar).

Tabel 3.9: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van **lichamelijke klachten** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=4)

Studie	Onderzoeksgroep	Grootte van de steekproef	Belangrijkste bevindingen
Boonmann et al, 2016	Jongens	44 zedendelinquenten en 44 niet-zeden-Delinquenten	- 22.8% van de jongens heeft lichamelijke klachten gehad in de afgelopen maanden (screeningsvragenlijst). - Zedendelinquenten hebben vaker lichamelijke klachten dan andere delinquenten.
Oudhof & Van der Steege, 2009	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	25	- Eén van de PIJ-jongeren heeft lichamelijke klachten ten tijde van het onderzoek (dossierinformatie).
Rovers, 2014	Jongens en meisjes die korter dan 3 maanden in detentie verblijven	1.533	- 28% van de jongeren die niet langer dan drie maanden in detentie verblijven heeft lichamelijke klachten gehad in de afgelopen maanden (screeningsvragenlijst).
Van Rossum et al, 2009	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	25	- Twee PIJ-jongeren hebben lichamelijke klachten ten tijde van het onderzoek (dossierinformatie).

Tabel 3.10: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van **sociaaleconomische problemen** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=8)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Berehulya, 2013	Jongens met een PIJ-	134	- 44.9% van de PIJ-jongeren heeft leerproblemen, bij 21.9% is dit in ernstige mate (dossierinformatie).
	maatregel		- Jongeren met een neurologische stoornis hebben vaker last van leerproblemen dan jongeren zonder neurologische stoornis.
Brand et al, 2013	Jongens en meisjes met	2.011	- 48% van de PIJ-jongeren heeft leerproblemen (dossierinformatie).
	een PIJ-maatregel		- 70% van de PIJ-jongeren spijbelt veel of is vroegtijdig met school gestopt (dossierinformatie).
			- 13% van de PIJ-jongeren heeft een gebrek aan steun vanuit het sociale netwerk (dossierinformatie).
			- 89% van de PIJ-jongeren ontbreekt het aan een omvangrijk netwerk of heeft weinig contact met dit netwerk (dossierinformatie).
De Ruigh et al, 2019	Jongens	186	- 64% van de jongens is 2.5 maand na aankomst in de jeugdinrichting werkloos (zelfrapportage).
			- 4.5 maand na aankomst in de jeugdinrichting is 57% werkloos en 12 maanden na aankomst 34.9% (zelfrapportage).
Kaal et al, 2011	Jongens en meisjes met	1.363	- 39.8% van de PIJ-jongeren heeft leerproblemen, bij 20.7% is dit in ernstige mate (dossierinformatie).
	een PIJ-maatregel		- 52.3% van de PIJ-jongeren spijbelt veel of is vroegtijdig met school gestopt (dossierinformatie).
			- Jongeren met een laag IQ hebben vaker leerproblemen dan jongeren met een hoog IQ.
Oudhof & Van der Steege, 2009	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	25	- 12 PIJ-jongeren zijn wel eens eerder van school gestuurd (dossierinformatie).
			- 10 PIJ-jongeren is in het verleden vaak van school gewisseld (dossierinformatie).
			- Acht van de 25 PIJ-jongeren spijbelen veel (dossierinformatie).
			- Zes PIJ-jongeren hebben een slechte relatie met de docent (dossierinformatie).
			- Vier PIJ-jongeren worden of werden gepest op school en drie jongeren pesten anderen (dossierinformatie).
			- Drie PIJ-jongeren hebben een hulpbehoefte als het gaat om scholing (dossierinformatie).
			- Drie van de 25 PIJ-jongeren wonen in een onveilige buurt (dossierinformatie).
			- Twee PIJ-jongeren leven in een armoedige buurt (dossierinformatie).
			- Twee PIJ-jongeren leven sociaal geïsoleerd (dossierinformatie).
Tienstra, 2015	Jongens	70 zedendelinquenten	- 35.7% van de jongeren heeft te maken gehad met afwijzing door leeftijdsgenoten (dossierinformatie).
		en 70 niet-zeden-delinquenten	- Zedendelinquenten hebben vaker te maken gehad met afwijzing door leeftijdsgenoten dan andere delinquenten.
Van Rossum et al, 2009	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	25	- 12 PIJ-jongeren hebben vaak van school gewisseld (dossierinformatie).

			- 11 van de 25 PIJ-jongeren spijbelen veel of hebben dit gedaan in het verleden (dossierinformatie).
			- 11 PIJ-jongeren zijn ooit eerder van school gestuurd in hun schoolgaande jaren (dossierinformatie).
			- Zes PIJ-jongeren hebben of hadden een slechte relatie met de docent (dossierinformatie).
			- Drie van de 25 PIJ-jongeren worden gepest op school en 3 jongeren pesten anderen op school, of dit is gebeurd in het verleden (dossierinformatie).
			- Drie PIJ-jongeren wonen in een onveilige buurt (dossierinformatie).
			- Drie van de 25 PIJ-jongeren leven in een armoedige buurt (dossierinformatie).
			- Vier PIJ-jongeren leven sociaal geïsoleerd (dossierinformatie).
			- Eén van de PIJ-jongeren is dakloos (dossierinformatie).
Veen, 2008	Jongens in voorlopige hechtenis	129	- Er zijn 3 typen moeder-zoonrelaties: een relatie die gekenmerkt wordt door weinig controle en affectie, een relatie die gekenmerkt wordt door weinig conflicten maar veel controle en een relatie die wordt gekenmerkt door veel conflicten en disciplineren maar weinig controle.
			- 15.2% van de Marokkaanse jongens bevindt zich in een relatie die wordt gekenmerkt door weinig controle en affectie, 9.5% van de Nederlandse jongens bevindt zich hierin.
			- Nederlandse jongens hebben voornamelijk een relatie die wordt gekenmerkt door weinig conflicten maar veel controle.
			- Gedetineerden jongens bevinden zich vaker in een relatie met hun moeder die wordt gekenmerkt door weinig controle en affectie dan jongens uit de reguliere bevolking.

Tabel 3.11: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van **detentiebeleving** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=8)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Geenen, 2014	Jongens	47	- Er zijn vier typen jongens in de JJI die elk hun eigen behoeftes hebben in de omgang met groepsleiders.
			- Jongeren die van zichzelf angstig zijn en behoefte hebben aan een groepsleider die stevig in zijn schoenen staat. Dit zijn veelal de nieuwe of wat jongere jongeren in de JJI.
			- Jongeren die van zichzelf opstandig zijn en geen behoefte hebben aan iemand die de baas over hen speelt. Zij hechten wel veel waarde aan eerlijkheid en rechtvaardigheid en verwachten van een groepsleider dat deze iedereen op dezelfde manier behandelt.
			- Jongeren die erg zelfstandig zijn en zelf van mening zijn dat zij geen groepsleider nodig hebben. Deze jongeren zijn veelal wat ouder en hebben slecht contact met het thuisfront.
			- Jongeren die van zichzelf erg afhankelijk zijn en behoefte hebben aan persoonlijke aandacht en steun. Deze jongeren zijn vaak erg onzeker en hebben behoefte aan een groepsleider die hen bemoedigend toespreekt.
Snip, 2012	Jongens en meisjes	209	- Jongeren met een licht verstandelijk beperking (LVB) scoren gemiddeld lager op de schaal sfeer dan de groep zonder LVB.
			- Jongeren met een LVB scoren gemiddeld hoger op de schaal repressie dan de groep zonder LVB.
			- Jongeren met een LVB ervaren de sfeer sneller als negatief.
			- Jongeren met een LVB ervaren de geboden ondersteuning minder positief.
			- Jongeren met een LVB ervaren minder mogelijkheden tot groei dan jongeren zonder licht verstandelijke beperking.
Van der Helm et al, 2009	Jongens en meisjes	49	- Jongeren ervaren het groepsklimaat als meer open dan gesloten.
			- Een open groepsklimaat hangt samen met een grotere behandelbereidheid.
Van der Helm et al, 2012	Jongens	59	- Een open groepsklimaat, dat wordt gekenmerkt door een hoge mate van ondersteuning, mogelijkheden voor groei en een goede balans tussen flexibiliteit en controle, hangt samen met minder directe agressie.
			- De relatie tussen een open groepsklimaat en directe agressie wordt gemedieerd door emotionele instabiliteit.
Van der Helm et al, 2013	Jongens en meisjes	247	- De jongeren in de JJI scoren het hoogste op de schalen sfeer en ondersteuning en minder hoog op persoonlijke groei en het totale leefklimaat.
			- Er is een verschil tussen lang- en kortverblijf groepen. Langverblijf groepen scoren iets lager op het leefklimaat.
Van der Helm et al, 2014	Jongens en meisjes	59	- Een open groepsklimaat, dat wordt gekenmerkt door een hoge mate van ondersteuning, mogelijkheden voor groei en een goede balans tussen flexibiliteit en controle, hangt samen met een grotere behandelbereidheid.
Van der Laan & Eichelsheim, 2013	Jongens en meisjes	207	- Het aantal voorgaande detenties is positief gecorreleerd met veiligheidsgevoel. Jongeren die al eerder in detentie zaten voelen zich veiliger.
			- Goed contact met medewerkers hangt positief samen met een gevoel van autonomie en welbevinden.
			- Jongeren die al langer in de inrichting verblijven, ervaren het groepsklimaat als meer open.
Van Miert et al, 2018	Jongens en meisjes	220	- Het leefklimaat wordt als positief ervaren de afgelopen jaren. Jongeren zijn het meest positief over de veiligheid in de inrichting, en het minst positief over de regels in de groep en wat ze leren in de inrichting.

Tabel 3.12: Kenmerken van de studies op het gebied van **risico- en beschermende factoren** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=6)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Colins et al, 2013	Jongens	296	- Gedragsproblemen hangen samen met recidive.
			- De aanwezigheid van een criminele voorgeschiedenis hangt samen met recidive.
			- Hyperactiviteit hangt samen met recidive.
Colins & Grisso, 2019	Jongens	1259	- Depressiviteit hangt samen met recidive.
			- Middelengebruik hangt samen met recidive.
Hillege et al, 2017	Jongens en meisjes met een PIJ-maatregel	2.010	- Criminogene factoren zijn: seksuele problemen, antisociale persoonlijkheid en psychische klachten, gebrek aan empathie en bewustzijn, familieproblemen, problemen met middelengebruik en seksuele, cognitieve en sociale problemen.
Hoevers, 2014	Jongens	807	- Jongeren met een disruptieve stemmingsdisregulatie hebben een grotere kans om crimineel gedrag te vertonen dan jongeren zonder.
Meijkamp, 2016	Jongens (voorlopig gehechten)	469	- Jongeren die in het verleden lichamelijk zijn mishandeld hebben een grotere kans om crimineel gedrag te vertonen dan jongeren die niet lichamelijke zijn mishandeld.
Vries & Liem, 2011	Jongens en meisjes die veroordeeld zijn voor moord	137	- Man zijn vergroot de kans op recidive.
			- Een gebrek aan zelfcontrole vergroot de kans op recidive.
			- Het hebben van een criminele voorgeschiedenis vergroot de kans op recidive.
			- Middelengebruik verkleint de kans op recidive.

4. Volwassen gedetineerden

Tabel 4.4: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van **traumatische levensgebeurtenissen** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=5)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Boerema, 2014	Vrouwen in de ISD	81	- 34.1% van de vrouwen is als kind lichamelijk mishandeld en 59.8% is ook als volwassene nog lichamelijk mishandeld (dossierinformatie).
			- 26.8% is als kind seksueel misbruikt en 24.4% is als volwassene nog seksueel misbruikt (dossierinformatie).
			- Het meemaken van mishandelingen of seksueel misbruik hangt samen met het plegen van criminaliteit.
			- Het meemaken van mishandelingen of seksueel misbruik hangt samen met meer psychopathologie.
Cima et al, 2008	Mannen	47	- Mannelijke gedetineerden rapporteren significant meer traumatische levensgebeurtenissen dan mannelijke studenten (screeningsvragenlijst).
			- Psychopathische en niet-psychopathische gedetineerden rapporteren even veel traumatische levensgebeurtenissen (screeningsvragenlijst).
Joosen & Slotboom, 2015	Vrouwen (VIP-studie)	397	- 32.5% van de vrouwen is lichamelijk mishandeld voor haar 16de jaar (zelfrapportage).
			- 24.6% van de vrouwen is seksueel misbruikt voor haar 16de jaar (zelfrapportage).
			- 28.4% van de vrouwen heeft huiselijk geweld meegemaakt voor haar 16de jaar (zelfrapportage).
			- 36.3% van de vrouwen heeft gescheiden ouders (zelfrapportage).
			- 70.8% van de vrouwen is zelf ooit slachtoffer geweest van een misdrijf (zelfrapportage).
			- Een scheiding van de ouders vergroot de kans op detentie in de volwassenheid.
Menting et al, 2012	Gedetineerde moeders	113	- 52.8% van de vrouwen heeft één of meerdere abortussen gehad (zelfrapportage).
			- 34% van de vrouwen is wel eens mishandeld (zelfrapportage).
			- 16% van de vrouwen is wel eens seksueel misbruikt (zelfrapportage).
			- 11.1% van de vrouwen is wel eens verkracht (zelfrapportage).
Van Olphen, 2017	Vrouwen	450	- In vergelijking met vrouwen die geen trauma hebben meegemaakt, plegen vrouwen die ooit een trauma hebben meegemaakt vaker een geweldsdelict.
			- In vergelijking met vrouwen die niet lichamelijk zijn mishandeld, plegen vrouwen die ooit lichamelijk zijn mishandeld vaker een geweldsdelict.

Tabel 4.5: Studies die zijn verschenen op het gebied van **psychiatrische stoornissen** en **psychische klachten** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=32)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Beerthuizen et al, 2015	Mannen en vrouwen die minstens 2 weken in	23.553	- In 2011 had 27.1% van de gedetineerden voor detentie zorgcontact waarbij een zorgplan is opgesteld. Dit kan elke zorgvorm inhouden. Na detentie was dit 8.3%.
	detentie hebben gezeten en zijn vrijgekomen in de tweede helft van 2011 of 2012 (Monitor Nazorg)		- In 2012 had 25.9% van de gedetineerden voor detentie zorgcontact waarbij een zorgplan is opgesteld. Dit kan elke zorgvorm inhouden. Na detentie was dit 7.8%.
Beijersbergen et al, 2014	Mannen (Prison Project)	824	- Mannelijke gedetineerden rapporteren meer psychische klachten dan mannen uit de algemene bevolking (screeningsvragenlijst).
			- Op depressie na, zijn alle psychische klachten na 3 maanden in detentie verminderd vergeleken met 3 weken na binnenkomst in detentie.
			- Gedetineerden die na 3 weken hun detentie als rechtvaardiger ervaren, rapporteren minder psychische klachten na 3 maanden in detentie dan gedetineerden die hun detentie na 3 weken als onrechtvaardiger ervaren.
Blaauw et al, 2016	Vrouwen in de ISD	81	- 53% van de vrouwen had een As I stoornis, waarvan 22% een stemmingsstoornis en 17% psychotische stoornissen (DSM-diagnose in dossier).
			- 73% van de vrouwen had een As II stoornis, waarvan 29% een borderline persoonlijkheidsstoornis, 21% een antisociale persoonlijkheidsstoornis en 30% een persoonlijkheidsstoornis NAO (DSM-diagnose in dossier).
Bloem et al, 2018	Mannen in voorlopige	226	- 77% van de mannen heeft een psychische stoornis (diagnostisch interview).
	hechtenis		- 45% van de mannen heeft een aan middelen gebonden stoornis, 32% een antisociale persoonlijkheidsstoornis, 19% een angststoornis, 13% een affectieve stoornis, 7% een psychotische stoornis en 8% heeft ADHD. Daarnaast heeft 44% een comorbide stoornis (diagnostisch interview).
			- Het subjectieve welzijn van gedetineerden neemt toe naarmate de detentie vordert.
			- Gedetineerden met een antisociale persoonlijkheidsstoornis hebben na een maand in detentie een lager subjectief welzijn dan na 2 weken in detentie.
Boerema, 2014	Vrouwen in de ISD	81	- 22% van de vrouwen had een stemmingsstoornis, 16.3% een psychotische stoornis, 13.8% een angststoornis, 7.5% een ontwikkelingsstoornis, 3.8% ADHD, 1.3% een impulsbeheersingsstoornis, 1.3% een aanpassingsstoornis en 1.2% een dissociatieve stoornis (DSM-diagnose in persoonlijk dossier).
			- In totaal hadden 47.4% van de vrouwen geen diagnose op As I, 42.1% had één diagnose en 10.5% had twee of meer diagnoses op As I.
			- 11.3% van de vrouwen had een schizotypische persoonlijkheidsstoornis, 11.3% had een schizoïde persoonlijkheidsstoornis, 1.4% had een paranoïde persoonlijkheidsstoornis, 26.3% een borderline persoonlijkheidsstoornis, 18.8% een antisociale persoonlijkheidsstoornis, 1.3% een theatrale persoonlijkheidsstoornis, 1.3% een narcistische persoonlijkheidsstoornis, 2.5% een afhankelijke persoonlijkheidsstoornis, 1.3% een ontwijkende persoonlijkheidsstoornis, 1.3% een obsessieve-compulsieve persoonlijkheidsstoornis en 26.3% een persoonlijkheidsstoornis NAO (DSM diagnose in persoonlijk dossier).

			- In totaal had 26.4% van de vrouwen geen diagnose op As II, 56.9% had één diagnose en 16.7% van de vrouwen had twee of meer diagnoses op As II.
Brons et al, 2013	Mannen (Prison Project)	824	- 25.7% van de mannen heeft 3 weken na binnenkomst in detentie een zeer hoge score voor psychische klachten, na drie maanden is dit nog 17.4% (screeningsvragenlijst).
			- 24.5% van de mannen heeft na 3 weken in detentie een zeer hoge score voor depressieve klachten, na drie maanden is dit 25.2% (screeningsvragenlijst).
			- 20.8% van de mannen heeft na 3 weken in detentie een zeer hoge score voor angstklachten, na drie maanden is dit nog 13% (screeningsvragenlijst).
			- Na drie maanden is de mate van psychische klachten lager dan na 3 weken. De gemiddelde score voor depressieve klachten blijft echter even hoog.
			- Gedetineerden rapporteren meer psychische klachten dan mannen uit de algemene bevolking.
			- Gedetineerden die een cel delen rapporteren minder psychische klachten.
Bulten & Nijman, 2009	Mannen	191	- 4.2% van de mannen heeft ADHD, 36.6% een antisociale persoonlijkheidsstoornis, 18.3% had suïcidale gedachten in de maand voor het onderzoek, 11.5% heeft een angststoornis, 9.4% een depressie en 0.5% een psychotische stoornis (diagnostisch interview).
			- 56.5% van de mannen heeft een of meer psychiatrische stoornissen (inclusief middelenmisbruik) (diagnostisch interview).
			- 68.1% van de mannen heeft een of meer psychiatrische stoornissen en een antisociale persoonlijkheidsstoornis (diagnostisch interview).
Bulten & Nijman, 2010	Mannen en vrouwen	183	- 36% van de gedetineerden rapporteerde problemen op het gebied van emoties (screeningsvragenlijst).
			- 17% van de gedetineerden rapporteerde problemen op het gebied van cognities (screeningsvragenlijst).
Den Bak et al, 2018	Mannen	2.079	- 17% van de mannen is gediagnosticeerd met een antisociale persoonlijkheidsstoornis (diagnostisch interview).
			- 11% van de mannen heeft matige angstgevoelens en 1.7% van de mannen ervaart een zorgwekkend niveau van angst.
Den Bak et al, 2018	Mannen in de JICN op Bonaire	25	- 2 van de 25 mannen in de JICN op Bonaire hebben angstklachten en 16 mannen ervaren depressieve klachten (screeningsvragenlijst).
De Wit et al, 2012	Mannen	210	- 17% van de mannen heeft een paranoïde persoonlijkheidsstoornis, 5.9% heeft een theatrale persoonlijkheidsstoornis, 44.4% een narcistische persoonlijkheidsstoornis, 37.7% een borderline persoonlijkheidsstoornis, 63.6% een antisociale persoonlijkheidsstoornis en 6.5% een afhankelijke persoonlijkheidsstoornis (diagnostisch interview).
			- 50% van de mannen heeft psychiatrische problematiek (screeningsvragenlijst).
			- 32.8% van de mannen heeft een dubbele diagnose (screeningsvragenlijst).
Dirkzwager et al, 2016	Mannen (Prison Project)	141	- In de 12 maanden voor detentie had 21% van de mannen een behandeling voor psychische problemen, 13% voor depressie en 6% voor een angststoornis.
			- 6 maanden na detentie had 27% van de mannen een behandeling voor psychische problemen, 15% voor depressie en 17% voor een angststoornis.

Dirkzwager et al, 2018	Mannen (Prison Project)	1.664	- 24.4% van de mannen had kort na binnenkomst in detentie een zeer hoge score voor psychische klachten (screeningsvragenlijst).
			- 20.1% van de gedetineerden had kort na binnenkomst een hoge score voor angstklachten, 23.6% had dit voor depressie, 15.5% voor cognitieve klachten en 19.2% voor psychotische klachten (screeningsvragenlijst).
			- Er zijn verschillende factoren die samenhangen met een hoge mate van psychische klachten kort na binnenkomst in detentie: de aanwezigheid van een hulpverleningsgeschiedenis, de aanwezigheid van problematisch middelengebruik, een leeftijd boven de 30 en werkloos zijn voor detentie.
			- Gedetineerden rapporteren bij binnenkomst in detentie meer psychische klachten dan mannen uit de algemene bevolking.
			- Over het algemeen neemt de mate van psychische klachten af tijdens detentie.
Dirkzwager et al, 2019	Mannen (Prison Project)	1.624	- 20% van de mannen heeft kort na binnenkomst in detentie een zeer hoge score voor angstklachten, 23% voor depressieve klachten, 15% voor cognitieve klachten en 19% voor psychotische klachten (screeningsvragenlijst).
			- Gedetineerden scoren 5x hoger op psychische klachten dan personen uit de algemene bevolking.
			- Gedetineerden scoren lager op psychische klachten dan psychiatrische patiënten uit de ambulante zorg.
			- Gedetineerden die al eerder waren behandeld voor psychische klachten rapporteerden 3x meer psychische klachten dan personen die nog niet eerder waren behandeld.
Fazel et al, 2017	Mannen en vrouwen	2.810	- In de periode 2011-2014 hebben 43 personen zelfmoord gepleegd in Nederlandse detentie.
Goderie, 2008	Mannen en vrouwen in de ISD	97	- 28% van de gedetineerden op de ISD-afdeling heeft geen psychische stoornissen, 32% heeft gediagnosticeerde stoornissen, 19% heeft wel psychische klachten maar deze zijn niet gediagnosticeerd en bij 21% van de gedetineerden is hier geen informatie over (persoonlijk dossier).
Kuppens & Ferwerda, 2008	Mannen en vrouwen	6.385	- 8.3% van de gedetineerden had zorgcontact op het moment van onderzoek. Dit kan verslavingszorg, medische zorg of psychische zorg zijn.
Liem et al, 2016	Mannelijke (levens)lang gestraften	14	- 5 (levens)langgestraften geven aan suïcidale gedachten te hebben (gehad) in detentie (zelfrapportage).
Martens et al, 2019	Mannen	213	- 23% van de mannen rapporteerde psychische klachten bij binnenkomst in de PI (medische intake).
			- De meest voorkomende psychische klachten zijn: 5% heeft ADHD; 4% heeft een agressiestoornis; 4% heeft een depressie en 13% heeft een andere psychische klacht (medische intake).
			- Hoe ouder de gedetineerde is, hoe minder psychische klachten hij rapporteert.
			- Psychische klachten komen meer voor bij personen met ondergewicht dan bij personen met overgewicht.
			- Hoe lager de voedselzekerheid (toegang hebben tot voldoende levensmiddelen om aan eetbehoeften te kunnen voldoen), hoe hoger de prevalentie van psychische klachten.
			- Hoe meer drugsgebruik of alcoholmisbruik, hoe hoger de psychische klachten.
			- Dakloosheid hangt samen met een verhoogde kans op psychische klachten.
More & Weijters, 2011	Mannen en vrouwen die minstens 2 weken in	10.838	- In 2009 had 27.8% van de gedetineerden zorgcontact voor detentie. Dit kan elke zorgvorm zijn. Over de situatie na detentie is geen informatie.

	detentie hebben gezeten en zijn vrijgekomen in de tweede helft van 2009 (Monitor Nazorg)		
Noordhuizen & Weijters, 2012	Mannen en vrouwen die minstens 2 weken in detentie hebben gezeten en zijn vrijgekomen in de tweede helft van 2010 (Monitor Nazorg)	9.690	- 29.4% van de gedetineerden had psychische zorgcontacten voor detentie.
Slotboom et al, 2009	Vrouwen (VIP-studie)	251	- 56% van de vrouwen geeft aan depressieve klachten te hebben (screeningsvragenlijst).
			- 63% van de vrouwen heeft PTSS (screeningsvragenlijst).
			- 31% van de vrouwen heeft wel eens suïcidale gedachten (screeningsvragenlijst).
			- Psychische klachten voor detentie zijn een voorspeller voor psychische klachten tijdens of na detentie.
Tollenaar et al, 2008	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2005 (Veelplegersmonitor)	5.910	- 37% van de veelplegers geeft aan problemen te hebben met de geestelijke gezondheid (Cliënt Volg Systeem Reclassering).
Tollenaar & Van der Laan, 2010	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2006 en 2007 (Veelplegersmonitor)	4.790 in 2006 4.447 in 2007	- In 2006 geeft 41% van de veelplegers aan problemen te hebben met de psychische gezondheid (Cliënt Volg Systeem Reclassering). - In 2007 geeft 41% van de veelplegers aan problemen te hebben met de psychische gezondheid (Cliënt Volg Systeem Reclassering).
Tollenaar & Van der Laan, 2011	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2008 (Veelplegersmonitor)	5.046	- 42.8% van de veelplegers geeft aan problemen te hebben met de psychische gezondheid (Cliënt Volg Systeem Reclassering).
Tollenaar & Van der Laan, 2012	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2009 (Veelplegersmonitor)	4.761	- 42.6% van de veelplegers geeft aan problemen te hebben met de psychische gezondheid (Cliënt Volg Systeem Reclassering).
Tollenaar & Van der Laan, 2012	Mannen en vrouwen in de ISD (Veelplegersmonitor)	554	- 43.4% van de ISD-ers heeft psychische klachten (Cliënt Volg Systeem Reclassering).
Tollenaar & Van der Laan, 2013	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2010 (Veelplegersmonitor)	4.513	- 42.4% van de veelplegers geeft aan problemen te hebben met de psychische gezondheid (Cliënt Volg Systeem Reclassering).
Van Gent, 2015	Mannen (Prison Project)	1.904	- 3 weken na binnenkomst in het HvB had 24% van de mannen een zeer hoge score op de BSI, na 3 maanden 17% en na 9 maanden nog 14% (screeningsvragenlijst).
			- Gedetineerden die in de eerste 3 maanden van detentie contact hebben gehad met een psycholoog of psychiater, rapporteren na 3 maanden ook meer psychische klachten.

Versteegt et al, 2018	Gedetineerden op de terroristenafdeling	4	- Gedetineerden op de terroristenafdeling lijken minder psychische stoornissen te hebben dan gedetineerden op reguliere afdelingen in detentie.
Weijters & More, 2010	Mannen en vrouwen die minstens 2 weken in detentie hebben gezeten en zijn vrijgekomen in de tweede helft van 2008 (Monitor Nazorg)	15.356	- 27.7% van de gedetineerden had psychische zorgcontacten voor detentie.
Zwemstra et al, 2009	Mannen in de EZV	88	- 4.2% van de mannen heeft een pervasieve ontwikkelingsstoornis, 9.9% ADHD, 36.6% een psychotische stoornis en 11.3% een stemmingsstoornis (diagnostisch interview).
			- 1.4% van de mannen heeft een paranoïde persoonlijkheidsstoornis, 23.9% een antisociale persoonlijkheidsstoornis, 15.5% een borderline persoonlijkheidsstoornis, 1.4% een theatrale persoonlijkheidsstoornis, 1.4% een narcistische persoonlijkheidsstoornis, 2.8% een ontwijkende persoonlijkheidsstoornis, 1.4% een afhankelijke persoonlijkheidsstoornis, 4.2% een obsessieve compulsieve persoonlijkheidsstoornis en 26.8% een persoonlijkheidsstoornis NAO (diagnostisch interview).

Tabel 4.6: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van **middelengebruik** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=37)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Arends & Lindegaard, 2012	Mannen op de Verslaafden Begeleidingsafdeling	24	- Gedetineerden op de VBA voelen zich vaak gedwongen en ervaren weinig controle over het eigen leven.
			- Deze gedetineerden verzetten zich vaak in het begin, maar uiteindelijk merken zij dat ze machteloos staan en werken zij mee.
Beerthuizen et al, 2018	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2015 (Veelplegersmonitor)	4.850 in 2014	- In 2014 heeft 60.7% van de veelplegers ooit problemen gehad op het gebied van drugsgebruik (screeningsvragenlijst).
		5.000 in 2015	- In 2014 heeft 47.5% van de veelplegers ooit problemen gehad op het gebied van alcoholgebruik (screeningsvragenlijst).
			- In 2015 heeft 61.8% van de veelplegers ooit problemen gehad op het gebied van drugsgebruik (screeningsvragenlijst).
			- In 2015 heeft 43.5% van de veelplegers ooit problemen gehad op het gebied van alcoholgebruik (screeningsvragenlijst).
Beijers & Rutjens, 2009	Mannen en vrouwen met een verslaving in de ISD	22	- 7 van de 22 verslaafde ISD-ers erkennen hun verslaving en vinden de ISD nuttig.
			- 2 verslaafde ISD-ers erkennen hun verslaving niet maar vinden de ISD wel nuttig.
			- 5 verslaafde ISD-ers erkennen hun verslaving wel maar vinden de ISD niet nuttig.
			- De overige 8 erkennen hun verslaving niet en vinden de ISD ook niet nuttig.
Beijersbergen et al, 2016	Mannen (Prison Project)	1.241	- 38.8% van de mannen is een zware drinker (minstens 1 keer per week, 6 glazen of meer per dag) ten tijde van de arrestatie (zelfrapportage).
			- 28.1% van de mannen is dagelijks drugsgebruiker ten tijde van de arrestatie (zelfrapportage).
Blaauw et al, 2016	Vrouwen in de ISD	81	- 41% van de vrouwen was verslaafd aan cocaïne en 31% aan heroïne in het afgelopen jaar (dossierinformatie).
			- 16% van de vrouwen was verslaafd aan alcohol in het afgelopen jaar (dossierinformatie).
			- 86% van de vrouwen was verslaafd aan meer dan één middel in het afgelopen jaar (dossierinformatie).
Boerema, 2014	Vrouwen in de ISD	81	- 16% van de vrouwen die middelen gebruikt, drinkt alcohol (screeningsvragenlijst).
			- 7.4% van de vrouwen die middelen gebruikt, gebruikt cannabis (screeningsvragenlijst).
			- 40.7% van de vrouwen die middelen gebruikt, gebruikt cocaïne, 30.9% heroïne, 2.5% speed en 1.2% amfetamine (screeningsvragenlijst).
Brons et al, 2018	Mannen (Prison Project)	747	- 14% van de mannen is problematisch alcoholgebruiker (gebruik veroorzaakt problemen in dagelijks leven) ten tijde van de arrestatie (zelfrapportage).
			- 18% van de mannen is problematisch drugsgebruiker (gebruik veroorzaakt problemen in dagelijks leven) ten tijde van de arrestatie (zelfrapportage).

Bulten & Nijman, 2009	Mannen	191	- 27.7% van de mannen heeft een alcoholverslaving (gehad in het afgelopen jaar) (diagnostisch interview).
			- 29.8% van de mannen heeft een drugsverslaving (gehad in het afgelopen jaar) (diagnostisch interview).
Bulten & Nijman, 2010	Mannen en vrouwen	183	- 31% van de respondenten heeft problemen op het gebied van middelengebruik (screeningsvragenlijst).
			- 22% van deze respondenten overweegt hulp te zoeken voor zijn of haar middelenverslaving (screeningsvragenlijst).
Den Bak et al, 2018	Mannen	2.079	- 14.7% van de mannen heeft ernstige problemen op het gebied van drugsgebruik (screeningsvragenlijst).
			- 11.8% van de mannen heeft ernstige problemen op het gebied van alcoholgebruik (screeningsvragenlijst).
Den Bak et al, 2018	Mannen in de JICN op Bonaire	42	- 70% van de mannen in de JICN op Bonaire dronk alcohol vóór detentie (zelfrapportage).
			- 55% van de mannen in de JICN op Bonaire gebruikte drugs voor detentie, 42.9% doet dit nog steeds tijdens detentie (zelfrapportage).
			- 82.6% van de drugsgebruikers gebruikte alleen softdrugs voor detentie, 4.3% alleen harddrugs en 17.4% gebruikte zowel soft- als harddrugs (zelfrapportage).
De Wit et al, 2012	Mannen	210	- 31.3% van de mannen is problematisch alcoholgebruiker ten tijde van het onderzoek (screeningsvragenlijst).
			- 10.8% van de mannen is problematisch opiatengebruiker (elk gebruik) ten tijde van het onderzoek (zelfrapportage).
			- 9.8% van de mannen is problematisch cocaïnegebruiker (minstens 4 dagen per week) ten tijde van het onderzoek (zelfrapportage).
			- 22% van de mannen is problematisch cannabisgebruiker (dagelijks gebruik) ten tijde van het onderzoek (zelfrapportage).
Dirkzwager et al, 2016	Mannen (Prison Project) die zich na detentie in Amsterdam vestigden	141	- 30% van de mannen was in het jaar voor detentie een zware drinker (minstens 1 keer per week, 6 glazen of meer per dag), 79% dronk recreatief alcohol (zelfrapportage).
			- 25% van de mannen gebruikte minimaal drie keer per week drugs in het jaar voor de arrestatie, 54% gebruikte recreatief (zelfrapportage).
			- Amsterdamse gedetineerden zijn tweemaal zo vaak zware drinker dan mannen uit de reguliere bevolking.
Dirkzwager & Nieuwbeerta, 2018	Mannen (Prison Project)	1.664	- 16.2% van de mannen is problematisch alcoholdrinker (drinken brengt problemen met zich mee in het dagelijks leven) ten tijde van de arrestatie, 39.2% is zware drinker (meer dan 6 glazen per dag) (zelfrapportage).
			- 26% van de mannen is problematisch drugsgebruiker (gebruik brengt problemen met zich mee in het dagelijks leven) ten tijde van de arrestatie, 43.3% gebruikt minimaal drie keer per week drugs (zelfrapportage).
Eichelsheim et al, 2015	Mannen (Prison Project)	1.612	- 24% van de mannen is problematisch alcoholgebruiker ten tijde van de arrestatie (zelfrapportage).
			- 34% van de mannen is problematisch drugsgebruiker (dagelijks gebruik) ten tijde van de arrestatie (zelfrapportage).

Goderie, 2008	Mannen en vrouwen in de	97	- 16% van de gedetineerden is problematisch alcoholgebruiker ten tijde van het onderzoek (dossierinformatie).
	ISD		- 12.5% van de gedetineerden is problematisch cocaïnegebruiker ten tijde van het onderzoek. Nog eens 9% gebruikte zowel cocaïne als alcohol (dossierinformatie).
			- 3% van de gedetineerden is problematisch heroïnegebruiker ten tijde van het onderzoek. Nog eens 28% gebruikte zowel heroïne als cocaïne (dossierinformatie).
			- 2% van de gedetineerden is problematisch softdrugsgebruiker ten tijde van het onderzoek (dossierinformatie).
			- 55% van de verslaafden heeft een hulpbehoefte op het gebied van zijn of haar middelengebruik.
Hickert et al, 2019	Mannen (Prison Project)	476	- 16% van de mannen is problematisch alcoholgebruiker in het jaar voor detentie (zelfrapportage).
			- 28% van de mannen is problematisch drugsgebruiker in het jaar voor detentie (zelfrapportage).
Joosen et al, 2016	Mannen (uit het Prison Project) en vrouwen (uit de	2.301	- 47.3% van de mannen gebruikte softdrugs ten tijde van de arrestatie. Bij de vrouwen was dit 30.9% (zelfrapportage).
	VIP-studie)		- 32.1% van de mannen gebruikte harddrugs ten tijde van de arrestatie. Bij de vrouwen was dit 21.4% (zelfrapportage).
Joosen & Slotboom, 2015	Vrouwen (VIP-studie)	397	- 13.6% van de vrouwen heeft in het jaar voor detentie een alcoholverslaving (zelfrapportage).
			- 14.6% van de vrouwen heeft in het jaar voor detentie een softdrugsverslaving (zelfrapportage).
			- 20.2% van de vrouwen heeft in het jaar voor detentie een harddrugsverslaving (zelfrapportage).
			- 17.6% van de vrouwen zit in behandeling voor haar verslaving in het jaar voor detentie (zelfrapportage).
Kaal et al, 2011	Mannen	50 met een LVB en	- 4% van de mannen heeft een alcoholverslaving ten tijde van het onderzoek (dossierinformatie).
		24 zonder LVB	- 10% van de mannen heeft een drugsverslaving ten tijde van het onderzoek (dossierinformatie).
			- 58% van de mannen heeft geen enkele vorm van een verslaving ten tijde van het onderzoek (dossierinformatie).
Martens et al, 2019	Mannen	213	- 44% van de mannen gebruikte drugs in de periode voor detentie (zelfrapportage).
			- 10% van de mannen gebruikte harddrugs in de periode voor detentie (zelfrapportage).
			- 27% van de mannen gebruikt softdrugs in de periode voor detentie (zelfrapportage).
			- 10% van de mannen is een zware drinker (8 of meer glazen per dag) in de periode voor detentie (zelfrapportage).
Meijers et al, 2017	Mannen in voorlopige hechtenis	130	- 25% van de mannen heeft ooit een alcoholverslaving gehad (diagnostisch interview).
			- 42.2% van de mannen heeft ooit een cannabisverslaving gehad (diagnostisch interview).
			- 17.2% van de mannen heeft ooit een cocaïneverslaving gehad (diagnostisch interview).
			- 2.3% van de mannen heeft ooit een crackverslaving gehad (diagnostisch interview).

			- 7.8% van de mannen heeft ooit een heroïneverslaving gehad (diagnostisch interview).
			- 4.7% van de mannen heeft ooit een XTC verslaving gehad (diagnostisch interview).
			- 3.1% van de mannen is verslaafd aan speed of is dit geweest in het verleden (diagnostisch interview).
			- 10.2% van de mannen is gokverslaafd of is dit geweest in het verleden (diagnostisch interview).
Oliemeulen et al, 2007	Mannen en vrouwen in voorlopige hechtenis	637	- 6% van de respondenten vertoont problematisch gokgedrag ten tijde van het onderzoek (screeningsvragenlijst).
			- 30% van de respondenten is problematisch alcoholgebruiker ten tijde van het onderzoek.
			- 33% van de respondenten is problematisch cannabisgebruiker ten tijde van het onderzoek (screeningsvragenlijst).
			- 24% van de respondenten is problematisch harddrugsgebruiker ten tijde van het onderzoek (screeningsvragenlijst). Hiervan is 12% problematisch opiumgebruiker, 19% problematisch cocaïnegebruiker, 4% problematisch stimulantia-gebruiker, 1,9% problematisch XTC-gebruiker en 15% problematisch sedatievegebruiker.
			- Gokkers lijken van alle gebruikers het minste last te hebben van persoonlijkheidsproblematiek. Wel lijken zij vaker last te hebben van een depressieve stoornis of psychotische klachten dan verslaafden van andere middelen.
			- Alcohol- en XTC gebruikers hebben meer kans op een angststoornis dan verslaafden van andere middelen.
			- Cannabis- en XTC gebruikers hebben vaker last van lichamelijke klachten dan alcohol- of andere harddrugsgebruikers.
			- Gokkers hebben minder problemen op het gebied van huisvesting of het sociale netwerk dan alcohol- en drugsgebruikers. Sedatievegebruikers hebben veruit de meeste problemen op deze gebieden.
			- In vergelijking met gok-, softdrugs- en harddrugsgebruikers hebben alcoholgebruikers de minste problemen op het gebied van werk.
			- Autochtonen hebben een grotere kans om problematisch alcoholgebruiker of harddrugsgebruiker te zijn dan allochtonen.
			- Gedetineerden in de leeftijd 25-44 jaar zijn vaker problematisch alcoholgebruiker of harddrugsgebruiker dan gedetineerden ouder dan 44.
			- Problematisch cannabisgebruik komt onder mannen meer voor dan onder vrouwen.
			- Vrouwen zijn vaker problematisch cocaïne-, opium- of sedatievegebruiker dan mannen.
			- Verslaafden aan opiaten, cocaïne of sedativa hebben een uitgebreidere criminele voorgeschiedenis dan verslaafden aan andere soorten harddrugs.
Pisano, 2010	Mannen	117	- 33.3% van de mannen heeft een alcoholverslaving ten tijde van het onderzoek (screeningsvragenlijst).
			- 42.7% van de mannen is afhankelijk van drugs ten tijde van het onderzoek: 23.1% is afhankelijk van harddrugs, 23.9% van cannabis en 14.5% van cocaïne (screeningsvragenlijst).
			- 40.3% van de verslaafden is ontevreden over zijn middelengebruik.
			- Hoe vaker iemand middelen gebruikt, hoe minder tevreden deze persoon is over zijn of haar middelengebruik.

Raaijmakers et al, 2014	Mannen (Prison Project)	1.764	- 39% van de mannen is een zware drinker (minstens 1 keer per week, 6 of meer glazen per dag) in het jaar voor detentie (zelfrapportage).
			- 27% van de mannen gebruikt dagelijks drugs in het jaar voor detentie (zelfrapportage).
Tollenaar et al, 2016	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2012 en 2013	3.470 in 2012	- In 2012 heeft 76.5% van de veelplegers ooit problemen gehad op het gebied van drugsgebruik (screeningsvragenlijst).
	(Veelplegersmonitor)	3.324 in 2013	- In 2012 heeft 60% van de veelplegers ooit problemen gehad op het gebied van alcoholgebruik (screeningsvragenlijst).
			- In 2013 heeft 77.4% van de veelplegers ooit problemen gehad op het gebied van drugsgebruik (screeningsvragenlijst).
			- In 2013 heeft 60.8% van de veelplegers ooit problemen gehad op het gebied van alcoholgebruik (screeningsvragenlijst).
Tollenaar & Van der Laan, 2012	Mannen en vrouwen in de ISD (Veelplegersmonitor)	554	- 81.6% van de ISD-ers heeft ooit problemen gehad op het gebied van middelengebruik (screeningsvragenlijst).
Tollenaar & Van der Laan, 2013	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2010 (Veelplegersmonitor)	4.464	- 64.5% van de veelplegers heeft een middelenverslaving (dossierinformatie).
Van der Knaap et al, 2007	Mannen en vrouwen met een strafresant van minimaal 4 maanden	4.478	- 32.9% van de respondenten heeft ooit problemen gehad op het gebied van drugsgebruik (screeningsvragenlijst).
			- 37.7% van de respondenten heeft ooit problemen gehad op het gebied van alcoholgebruik (screeningsvragenlijst).
Van Veen & Schreuder, 2010	Mannen	229	- 54% van de mannen heeft ooit drugs gebruikt (zelfrapportage).
			- 16% van de mannen heeft ooit methadon gebruikt (zelfrapportage).
Verhagen, 2012	Mannen en vrouwen	334	- 43% van de respondenten is problematisch drugsgebruiker ten tijde van het onderzoek (dossierinformatie).
			- 40% van de respondenten is problematisch alcoholgebruiker ten tijde van het onderzoek (dossierinformatie).
Versteegt et al, 2018	Gedetineerden op de terroristenafdeling	4	- Alle respondenten rapporteerden ooit cannabis te hebben gebruikt.
			- Geen van deze 4 respondenten rapporteerde ooit harddrugs te hebben gebruikt.
			- Een gokverslaving kwam onder de respondenten niet voor.
Weijters et al, 2018	Mannen en vrouwen die minstens 2 weken in detentie hebben gezeten en zijn vrijgekomen in de tweede helft van 2013 of 2014 (Monitor Nazorg)	23.687	- 12.3% van de respondenten had voor detentie contacten met de verslavingszorg (systeeminformatie).
			- 13.2% van de respondenten had na detentie contacten met de verslavingszorg (systeeminformatie).

Wensveen, 2016	Mannen (Prison Project)	867	- 72% van de mannen gebruikte overmatig alcohol (wel eens meer dan 12 glazen per dag) in de afgelopen 12 maanden en 18% van de mannen ondervond problemen door zijn alcoholgebruik (zelfrapportage).
			- 46% van de mannen gebruikte overmatig drugs (meer dan 1 keer per week) in de afgelopen 12 maanden en 24% ondervond problemen door zijn drugsgebruik (zelfrapportage).
			- Onder daklozen is vaker sprake van overmatig middelengebruik dan onder personen met enige vorm van huisvesting.
			- Gedetineerden met middelenproblemen verhuizen vaker tijdens en na detentie.
Wermink et al, 2016	Mannen (Prison Project)	1.619	- 27% van de mannen is problematisch drugsgebruiker ten tijde van de arrestatie (zelfrapportage).
			- 16% van de mannen is problematisch alcoholgebruiker ten tijde van de arrestatie (zelfrapportage).
Wouters et al, 2010	Mannen	380	- 6.6% van de mannen heeft wel eens drugs of anabolen gespoten (zelfrapportage).
			- Autochtonen hebben vaker ooit drugs gespoten dan allochtonen.
			- Oudere gedetineerden hebben vaker ooit drugs gespoten dan jongere gedetineerden.
Zwemstra et al, 2009	Mannen op de Extra Zorgafdeling	88	- 36.6% van de mannen was voor detentie afhankelijk van alcohol (diagnostisch interview).
			- 39.4% van de mannen was voor detentie afhankelijk van cannabis (diagnostisch interview).
			- 40.8% van de mannen was voor detentie afhankelijk van cocaïne (diagnostisch interview).
			- 16.9% van de mannen was voor detentie afhankelijk van opiaten (diagnostisch interview).
			- 13% van de mannen was voor detentie afhankelijk van sedativa (diagnostisch interview).

Tabel 4.7: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van **agressie** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=9)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Beijersbergen et al, 2014	Mannen (Prison Project)	1.764	- 10.4% van de gedetineerden vertoont kort na binnenkomst in detentie wangedrag. Dit gedrag betreft: 50% gebruiken of handelen van drugs, 20.2% ordeverstoring en vernieling, 15.5% agressie en geweld en 36.9% andersoortig wangedrag.
			- Na drie maanden in detentie vertoont 32.8% van de gedetineerden wangedrag. Dit gedrag betreft dan: 53.4% gebruiken of handelen van drugs, 30.3% ordeverstoring of vernieling, 21.2% agressie en geweld en 30.3% andersoortig wangedrag.
			- Gedetineerden die kort na de start van hun detentie de bejegening door het personeel in de inrichting als minder rechtvaardig ervaren, vertonen meer misdragingen in de daaropvolgende maanden.
			- Oudere gedetineerden en gedetineerden die voor het eerst in detentie zitten hebben een kleinere kans op misdragingen dan jongeren en recidivisten.
Bulten & Nijman, 2010	Mannen	183	- 24% van de mannen heeft problemen op het gebied van agressie (screeningsvragenlijst).
Cima et al, 2008	Mannen	47	- Psychopathische gedetineerden vertonen meer agressie dan niet-psychopathische gedetineerden. Beide groepen hadden hogere scores dan mannelijke studenten.
			- Cortisol levels hadden geen invloed op de relatie tussen trauma en agressie.
Den Bak et al, 2018	Mannen in de JICN op Bonaire	42	- 21.4% van de mannen op Bonaire heeft geen agressieproblemen, 28.5% heeft weinig problemen, 28.6% rapporteert boven gemiddelde problemen en 11.9% van de mannen ervaart ernstige agressieproblemen (screeningsvragenlijst).
Kuin et al, 2019	Mannen	133	- Neurocognitieve processen zoals plannen, beslissen en verantwoorden hebben in dit onderzoek geen effect op agressie.
			- Personen met traumatisch hersenletsel rapporteren meer agressie dan personen zonder traumatisch hersenletsel. Gevangenismedewerkers observeerden dit verschil echter niet.
			- De criminele voorgeschiedenis van agressieve mannen is uitgebreider dan die van niet-agressieve mannen.
Meijers et al, 2017	Mannen	130	- Agressieve gedetineerden hebben meer moeite met impulsbeheersing dan niet-agressieve daders.
Van Olphen, 2017	Vrouwen	450	- 8.7% van de vrouwen heeft agressief gedrag vertoont in detentie. Bij 5.6% van de vrouwen ging het om een eenmalig incident, bij de overige 3.1% om 2-5 incidenten (systeeminformatie).
			- Agressieve incidenten worden vaker veroorzaakt door vrouwen met een trauma dan door vrouwen zonder trauma.
			- Vrouwen die lichamelijk zijn mishandeld, hebben een 3.5 keer zo grote kans om een agressief incident te veroorzaken.
			- Chronische mishandeling hangt samen met meer agressie.
Versteegt et al, 2018	Gedetineerden op de terroristenafdeling	8	- Onder terroristen lijken minder agressieve incidenten of agressief gedrag plaats te vinden dan onder reguliere gedetineerden.
Zaalberg et al, 2009	Gedetineerden op de afdeling voor jongvolwassenen (JOVO)	221	- 80% van de jongeren rapporteerde gevoelens van vijandigheid en agressiviteit voordat zij voedingssupplementen kregen toegediend (screeningsvragenlijst).
			- Voor het gebruik van voedingssupplementen vonden er gemiddeld 11 incidenten in de inrichting plaats gedurende 1.000 dagen, na verstrekking van de voedingssupplementen waren dit 7.5 incidenten.
			- Voedingssupplementen hangen samen met een minder aantal agressieve incidenten in de instelling.

Tabel 4.8: Studies die zijn verschenen op het gebied van een **licht verstandelijke beperking** (LVB) en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=6)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Den Bak et al, 2018	Mannen	2.079	- 45% van de mannen heeft een indicatie voor een licht verstandelijke beperking (screeningsinstrument).
Den Bak et al, 2018	Mannen in de JICN op Bonaire	29	- 12 van de 29 mannen op Bonaire hebben een indicatie voor een licht verstandelijke beperking (screeningsinstrument).
De Wit et al, 2012	Mannen	210	- 9.5% van de mannen heeft een IQ onder de 70, wat een indicatie is voor een LVB (intelligentietest).
			- 58.7% van de mannen heeft een IQ tussen de 70-85, wat een indicatie is voor zwakbegaafdheid (intelligentietest).
Boerema, 2014	Vrouwen in de ISD	81	- 59.1% van de vrouwen is zwakbegaafd (diagnostisch interview).
Kaal et al, 2011	Mannen	50 gedetineerden met een LVB en 24 zonder	- Informatievoorziening is voor gedetineerden met een LVB een probleem, zowel bij binnenkomst als later in detentie. Licht verstandelijke beperkten hebben vooral moeite met het begrijpen van redenen voor bepaalde zaken, aangezien deze niet altijd goed worden uitgelegd. Hierdoor vindt er soms onbedoelde regelovertreding plaats en wordt er (te) makkelijk een rapport gegeven.
			- De dagbesteding is een probleem, zeker in het HvB. De lange tijd die op cel moet worden doorgebracht wordt als negatief ervaren. Ook het onderwijs is vaak niet in trek, LVB-ers hebben hier negatieve ervaringen mee of haken af omdat het een te grote mate van zelfstandigheid vereist.
			- Het contact met de buitenwereld verloopt niet vlekkeloos. Ook in detentie geven de licht verstandelijke beperkten aan soms gepest te worden of bestolen. Vaak zijn de licht verstandelijk beperkten bang dat contacten met anderen uitlopen op een conflict.
			- Gedetineerden met en zonder LVB verschillen weinig in hun mening over de informatievoorziening, dagbesteding en het contact met de buitenwereld, maar gedetineerden zonder LVB zijn vaak beter of sneller in staat een oplossing te vinden voor problemen op deze gebieden dan LVB-ers.
Langenhuijsen, 2016	Mannen en vrouwen met een licht verstandelijke beperking	20	- Er wordt onderscheid gemaakt in 3 soorten licht verstandelijk beperkten.
			- De wegkenners. Deze gedetineerden kennen het terrein van de Penitentiare Inrichting waar zij verblijven goed. Vaak zitten zij al wat langer in detentie. Ook doen zij vaak mee aan de activiteiten, zeggen niet snel boos te worden en hebben een goede band met het personeel.
			- De affectieve LVB-ers. Bij deze groep spelen emoties een grote rol. Zij worden bijvoorbeeld snel boos als zij onterecht beschuldigd worden van iets en ervaren veel stress. De gedetineerden zijn bang voor een rapport, en houden dus vaak hun mond.
			- De zelfverzekerde maar niet vaardige LVB-ers. Deze gedetineerden geven zelf aan veel kwaliteiten te hebben. Daarnaast geven zij aan dat zij weten wat de regels in de PI zijn, maar in vergelijking met de andere typen licht verstandelijke beperkten vinden zij situaties of regels vaker onduidelijk.

Tabel 4.9: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van **lichamelijke klachten** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=18)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Commandeur, 2016	Mannen en vrouwen	12.222	- In 2016 is bij 13 justitiabelen tuberculose gediagnosticeerd. Dit komt neer op een prevalentie van 36 per 100.000 van het totaal aantal justitiabelen en 106 per 100.000 van het aantal gescreende justitiabelen (screeningsinstrument).
Commandeur, 2017	Mannen en vrouwen	10.466	- In 2017 is bij 13 justitiabelen tuberculose gediagnosticeerd. Dit komt neer op een prevalentie van 36 per 100.000 van het totaal aantal justitiabelen en 124 per 100.000 van het aantal gescreende justitiabelen (screeningsinstrument).
Commandeur, 2018	Mannen en vrouwen	9.929	- In 2018 is bij 7 justitiabelen tuberculose gediagnosticeerd. Dit komt neer op een prevalentie van 71 per 100.000 gescreende justitiabelen.
De Wit et al, 2012	Mannen	210	- 71% van de mannen had geen last van lichamelijke klachten in de afgelopen maand en 29% had dit wel (screeningsvragenlijst).
			- 80.7% van de mannen beoordeeld zijn lichamelijke gezondheid als goed, 19.3% beoordeeld het als matig-slecht (screeningsvragenlijst).
Dirkzwager et al, 2019	Mannen (Prison Project)	1.624	- 15% van de mannen heeft kort na binnenkomst in de PI een zeer hoge score voor (psycho)somatische klachten, 30% heeft een hoge score voor (psycho)somatische klachten (screeningsvragenlijst).
Jansen, 2020	Mannen	281	- 45.2% van de gedetineerden rapporteerde een geschiedenis van een ernstig traumatisch hersenletsel (TBI) (zelfrapportage).
			- Gedetineerden met een geschiedenis van ernstig traumatisch hersenletsel rapporteren meer agressie dan gedetineerden zonder TBI (screeningsvragenlijst).
			- Het hebben van een traumatisch hersenletsel hangt samen met recidive.
Kuin et al, 2019	Mannen	133	- 55.6% van de mannen rapporteerde enige vorm van traumatisch hersenletsel in het verleden (zelfrapportage).
			- Personen met traumatisch hersenletsel rapporteren meer agressie dan personen zonder hersenletsel (screeningsvragenlijst).
Leemrijse et al, 2010	Mannen en vrouwen	3.360	- 8.8% van de respondenten heeft ooit drugs gespoten, wat een risicofactor is voor een infectieziekte (dossierinformatie).
			- 96% van de respondenten heeft een tatoeage laten zetten, wat een risicofactor is voor een infectieziekte (dossierinformatie).
			- 95% van de respondenten heeft een piercing laten zetten, wat een risicofactor is voor een infectieziekte (dossierinformatie).
			- 2% tot 8.2% van de gedetineerden heeft een Hepatitis C infectie (gehad in het afgelopen jaar) (screeningsvragenlijst)
			- Hepatitis C komt relatief vaker voor onder vrouwen, ouderen en Westerse allochtonen.
			- Soa's komen regelmatig voor onder gedetineerden. 7.2% van de gedetineerden heeft Hepatitis B (gehad in het afgelopen jaar), 13.2% heeft chlamydia, 4.9% heeft syfilis, 8.3% gonorroe, 2.4% HIV en 16% genitale wratten.

Linthorst, 2015	Mannen en vrouwen	14.200	- In 2015 is bij 4 justitiabelen tuberculose gediagnosticeerd. Dit komt neer op een prevalentie van 10 per 100.000 van het totaal aantal justitiabelen en 28 per 100.000 van het aantal gescreende justitiabelen (screeningsinstrument). - Allochtone gedetineerden worden vaker gediagnosticeerd met tuberculose dan autochtone gedetineerden.
Martens et al, 2019	Mannen	213	- 51% van de mannen rapporteerde lichamelijke klachten bij binnenkomst in de PI (zelfrapportage). - De meest voorkomende lichamelijke klachten zijn: 20% heeft een klacht m.b.t. het bewegingsapparaat, 9% heeft slaapproblemen, 8% hartklachten en 7% heeft longklachten. - 58% van de mannen had een normaal gewicht, 25% had overgewicht, 4% had ondergewicht en 13% had obesitas (screeningsvragenlijst). - Oudere personen hebben meer lichamelijke klachten.
Oliemeulen et al, 2010	Mannen en vrouwen	1.661	- 23% van de gedetineerden beoordeelt zijn lichamelijk gezondheid als slecht, 9% als neutraal en 68% als goed (screeningsvragenlijst).
Schreuder & van Veen, 2010	Mannen in Sittard	229	- 16% van de mannen rapporteerde 1-5 sekspartners, 20% 6-10 sekspartners, 20% 11-20 sekspartners, 22% 20-50 sekspartners en 18% heeft meer dan 50 sekspartners gehad (zelfrapportage). - 35% van de mannen heeft in het afgelopen jaar seks gehad met een losse partner en 25% van deze mannen gebruikte een condoom (zelfrapportage). - Geen van de personen is positief getest op HIV tijdens het onderzoek (screeningsinstrument). - 8.5% van de mannen werd positief getest op hepatitis B tijdens het onderzoek en 7.4% van de mannen werd positief getest op hepatitis C tijdens het onderzoek (screeningsinstrument). - Gedetineerden die ooit drugs hadden gespoten waren vaker besmet met hepatitis B of C dan gedetineerden die nog nooit drugs hadden gespoten.
Spijkstra, 2015	Mannen	9 diabetespatiënten	- Om hyper- of hypoglykemie te voorkomen is het nodig voor gedetineerden met diabetes om een regelmatig voedingspatroon te hebben, veel te bewegen en op tijd te gaan slapen. - 1 van de mannen denkt dat hij een hoge bloedsuikerspiegel waarschijnlijk niet zelf kan verhelpen, 1 denkt misschien wel, misschien niet, 3 mannen denken waarschijnlijk wel en 4 mannen denken zeker dat dit lukt. - Zeven gedetineerden geven aan dat zij niet in staat zijn hun voeding aan te passen op het moment dat dit nodig is. Er zijn maar 2 gedetineerden die dit wel denken te kunnen. - Respondenten geven aan dat de stress van het gevangenisleven een slechte invloed heeft op hun bloedsuiker.
Tollenaar & Van der Laan, 2012	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in de ISD (Veelplegersmonitor)	554	- 23.4% van de ISD-ers heeft problemen op het gebied van lichamelijke klachten (Cliënt Volg Systeem Reclassering).
Tollenaar & Van der Laan, 2013	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2010 (Veelplegersmonitor)	4.513	- 16.1% van de veelplegers heeft problemen op het gebied van lichamelijke klachten (Cliënt Volg Systeem Reclassering).
Van Harreveld et al, 2007	Mannen	30	- De emoties angst en zorgen maken hangen samen met meer lichamelijke klachten.

			- Optimisme hangt samen met minder lichamelijke klachten.
Wermink et al, 2016	Mannen (Prison Project)	1.619	- 45% van de mannen heeft in de 12 maanden voor detentie een gezondheidsprobleem gehad (screeningsvragenlijst).
Zoutendijk, 2009	Gedetineerden van 65+	30	- Bejaarde gedetineerden hebben meer lichamelijke klachten. Zij hebben dan ook meer medische hulp nodig.

Tabel 4.10: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van het **sociale netwerk** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=46)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Beerthuizen et al, 2015	Mannen en vrouwen die minstens 2 weken in detentie hebben gezeten en zijn vrijgekomen in de tweede helft van 2011 en 2012 (Monitor Nazorg)	23.553	- 11.7% van de (ex-)gedetineerden heeft een geregistreerd partnerschap op het moment van vertrek uit de PI.
Beerthuizen et al, 2018	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2014 en 2015 (Veelplegersmonitor)	4.850 in 2014 5.000 in 2015	- In 2014 heeft 62.3% van de veelplegers problemen in de relatie met partner of familie. - In 2014 heeft 59.1% van de veelplegers problemen in de relatie met vrienden of kennissen. - In 2015 heeft 64.8% van de veelplegers problemen in de relatie met partner of familie. - In 2015 heeft 59.5% van de veelplegers problemen in de relatie met vrienden of kennissen.
Beijersbergen et al, 2014	Mannen (Prison Project)	1.610	- 54.9% van de mannen heeft een partner ten tijde van hun arrestatie, 37.6% heeft dit niet en van 7.5% van de mannen is hier geen informatie over.
Berghuis et al, 2020	Mannen en vrouwen (LIC-studie)	4.376	- 72% van de gedetineerden had in de laatste 3 maanden ten minste 1 keer bezoek gehad. - Van de personen die een partner hebben, kwam deze in 70.5% van de gevallen op bezoek. Kinderen kwamen in 51.4% van de gevallen op bezoek, familie kwam in 57.1% van de gevallen op bezoek en vrienden kwamen in 48.2% van de gevallen op bezoek. - Jongere gedetineerden ontvangen meer en vaker bezoek dan oudere gedetineerden. - Gedetineerden met een Nederlandse afkomst ontvangen meer en vaker bezoek dan gedetineerden met een niet-Nederlandse afkomst. - Mannen krijgen meer en vaker bezoek dan vrouwen, op het bezoek van kinderen na. - Kortgestraften ontvangen minder bezoekers dan langgestraften, maar de bezoeken zijn wel frequenter. - Gedetineerden op reguliere afdelingen van de gevangenis ontvangen meer bezoek dan gedetineerden in voorlopige hechtenis. - In inrichtingen waar weekendbezoek mogelijk is, wordt meer bezoek ontvangen dan in inrichtingen waar alleen weekbezoek mogelijk is.
Bloem et al, 2018	Mannen in voorlopige hechtenis	226	- 21% van de mannen heeft relatieproblemen bij binnenkomst in detentie en 20% rapporteert problemen in zijn sociale netwerk. - 43% van de mannen heeft kinderen.
Boerema, 2014	Vrouwen in de ISD	81	- De vrouwen hadden een gemiddeld aantal kinderen van 1.37. 28% van de vrouwen had geen kinderen, 35.4% had één kind en 36.6% had twee of meer kinderen.

Bosma et al, 2016	Mannen (Prison Project)	748	- 10.4% van de mannen is getrouwd bij binnenkomst in detentie, 84.4% is ongetrouwd en van 5.2% is dit onbekend.
Brons et al, 2018	Mannen met een partner (Prison Project)	747	- Van de gedetineerden die 3 maanden in detentie zitten is 58% samenwonend en 19% is getrouwd. 6 maanden na detentie is 61% samenwonend en 18% getrouwd.
			- Van de gedetineerden die na 3 weken detentie aangeven een slechte relatie te hebben, is na 3 maanden detentie bij 30% de relatie verbroken.
			- Van de gedetineerden die na 3 weken detentie aangeven een goede relatie te hebben, is na 3 maanden bij 84% de relatie nog steeds goed.
			- Wanneer gedetineerden na 3 weken in detentie aangeven dat hun relatie slecht is, is de kans groot dat de relatie na 3 maanden nog steeds slecht is of zelfs is beëindigd.
			- De criminele voorgeschiedenis van de persoon hangt samen met het verloop van zijn partnerrelatie. Het hebben van eerdere veroordelingen vergroot de kans op een beëindiging van de relatie.
			- Gedetineerden die zitten voor een drugsdelict hebben een kleinere kans op beëindiging van de relatie dan gedetineerden die zitten voor een vermogensdelict.
			- Hoe langer gedetineerden in detentie zitten, hoe groter de kans dat hun relatie eindigt.
De Cuyper, 2012	Mannen (Prison Project)	1909 (voor vergelijking met algemene bevolking)	- 18% van de mannen had niemand met wie ze in de 6 maanden <u>voor</u> detentie belangrijke persoonlijke zaken bespraken, 29% had 1 persoon, 23% had 2 personen, 16% had 3 personen, 8% had 4 personen en 7% had 5 of meer personen.
		1.508 (voor onderzoek naar criminele netwerkleden)	- 6 maanden <u>na</u> detentie heeft 17.2% van de mannen niemand met wie ze belangrijke persoonlijke zaken bespreken, 27.5% heeft 1 persoon, 21.9% heeft 2 personen, 18% heeft 3 personen, 7.5% heeft 4 personen en 7.9% heeft 5 of meer personen.
		708 (voor veranderingen een in de tijd)	- Gedetineerden zijn voor hun detentie omringd door een hechter netwerk waarmee ze belangrijke persoonlijke zaken bespreken dan personen uit de algemene bevolking.
			- Gedetineerden hebben meer contact met hun netwerkleden, maar kennen hun netwerk minder lang dan personen uit de algemene bevolking. Bovendien hebben gedetineerden minder vertrouwen in hun sociale netwerk dan personen uit de algemene bevolking.
			- Gedetineerden hebben minder sociaaleconomische hulpbronnen in hun sociale netwerk dan personen uit de algemene bevolking.
			- 14.1% van de mannen had minstens 1 netwerklid dat criminele informatie verschaft en 19.9% had minstens 1 netwerklid dat betrokken was bij criminele activiteiten.
			- Gedetineerden kennen de netwerkleden die betrokken zijn bij criminele activiteiten minder lang en vertrouwen hen ook minder dan de netwerkleden die niet bij criminele activiteiten betrokken zijn.
			- Criminele netwerkleden zijn vaker vrienden (54.5%) dan familieleden (32.8%) en vaker man (74.9%) dan vrouw (25.1%)
			- Personen die al eerder in detentie zaten hebben vaker criminele netwerkleden dan personen die voor het eerst in detentie zitten.

			- Het (gemiddeld) aantal netwerkleden voor en na detentie verschilt niet.
			- 18% van de criminele netwerkleden is na detentie uit het netwerk verdwenen. Daarentegen bestond 13% van de nieuwe netwerkleden (ontstaan tijdens detentie) ook uit criminele netwerkleden.
			- Relaties met vrouwen of ouderen zijn stabiel over tijd dan relaties met mannen of jongeren.
			- Gedetineerden die langer vastzitten, verliezen na detentie vaker netwerkleden dan gedetineerden die korter vastzitten. Daarentegen bouwen zij ook vaker nieuwe netwerkleden op tijdens detentie.
			- Gedetineerden die hun netwerkleden al lang kennen hebben een grotere kans om deze netwerkleden ook na detentie te behouden dan gedetineerden die hun netwerkleden nog niet zo lang kennen.
Den Bak et al, 2018	Mannen	2.079	- 20% van de mannen heeft nooit problemen in de relatie met familie gehad, 32.2% heeft enigszins problemen (gehad), 31.8% heeft duidelijke problemen (gehad) en 13.3% van de mannen heeft ernstige problemen (gehad) in de relatie met familie.
			- 21.2% van de mannen heeft nooit problemen in de relatie met vrienden gehad, 37.9% heeft enigszins problemen (gehad), 35% heeft duidelijke problemen (gehad) en 6% van de mannen heeft ernstige problemen (gehad) in de relatie met vrienden.
			- 29% van de mannen heeft vooral vrienden uit het criminele circuit, 42% heeft zowel vrienden uit het criminele circuit als andere vrienden en 23% van de mannen heeft geen vrienden uit het criminele circuit.
Den Bak et al, 2018	Mannen in de JICN op Bonaire	25	- 6 van de 25 mannen in de JICN op Bonaire hebben problemen (gehad) in de relatie met familie.
			- 11 mannen in de JICN op Bonaire hebben problemen (gehad) in de relatie met vrienden, waarvan 2 in ernstige mate.
De Wit et al, 2012	Mannen	210	- 11.2% van de mannen heeft met maximaal 1 persoon regelmatig contact ten tijde van het onderzoek.
			- 58.5% van de mannen voelt zich sociaal eenzaam (gemis van betekenisvol sociaal netwerk) ten tijde van het onderzoek en 66.2% van de mannen voelt zich emotioneel eenzaam (gemis aan intieme relatie). Onder reguliere Amsterdamse mannen is dit respectievelijk 14.7% en 30.8%.
Dirkwager & Nieuwbeerta, 2018	Mannen (Prison Project)	1.664	- 59.6% van de mannen had een partner ten tijde van hun arrestatie.
Doekhie et al, 2017	Mannen die langer dan 2.5 jaar gedetineerd zijn	28	- Langgestrafte gedetineerden met veel sociale bindingen zijn gemotiveerder om te stoppen met criminaliteit.
Eichelsheim et al, 2015	Mannen (Prison Project)	1.612	- 35% van de mannen gaf aan op zijn minst één crimineel netwerklid te hebben bij binnenkomst in detentie.
			- Mannen die een crimineel sociaal netwerk hebben, hebben eerder de neiging om crimineel gedrag goed te praten dan mannen zonder crimineel netwerk.
Goderie, 2008	Mannen en vrouwen in de ISD	97	- 39% van de gedetineerden heeft een hulpbehoefte met betrekking tot problemen in het sociale netwerk.
Hickert et al, 2019	Mannen (Prison Project)	476	- Instrumentele steun, waarbij het sociale netwerk goederen of diensten als huisvesting of een geldlening verschaft, was na detentie lager dan voor detentie.

			- Expressieve steun, waarbij het sociale netwerk bestaat uit personen waar je op kunt bouwen en die te vertrouwen zijn, was na detentie hoger dan voor detentie.
			- Het ontvangen van steun voor detentie hangt samen met het ontvangen van steun tijdens en na detentie.
			- Het krijgen van bezoek hangt niet samen met de mate van steun na detentie.
			- 54% van de mannen had een partner voorafgaand aan detentie.
Joosen et al, 2016	Mannen (Prison Project) en vrouwen (VIP-studie)	2.301	- 50.2% van de mannen had een partner in het jaar voorafgaand aan de arrestatie tegenover 61% van de vrouwen.
			- 45.5% van de mannen heeft kinderen tegenover 65.4% van de vrouwen.
Kaal et al, 2011	Mannen en vrouwen	50 gedetineerden met een licht verstandelijke beperking en 24 zonder	- 8% van de mannen is getrouwd ten tijde van het onderzoek, 3% is gescheiden, 74% is ongetrouwd en van 15% van de mannen is de burgerlijke staat onbekend.
Kreager et al, 2016	Mannen (Prison Project)	467	- 57.4% van de mannen noemt tenminste één medegedetineerde met wie zij goed kunnen opschieten.
			- 64% van de mannen krijgt bezoek van vrienden buiten de inrichting.
			- 51% van de mannen had een partner bij binnenkomst in detentie.
Kuppens & Ferwerda, 2008	Mannen en vrouwen	6.385	- 75.4% van de respondenten heeft geen partner ten tijde van het onderzoek, 8.3% is getrouwd, 3.2% is gescheiden en 11.3% woont samen.
Mollenhorst et al, 2019	Mannen (Prison Project)	1.904	- Gedetineerden houden hun criminele netwerk en core discussienetwerk (netwerkliden waarmee belangrijke persoonlijke zaken worden besproken) niet gescheiden: er zit overlap tussen.
			- Netwerkoverlap vindt vaker plaats wanneer het criminele netwerk vlakbij de gedetineerde woont.
			- 30% van de mannen geeft aan criminele netwerkliden te hebben in de 6 maanden voorafgaand aan de arrestatie. Van deze mannen heeft 46.8% één crimineel netwerklid, 27% heeft er twee, 11.9% heeft er drie, 5.1% heeft er vier en 9.3% heeft er 5 of meer.
			- 29.7% van de criminele netwerkliden waren ook de netwerkliden waarmee de mannen belangrijke persoonlijke zaken bespraken.
			- Criminele netwerkliden zijn vaker vrienden dan familie en vaker man dan vrouw.
			- Netwerkliden waarmee de gedetineerde belangrijke zaken bespreekt, zijn vaker vrouwen en familieleden dan mannen en vrienden.
More & Weijters, 2011	Jongvolwassen gedetineerden (18-24 jaar)	2.041	- 2% van de jongvolwassenen had een partner ten tijde van het onderzoek.
Noordhuizen & Weijters, 2012	Mannen en vrouwen die minstens 2 weken in detentie hebben gezeten en zijn vrijgekomen in de tweede	9.690	- 10.6% van de gedetineerden had een geregistreerd partner ten tijde van het onderzoek.

	helft van 2010 (Monitor Nazorg)		
Palmen et al, 2019	Mannen en vrouwen (LIC-studie)	4.938	- 59.6% van de gedetineerden heeft één of meer kinderen.
			- 58.7% van de respondenten heeft een partner ten tijde van het onderzoek.
Pisano, 2010	Mannen	117	- 76.9% van de mannen was alleenstaand ten tijde van het onderzoek, 10.3% was getrouwd en 12% was gescheiden of weduwnaar.
Raaijmakers et al, 2014	Mannen (Prison Project)	651	- 51% van de mannen had een partner ten tijde van de arrestatie.
			- Gedetineerden met een partner ervaren hun detentie als zwaarder dan gedetineerden zonder partner.
Reef & Dirkzwager, 2020	Gedetineerde vaders (Prison Project)	329	- 78% van de vaders had een partner voor detentie, 49% van de niet-vaders had een partner voor detentie.
Slotboom et al, 2009	Vrouwen	251	- 24% van de vrouwen heeft een partner ten tijde van het onderzoek, 20% is gescheiden, 53% is alleenstaand en 3% is weduwe.
Tollenaar et al, 2016	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2012 en 2013 (Veelplegersmonitor)	3.470 in 2012	- In 2012 heeft 58.6% van de veelplegers problemen op het gebied van relaties met familie, waarvan 19.3% in ernstige mate.
		3.324 in 2013	- In 2012 heeft 70.1% van de veelplegers problemen op het gebied van relaties met vrienden, waarvan 18.3% in ernstige mate.
			- In 2013 heeft 55.5% van de veelplegers problemen op het gebied van relaties met familie, waarvan 15.2% in ernstige mate.
			- In 2013 heeft 69.4% van de veelplegers problemen op het gebied van relaties met vrienden, waarvan 18% in ernstige mate.
Tollenaar & Van der Laan, 2010	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2006 en 2007 (Veelplegersmonitor)	4.790 in 2006	- In 2006 heeft 40% van de veelplegers problemen op het gebied van relaties met familie of vrienden.
		4.447 in 2007	- In 2007 heeft 41% van de veelplegers problemen op het gebied van relaties met familie of vrienden.
Tollenaar & Van der Laan, 2011	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2008 (Veelplegersmonitor)	5.046	- 42.9% van de veelplegers heeft problemen op het gebied van relaties met familie of vrienden.
Tollenaar & Van der Laan, 2012	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2009 (Veelplegersmonitor)	4.761	- 42.3% van de veelplegers heeft problemen op het gebied van relaties met familie of vrienden.
Tollenaar & Van der Laan, 2012	Mannen en vrouwen in de ISD (Veelplegersmonitor)	554	- 40% van de ISD-ers heeft problemen op het gebied van zijn sociale netwerk.
Tollenaar & Van der Laan, 2013	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2010 (Veelplegersmonitor)	4.480	- 41% van de veelplegers heeft problemen in de relaties met familie en vrienden.

Van de Bunt et al, 2013	Gedetineerden in de Extra Beveiligde Inrichting	6	- Een gedetineerde op de EBI heeft met hooguit 3 andere gedetineerden contact tijdens luchten, sport of andere activiteiten.
			- Door geregelde herindelingen van gedetineerden naar andere afdelingen is het opbouwen van vriendschappen bijna onmogelijk.
Van den Berg et al, 2018	Mannen (Prison Project)	1.748	- 49.5% van de mannen had een partner ten tijde van de arrestatie.
Van Gent, 2015	Mannen (Prison Project)	1.904	- 61% van de mannen had een partner ten tijde van de arrestatie.
			- 42% van de mannen had kinderen.
Van Ginneken et al, 2018	Mannen en vrouwen (LIC-studie)	4.938	- 59.6% van de gedetineerden had 1 of meer kinderen.
			- 58.7% van de gedetineerden heeft een partner ten tijde van het onderzoek.
Van Halderen et al, 2015	Mannen en vrouwen	13	- Relatieproblemen komen mogelijk het meeste voor bij gedetineerden die van plan zijn door te gaan met criminaliteit. Gedetineerden die van plan zijn te stoppen, lijken vaker een echtscheiding meegemaakt te hebben.
			- Gedetineerden die door willen gaan met criminaliteit hechten mogelijk minder waarde aan hun relaties dan gedetineerden die willen stoppen, bij wie hun relaties met partner of kinderen juist één van de redenen van het stopproces kan zijn.
Van Harreveld et al, 2007	Mannen	30	- 10 mannen hebben een relatie ten tijde van het onderzoek.
Van Schellen et al, 2015	Mannen (Prison Project)	1.753	- Gedetineerde mannen hebben vergeleken met de algemene bevolking vaker ooit samengewoond.
			- 40.1% van de mannen is single ten tijde van de arrestatie, 31.4% heeft een LAT-relatie, 20.4% woont samen en 8.1% is getrouwd. De huidige relatie van de mannen duurt gemiddeld al 6.4 jaar.
			- Met betrekking tot de relatiestatus ten tijde van de arrestatie zijn gedetineerden vaker vrijgezel dan mannen uit de algemene bevolking.
			- Gedetineerden zijn significant minder vaak getrouwd dan mannen uit de algemene bevolking. Dit is vooral het geval bij de groep die al eerder in detentie heeft gezeten.
			- De relaties van gedetineerden duren korter dan die van mannen uit de algemene bevolking.
			- 79% van de gedetineerden geeft aan het belangrijk te vinden om een partner te hebben.
			- De wens tot samenwonen of trouwen is onder gedetineerden groter dan onder mannen in de algemene bevolking. Dit wordt wel minder naarmate het criminele verleden uitgebreider is.
			- Relaties van gedetineerden zijn problematischer dan die van mannen uit de algemene bevolking. Ze worden vaker gekenmerkt door conflicten, geweld of weinig steun.
Verhagen, 2012	Mannen en vrouwen	334	- 47% van de gedetineerden heeft criminele netwerkleiden ten tijde van het onderzoek.
			- 43% van de gedetineerden heeft slechte relaties met familie of partner ten tijde van het onderzoek.
Weijters et al, 2010	Mannen en vrouwen die korter dan 4 weken in	6.996	- 7.1% van de kortgestraften is getrouwd ten tijde van het vertrek uit de PI, 2.8% heeft een geregistreerd partner en 90.2% is single.

	detentie verblijven (Monitor Nazorg)		
Weijters & More, 2010	Mannen en vrouwen die minstens 2 weken in detentie hebben gezeten en zijn vrijgekomen in de tweede helft van 2008 (Monitor Nazorg)	15.356	- 8% van de respondenten was gehuwd ten tijde van het vertrek uit de PI, 3.3% had een geregistreerd partner en 88.7% had geen partner.
Wensveen, 2016	Mannen (Prison Project)	867	- 41% van de mannen had zowel voor als na detentie geen partner, 9% is zijn partner tijdens detentie kwijtgeraakt, 9% heeft tijdens detentie een partner gekregen en 35% had zowel voor als na detentie een partner.
			- Daklozen hebben minder vaak een partner dan gedetineerden met huisvesting.

Tabel 4.11: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van problemen in de **werksituatie** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=40)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Beerthuizen et al, 2018	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2014 en 2015	4.850 in 2014	- In 2014 heeft 85.9% van de veelplegers problemen op het gebied van werk.
	(Veelplegersmonitor)	5.000 in 2015	- In 2015 heeft 84.1% van de veelplegers problemen op het gebied van werk.
Beijersbergen et al, 2014	Mannen (Prison Project)	1.764	- 66.8% van de mannen is laagopgeleid, 23.8% is middelhoog opgeleid en 4.7% is hoogopgeleid. Van de overige 4.7% is geen informatie over het opleidingsniveau.
Beijersbergen et al, 2016	Mannen (Prison Project)	1.241	- 61.2% van de mannen was werkloos ten tijde van de arrestatie.
Bloem et al, 2018	Mannen in voorlopige hechtenis	226	- 50% van de mannen is werkloos voorafgaand aan detentie.
Bosma et al, 2016	Mannen (Prison Project)	748	- 54.3% van de mannen was werkloos bij binnenkomst in detentie.
Brons et al, 2018	Mannen (Prison Project)	747	- 30% van de mannen was werkloos ten tijde van het onderzoek.
Den Bak et al, 2018	Mannen	2.079	- 56% van de mannen is werkloos ten tijde van het onderzoek.
			- 19% van de mannen werkt onregelmatige periodes.
			- 23% van de mannen heeft een vaste baan.
			- 20% van de mannen heeft alleen de basisschool afgerond, 35% deed een VMBO opleiding maar heeft deze niet afgerond en 42% heeft een VMBO opleiding of hoger afgerond.
Den Bak et al, 2018	Mannen in de JICN op Bonaire	25	- 9 van de 25 mannen in de JICN op Bonaire hebben problemen op het gebied van werk.
De Wit et al, 2012	Mannen	210	- 42.9% van de mannen had in de periode voor detentie geen (formeel) werk en 30.5% van de mannen had betaald werk.
			- 1.4% van de mannen heeft geen opleiding gevolgd, 25.2% heeft lager onderwijs gevolgd, 21.9% LBO of VBO, 18.6% Mavo, 19.5% MBO, 5.2% Havo/VWO, 2.9% HBO, 3.8% WO en 1.4% van de mannen heeft andersoortig onderwijs gevolgd.
Dirkzwager et al, 2016	Mannen die zich na detentie vestigen in	141	- 38% van de mannen was voor detentie werkloos.
	Amsterdam (Prison Project)		- 26% van de mannen werkte voor detentie in loondienst, 12% had een eigen bedrijf en 24% was inactief op de arbeidsmarkt.
			- Zes maanden na detentie was nog 24% van de mannen werkloos.
			- 29% van de mannen werkte 6 maanden na detentie in loondienst, 15% had een eigen bedrijf en 32% was inactief op de arbeidsmarkt.
Dirkzwager et al, 2018	Mannen (Prison Project)	1.664	- 39.4% van de mannen had voor detentie een baan, 39.3% was werkloos en 21.3% was inactief op de arbeidsmarkt vanwege een opleiding of arbeidsongeschiktheid.

Eichelsheim et al, 2015	Mannen (Prison Project)	1.612	- 63% van de mannen is laagopgeleid, 32% is middelhoog opgeleid en 5% is hoogopgeleid.
Goderie, 2008	Mannen en vrouwen in de ISD	97	- 64% van de gedetineerden heeft een hulpbehoefte op het gebied van zijn of haar werksituatie.
Hickert et al, 2019	Mannen (Prison Project)	476	- 45% van de mannen was werkloos voor detentie.
Joosen et al, 2016	Mannen (Prison Project) en vrouwen (VIP-studie)	2.301	- 40.1% van de mannen was werkloos ten tijde van de arrestatie tegenover 46.4% van de vrouwen.
Joosen & Slotboom, 2015	Vrouwen (VIP-studie)	397	- 69.5% van de vrouwen had regulier werk het jaar voorafgaand aan detentie en 31.5% had tijdelijk werk.
			- 3.9% van de vrouwen heeft de basisschool niet afgemaakt, 24% heeft geen vervolgopleiding gedaan, 34.4% heeft een Mavo/VMBO diploma, 29.2% heeft Havo/VWO of MBO afgerond en 7.6% heeft een HBO of WO gedaan.
Martens et al, 2019	Mannen in voorlopige hechtenis	213	- 42% van de mannen was werkloos ten tijde van het onderzoek.
Menting et al, 2012	Gedetineerde moeders	113	- 73.6% van de vrouwen is laag opgeleid: 3.8% heeft de basisschool niet afgemaakt, 48.1% heeft de basisschool als enige afgemaakt en 21.7% is niet verder gekomen dan de middelbare school.
Oliemeulen et al, 2007	Mannen en vrouwen in voorlopige hechtenis	637	- 4% van de respondenten heeft geen opleiding gevolgd, 28% heeft lager onderwijs gedaan, 63% heeft middelbaar onderwijs gedaan en 5% heeft hoger onderwijs gedaan.
Palmen et al, 2019	Mannen en vrouwen (LIC-studie)	4.938	- 56.1% van de respondenten is laagopgeleid, 31% is middelhoog opgeleid en 12.9% is hoogopgeleid.
Raaijmakers et al, 2014	Mannen (Prison Project)	1.764	- 61% van de mannen was werkloos ten tijde van de arrestatie.
			- 62% van de mannen is laagopgeleid, 33% is middelhoog opgeleid en 6% is hoogopgeleid.
Raaijmakers et al, 2017	Mannen (Prison Project)	1.334	- 63% van de mannen was werkloos ten tijde van de arrestatie.
			- 65% van de mannen is laagopgeleid, 30% is middelhoog opgeleid en 5% is hoogopgeleid.
Ramakers, 2019	Mannen (Prison Project)	1.708	- First offenders hebben gemiddeld 5 werkgevers gehad in hun arbeidsverleden en recidivisten 6.1.
			- First offenders zijn gemiddeld 1.7 jaar werkloos geweest en recidivisten 4.4 jaar.
			- First offenders bleven gemiddeld 4.4 jaar bij dezelfde baas en recidivisten 3.5 jaar.
			- First offenders zijn gemiddeld 2.3 keer ontslagen in hun arbeidsverleden en recidivisten 3 keer.
			- First offenders hebben gemiddeld 0.5 keer zwart gewerkt en recidivisten 0.7 keer.
			- Van de first-offenders is 56.9% laagopgeleid, 36.2% is middelhoog opgeleid en 6.9% is hoogopgeleid.
			- Van de recidivisten is 68.2% laagopgeleid, 27.8% middelhoog opgeleid en 1.4% hoogopgeleid.
			- Het arbeidsverleden van gedetineerden is instabieler dan dat van de reguliere Nederlandse bevolking.

			- Het arbeidsverleden van recidivisten is instabieler dan dat van first-offenders.
Schreuder & van Veen, 2010	Mannen in Sittard	229	- 36% van de mannen had alleen de basisschool afgerond, 56% alleen voortgezet onderwijs en 8% was hoger opgeleid dan dat.
Slotboom et al, 2009	Vrouwen	251	- 53% van de vrouwen deed VMBO of lager, 32% deed MBO, HAVO of VWO en 15% deed HBO of WO.
Tollenaar et al, 2008	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2005 (Veelplegersmonitor)	5.910	- 75.1% van de veelplegers is werkloos of (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt ten tijde van het onderzoek.
			- 6.3% van de veelplegers heeft een vaste baan ten tijde van het onderzoek.
			- 6.1% van de veelplegers heeft afwisselend werk ten tijde van het onderzoek.
Tollenaar et al, 2016	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2012 en 2013 (Veelplegersmonitor)	3.470 in 2012	- In 2012 heeft 88.1% van de veelplegers problemen op het gebied van werk.
		3.324 in 2013	- In 2013 heeft 88.3% van de veelplegers problemen op het gebied van werk.
Tollenaar & Van der Laan, 2012	Mannen en vrouwen in de ISD (Veelplegersmonitor)	554	- 88.6% van de ISD-ers is werkloos of arbeidsongeschikt op het moment dat zij detentie binnenkomen.
			- 0.3% van de ISD-ers had een vaste baan ten tijde van het indexdelict.
			- 6% van de ISD-ers kent tijdelijke periodes van werk.
			- 21% van de ISD-ers volgde geen onderwijs, 42.5% volgde lager onderwijs, 17% deed LBO of Mavo, 8.2% deed Havo/VWO/MBO/HBO/WO en van 11.3% is het opleidingsniveau onbekend.
Van der Knaap et al, 2007	Mannen en vrouwen met een strafrestant van minstens 4 maanden	4.478	- 62.7% van de gedetineerden heeft enige of ernstige problemen op het gebied van werk.
Van Gent, 2015	Mannen (Prison Project)	1.904	- 58% van de mannen was werkloos ten tijde van de arrestatie.
Van Ginneken et al, 2018	Mannen als vrouwen (LIC-studie)	4.938	- 56.1% van de respondenten is laagopgeleid, 31% is middelhoog opgeleid en 12.9% is hoogopgeleid.
Van Halderen et al, 2015	Mannen en vrouwen	13	- Bij zowel gedetineerden die van plan zijn door te gaan met criminaliteit als gedetineerden die van plan zijn te stoppen is een instabiel arbeidsverleden aanwezig.
			- Bij gedetineerden die van plan zijn te stoppen met criminaliteit is de kans op een baan in de toekomst groter dan bij gedetineerden die van plan zijn door te gaan.
Van Olphen, 2017	Vrouwen	450	- 26.6% van de vrouwen heeft het middelbaar onderwijs niet afgemaakt, 16.5% is begonnen aan een MBO opleiding en 19.8% heeft een MBO afgerond.
Verhagen, 2012	Mannen en vrouwen	334	- 76% van de gedetineerden heeft problemen op het gebied van werk.
			- 33% van de gedetineerden heeft in zijn leven nog nooit gewerkt.
Versteegt et al, 2018	Gedetineerden op de terroristenafdeling	4	- Gedetineerden op de terroristenafdeling lijken in hun arbeidsverleden al vaker in loondienst te zijn geweest dan gedetineerden op reguliere afdelingen in detentie.

Weijters et al, 2018	Mannen en vrouwen die minstens 2 weken in detentie hebben gezeten en zijn vrijgekomen in de tweede helft van 2011 of 2012 (Monitor Nazorg)	23.687	- In 2013 had 13% van de gedetineerden werk voor detentie. Na detentie was dit nog 10.1%.
			- In 2014 had 12.5% van de gedetineerden werk voor detentie. Na detentie was dit nog 10.7%.
Wensveen, 2016	Mannen (Prison Project)	587	- 44% van de mannen was zowel voor als na detentie werkloos.
			- 23% van de mannen had zowel voor als na detentie een baan.
			- 22% van de mannen is tijdens detentie zijn baan verloren en 10% heeft tijdens detentie werk gekregen.
Wermink et al, 2016	Mannen (Prison Project)	1.619	- 41% van de mannen was werkloos ten tijde van de arrestatie.
Wouters et al, 2010	Mannen	380	- 33.2% van de mannen heeft alleen de basisschool afgerond, 24.8% deed VMBO-bl, 11.9% deed VMBO-tl, 4.3% deed Havo, 2.6% VWO, 14.9% MBO en 5.8% HBO of WO. 2.5% van de mannen deed een andersoortige opleiding.
Zwemstra et al, 2009	Mannen op de EZV	88	- 40.8% van de mannen werkte in het jaar voor detentie meer dan 6 maanden.
			- 8.5% van de mannen werkte in het jaar voor detentie 2-6 maanden.
			- 50.7% van de mannen werkte in het jaar voor detentie minder dan 2 maanden.

Tabel 4.12: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van **huisvestingsproblemen** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=39)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Beerthuizen et al, 2015	Mannen en vrouwen die minstens 2 weken in	23.553	- In 2011 was 8.9% van de gedetineerden dakloos voor detentie.
	detentie hebben gezeten en		- In 2012 was 9.8% van de gedetineerden dakloos voor detentie.
	zijn vrijgekomen in de tweede helft van 2011 of 2012 (Monitor Nazorg)		- Van de gedetineerden die in 2011 wel over huisvesting beschikten <u>voor detentie</u> , had 6.6% een eigen woning, 34.7% een huurwoning, 6.9% een particuliere kamer, 27.1% woonde bij familie, 7.5% woonde bij vrienden of kennissen, 4.7% woonde in de maatschappelijke opvang en 12.5% had een andersoortige huisvesting.
			- Van de gedetineerden die in 2012 wel over huisvesting beschikten <u>voor detentie</u> , had 4.7% een eigen woning, 32.3% een huurwoning, 7.4% een particuliere kamer, 27.9% woonde bij familie, 7% woonde bij vrienden of kennissen, 5.2% woonde in de maatschappelijke opvang en 15.5% had andersoortige huisvesting.
			- Na detentie in 2011 was 6% van de gedetineerden dakloos. In 2012 was dit 7.1%.
			- Van de gedetineerden die in 2011 wel over huisvesting beschikten <u>na detentie</u> , had 5.7% een eigen woning, 28.8% had een huurwoning, 4.9% een particuliere kamer, 29.9% woonde bij familie, 8.6% woonde bij vrienden of kennissen, 7.9% woonde in de maatschappelijke opvang en 14.1% had een andersoortige huisvesting.
			- Van de gedetineerden die in 2012 wel over huisvesting beschikten <u>na detentie</u> , had 4.7% een eigen woning, 26.9% had een huurwoning, 5.2% een particuliere kamer, 30.4% woonde bij familie, 8.2% woonde bij vrienden of kennissen, 7.4% woonde in de maatschappelijke opvang en 17.2% had andersoortige huisvesting.
			- In 2011 heeft 2.5% van de gedetineerden die voor detentie over huisvesting beschikte dit na detentie niet meer. Daarentegen heeft 56.2% van de gedetineerden die voor detentie dakloos was na detentie wel huisvesting.
			- In 2012 heeft 2.3% van de gedetineerden die voor detentie over huisvesting beschikte dit na detentie niet meer. Daarentegen heeft 52.6% van de gedetineerden die voor detentie dakloos was na detentie wel huisvesting.
Beerthuizen et al, 2018	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2014 en 2015 (Veelplegersmonitor)	4.850 in 2014	- In 2014 heeft 53.8% van de veelplegers problemen op het gebied van huisvesting.
		5.000 in 2015	- In 2015 heeft 51.7% van de veelplegers problemen op het gebied van huisvesting.
Bloem et al, 2018	Mannen in voorlopige hechtenis	226	- 19% van de mannen heeft problemen op het gebied van huisvesting voorafgaand aan detentie.
Brons et al, 2018	Mannen	747	- 4% van de mannen was dakloos bij binnenkomst in de penitentiare inrichting.
Den Bak et al, 2018	Mannen	2.079	- 26.3% van de mannen heeft ernstige problemen op het gebied van huisvesting.
			- 29.8% van de mannen is in de afgelopen vijf jaar dakloos geweest, waarvan 14.9% langer dan 6 maanden.
			- 26% van de mannen verwacht na detentie geen vaste slaap- of verblijfplaats te hebben.

Den Bak et al, 2018	Mannen in de JICN op Bonaire	25	- 4 van de 25 mannen in de JICN op Bonaire hebben ernstige problemen op het gebied van huisvesting.
Dirkzwager et al, 2016	Mannen (Prison Project) die zich na detentie in Amsterdam vestigden	141	- Voor detentie woonde 34% van de mannen in een eigen huur- of koopwoning, 43% woonde bij familie, 21% bij vrienden of kennissen en 2% in een tehuis.
			- 6 maanden na detentie woont 42% van de mannen in een eigen huur- of koopwoning, 32% woont bij familie, 15% bij vrienden of kennissen en 12% zat opnieuw in detentie.
			- Voordat deze mannen in Amsterdam kwamen wonen was 5% van hen dakloos.
De Wit et al, 2012	Mannen	210	- 17.1% van de mannen heeft geen officieel adres voor detentie/ is dakloos.
			- 70.2% van de mannen woonde zelfstandig voor detentie, 4.3% woonde in een begeleid wonen traject, 0.5% woonde in een GGZ-instelling, 5.3% in een sociaal pension en 1% woonde in een internaat.
			- 8.1% van de mannen verwacht na detentie niet terug te keren naar hun huisvesting.
Dirkzwager et al, 2018	Mannen (Prison Project)	1.664	- 8.1% van de mannen was dakloos bij binnenkomst in de penitentiaire inrichting.
Goderie, 2008	Mannen en vrouwen in de ISD	97	- 61% van de ISD-ers heeft een hulpbehoefte met betrekking tot hun huisvestingssituatie.
Joosen et al, 2016	Mannen (Prison Project) en vrouwen (VIP-studie)	2.301	- 6.9% van de mannen was dakloos ten tijde van de arrestatie tegenover 6.2% van de vrouwen.
Joosen & Slotboom, 2015	Vrouwen (VIP-studie)	397	- 20.9% van de vrouwen is dakloos geweest in het afgelopen jaar.
Kuppens & Ferwerda, 2008	Mannen en vrouwen	6.385	- 30.2% van de gedetineerden heeft problemen op het gebied van huisvesting.
			- 11.5% van de gedetineerden is <u>voor</u> detentie dakloos, 5.2% heeft zijn eigen woning, 32.5% heeft een huurwoning, 26.1% woont bij familie, 7.7% woont bij vrienden of kennissen, 5.6% heeft een particuliere kamer, 7% woont in de maatschappelijke opvang en 4.4% heeft een andersoortige huisvesting.
			- 12% van de gedetineerden is <u>na</u> detentie dakloos, 4% heeft zijn eigen woning, 36% heeft een huurwoning, 22% woont bij familie, 5.3% woont bij vrienden of kennissen, 3.3% heeft een particuliere kamer, 9,3% woont in de maatschappelijke opvang en 8% heeft een andersoortige huisvesting.
Martens et al, 2019	Mannen in voorlopige hechtenis	213	- 27% van de mannen was dakloos bij binnenkomst in de penitentiaire inrichting.
Menting et al, 2012	Gedeteneerde moeders	113	- 16.4% van de vrouwen had geen eigen huisvesting en moest na detentie bij vrienden of familie inwonen.
More & Weijters, 2011	Mannen en vrouwen	9.688	- <u>Voor</u> detentie was 17% van de gedetineerden dakloos. Van de gedetineerden die wel huisvesting hadden, had 5.5% van de gedetineerden een eigen woning, 38.4% had een huurwoning, 6.1% had een particuliere kamer, 31.4% woonde bij familie, 9.1% woonde bij vrienden of kennissen, 6.9% woonde in de maatschappelijke opvang en 2.7% had andersoortige huisvesting.

			- <u>Na</u> detentie was 15.5% van de gedetineerden dakloos. Van de gedetineerden die wel huisvesting hadden, had 3.6% van de gedetineerden een eigen woning, 30.7% had een huurwoning, 4.3% een particuliere kamer, 33.8% woonde bij familie, 9.5% woonde bij kennissen of vrienden, 12.5% woonde in de maatschappelijke opvang en 5.6% had andersoortige huisvesting.
			- Na detentie wonen (ex)gedetineerden vaker in de maatschappelijke opvang en beschikken zij minder vaak over een eigen woning of huurwoning.
			- Van de gedetineerden die voor detentie beschikten over huisvesting, heeft 5.5% dit na detentie niet meer.
			- 35.7% van de gedetineerden die voor detentie niet over huisvesting beschikte, had dit na detentie wel.
More & Weijters, 2011	Mannen en vrouwen die minstens 2 weken in detentie hebben gezeten en zijn vrijgekomen in de tweede helft van 2009 (Monitor Nazorg)	10.838	- Voor detentie was 15.4% van de gedetineerden dakloos.
			- Van de gedetineerden die <u>voor detentie</u> wel over huisvesting beschikten, had 6.2% een eigen woning, 36.1% had een huurwoning, 6.8% een particuliere kamer, 30.8% woonde bij familie, 10.2% woonde bij vrienden of kennissen, 6.5% woonde in de maatschappelijke opvang en 3.3% had andersoortige huisvesting.
			- Na detentie (in 2009) was 14.9% van de gedetineerden dakloos.
			- Van de gedetineerden die <u>na detentie</u> wel over huisvesting beschikten, had 4% een eigen woning, 29.4% had een huurwoning, 5.1% een particuliere kamer, 33.6% woonde bij familie, 11% woonde bij vrienden of kennissen, 11.8% woonde in de maatschappelijke opvang en 5.1% had andersoortige huisvesting.
			- Na detentie beschikken gedetineerden minder vaak over een huurwoning, en wonen zij vaker in de maatschappelijke opvang of bij vrienden of familie.
			- Van de personen die voor detentie over huisvesting beschikten, heeft 4.7% dit na detentie niet meer.
			- Van de personen die voor detentie dakloos waren, heeft 35.2% na detentie wel huisvesting.
			- Mannen zijn vaker dakloos dan vrouwen.
Noordhuizen & Weijters, 2012	Mannen en vrouwen die minstens 2 weken in detentie hebben gezeten en zijn vrijgekomen in de tweede helft van 2010 (Monitor Nazorg)	9.690	- Voor detentie was 19.1% van de gedetineerden dakloos, direct na detentie was dit nog 16.8% en 6 maanden later was dit weer 19.2%.
			- Van de gedetineerden die <u>voor detentie</u> wel over huisvesting beschikken, heeft 5.9% een eigen woning, 35.9% een huurwoning, 6.8% een particuliere kamer, 31.3% woont bij familie, 9.9% woont bij vrienden of kennissen, 6.6% woont in de maatschappelijke opvang en 3.7% heeft een andersoortige huisvesting.
			- Van de gedetineerden die <u>na detentie</u> wel over huisvesting beschikken, heeft 3.9% een eigen woning, 32% een huurwoning, 4.4% een particuliere kamer, 33.7% woont bij familie, 9.6% woont bij vrienden of kennissen, 9.5% woont in de maatschappelijke opvang en 6.9% heeft een andersoortige huisvesting.
			- Gedetineerden die al eerder in detentie hebben gezeten beschikken minder vaak over huisvesting voor detentie dan first-offenders.
			- Gewelddelinquenten beschikken vaker over huisvesting voor detentie dan vermogensdelinquenten.
Pisano, 2010	Mannen	117	- Voor detentie woonde 71.8% van de mannen zelfstandig, 4.3% woonde in een sociaal pension, 0.9% woonde in een internaat, 13.7% was dakloos en 9.4% verbleef in een andere woonsituatie.
Raaijmakers et al, 2014	Mannen (Prison Project)	1.764	- 8% van de mannen was dakloos ten tijde van het indexdelict.

Raaijmakers et al, 2017	Mannen (Prison Project)	1.334	- 9% van de mannen was dakloos ten tijde van het indexdelict.
Tollenaar & van der Laan, 2010	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2006 en 2007	4.790 in 2006	- In 2006 heeft 44% van de veelplegers problemen op het gebied van huisvesting.
	(Veelplegersmonitor)	4.447 in 2007	- In 2007 heeft 44% van de veelplegers problemen op het gebied van huisvesting.
Tollenaar & van der Laan, 2011	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2008 (Veelplegersmonitor)	5.046	- 41.4% van de veelplegers heeft problemen op het gebied van huisvesting.
Tollenaar & van der Laan, 2012	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2009	4.761	- 42.3% van de veelplegers heeft problemen op het gebied van huisvesting.
	(Veelplegersmonitor)		- Van de 18-24 jarige veelplegers heeft 40.9% problemen op het gebied van huisvesting.
Tollenaar & Van der Laan, 2012	Mannen en vrouwen in de ISD (Veelplegersmonitor)	554	- 55.3% van de ISD-ers heeft problemen op het gebied van huisvesting.
Tollenaar & Van der Laan, 2013	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2010 (Veelplegersmonitor)	4.513	- 39% van de veelplegers heeft problemen op het gebied van huisvesting.
Tollenaar et al, 2008	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2005 (Veelplegersmonitor)	5.910	- 42.7% van de veelplegers heeft problemen op het gebied van huisvesting.
Tollenaar et al, 2016	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2012 en 2013	3.470 in 2012	- In 2012 heeft 64.2% van de veelplegers problemen op het gebied van huisvesting.
	(Veelplegersmonitor)	3.324 in 2013	- In 2013 heeft 63.9% van de veelplegers problemen op het gebied van huisvesting.
Van der Knaap et al, 2007	Mannen en vrouwen met een strafrestand van minstens 4 maanden	4.478	- Bij 20.5% van de gedetineerden is sprake van problemen in de huisvesting, bij 5.7% is dit in ernstige mate.
Van Gent, 2015	Mannen (Prison Project)	1.904	- 7% van de mannen was dakloos ten tijde van de arrestatie.
Van Halderen et al, 2015	Mannen en vrouwen	13	- Gedetineerden die aangeven na detentie te stoppen met criminaliteit en gedetineerden die aangeven zich niet te distantiëren van criminaliteit hebben beide periodes van dakloosheid gekend.
			- Bij gedetineerden die van plan zijn te stoppen met criminaliteit ziet de toekomst op het gebied van huisvesting er rooskleuriger uit dan voor doorzetters in crimineel gedrag.
Verhagen, 2012	Mannen en vrouwen	334	- 42% van de gedetineerden heeft problemen op het gebied van huisvesting.
			- 2 gedetineerden zijn dakloos en nog eens 2 hebben geen vaste verblijfplaats.
Versteegt et al, 2018	Gedetineerden op de terroristenafdeling	4	- Alle gedetineerden hadden een woonplaats voor detentie. Dit varieerde van een eigen woning tot wonen bij ouders of bij vrienden.
Weijters et al, 2018	Mannen en vrouwen die minstens 2 weken in	23.687	- In 2013 was 12.5% van de gedetineerden voor detentie dakloos. In 2014 was dit 12.3%.

	detentie hebben gezeten en zijn vrijgekomen in de tweede helft van 2013 of 2014 (Monitor Nazorg)		- Van de gedetineerden die in 2013 wel over huisvesting beschikten <u>voor detentie</u> , had 4.3% een eigen woning, 28% een huurwoning, 6.4% een particuliere kamer, 24.5% woonde bij familie, 5.9% woonde bij vrienden of kennissen, 5.3% woonde in de maatschappelijke opvang en 13% had een andersoortige huisvesting.
			- Van de gedetineerden die in 2014 wel over huisvesting beschikten <u>voor detentie</u> , had 4.5% een eigen woning, 28.9% een huurwoning, 7.6% een particuliere kamer, 22.5% woonde bij familie, 4.2% woonde bij vrienden of kennissen, 5.6% woonde in de maatschappelijke opvang en 14.3% had een andersoortige huisvesting.
Weijters et al, 2010	Mannen en vrouwen die korter dan een maand in detentie verblijven (Monitor Nazorg)	6.996	- 26.2% van de gedetineerden die 2 weken vastzit, beschikte <u>voor</u> detentie niet over huisvesting.
			- 21.1% van de gedetineerden die 2-4 weken vastzit, beschikte <u>voor</u> detentie niet over huisvesting.
			- 14.4% van de gedetineerden die langer dan een maand vastzit, beschikte <u>voor</u> detentie niet over huisvesting.
			- 27.2% van de gedetineerden die maximaal 2 weken vastzit, beschikt <u>na</u> detentie niet over huisvesting.
			- 21.3% van de gedetineerden die maximaal 4 weken vastzit, beschikt <u>na</u> detentie niet over huisvesting.
			- 14.2% van de gedetineerden die langer dan een maand vastzit, beschikt <u>na</u> detentie niet over huisvesting.
			- Kortgestraften hebben minder vaak beschikking over huisvesting dan langgestraften.
Weijters & More, 2010	Mannen en vrouwen die minstens 2 weken in detentie hebben gezeten en zijn vrijgekomen in de tweede helft van 2008 (Monitor Nazorg)	15.356	- Voor detentie was 17.3% van de gedetineerden dakloos.
			- Van de gedetineerden die <u>voor detentie</u> wel over huisvesting beschikten had 5.7% een eigen woning, 38.6% had een huurwoning, 6.1% had een particuliere kamer, 30.7% woonde bij familie, 8.9% woonde bij vrienden of kennissen en 6.7% woonde in de maatschappelijke opvang
			- Na detentie was 17.7% van de gedetineerden dakloos.
			- Van de gedetineerden die <u>na detentie</u> wel over huisvesting beschikten had 3.6% een eigen woning, 30.5% had een huurwoning, 4.3% een particuliere kamer, 33.8% woonde bij familie, 9.5% woonde bij vrienden of kennissen en 12.5% woonde in de maatschappelijke opvang.
			- Na detentie beschikken de gedetineerden minder vaak over een huurwoning dan voor detentie. Daarentegen verblijven na detentie meer gedetineerden in de maatschappelijke opvang.
			- Van de gedetineerden die voor detentie over huisvesting beschikten, heeft 5.5% dit verloren tijdens detentie. Gedetineerden die voor detentie bij vrienden of in de maatschappelijke opvang woonden, verliezen het vaakste hun huisvesting tijdens detentie.
			- 35.7% van de gedetineerden die voor detentie dakloos was, heeft na detentie wel huisvesting.
			- Mannen hebben minder vaak huisvesting voor of na detentie dan vrouwen.
Weijters & Noordhuizen, 2012	Gedetineerde jongvolwassenen (18-26) (Monitor Nazorg)	3.079	- 0.4% van de jongvolwassenen heeft voor detentie een eigen woning, 10.2% heeft een huurwoning, 2.6% heeft een particuliere kamer, 70.1% woonde bij familie, 13.3% woonde bij vrienden of kennissen, 1.5% woonde in de maatschappelijke opvang en 1.9% van de jongeren had een andersoortige huisvesting.
			- Jongere gedetineerden wonen significant vaker bij hun ouders voor detentie dan oudere gedetineerden.
			- Oudere gedetineerden wonen significant vaker op zichzelf of in de maatschappelijke opvang dan jongere gedetineerden.

Wensveen, 2016	Mannen (Prison Project)	867	- 10% van de mannen was dakloos voor detentie.
			- 23% van de mannen had een eigen woning, 26% woonde met een partner, 27% woonde met ouders en 10% woonde met vrienden.
			- 56% van de mannen woonde in een buurt met een lage buurtstatus.
			- Eén maand na detentie is 12% van de mannen dakloos, maar 6 maanden na detentie nog maar 6%. 19% van de mannen zit dan alweer in detentie.
			- Van de gedetineerden die voor detentie dakloos waren, is 32% dit direct na detentie nog steeds. De andere 68% heeft wel huisvesting na detentie.
			- Van de gedetineerden die voor detentie huisvesting hadden, is 9% direct na detentie dakloos geworden.
			- Daklozen hebben minder vaak een partner en vaker schulden dan gedetineerden met huisvesting.
			- Daklozen hebben minder vaak werk dan gedetineerden met huisvesting.
			- Risicofactoren voor dakloosheid na detentie zijn: dakloosheid voor detentie, wonen in een buurt met een lage buurtstatus, eerdere detentiestraffen en overmatig middelengebruik.
			- 33% van de gedetineerden woont direct na detentie ergens anders dan voor detentie. 23% verhuist direct na detentie, maar woont 6 maanden later wel nog steeds op dit adres(directe verhuizers). 10% verhuist direct na detentie, en woont 6 maanden later alweer op een nieuw adres(frequente verhuizers).
			- 67% van de gedetineerden woont direct na detentie op hetzelfde adres als voor detentie. 59% woont na detentie op hetzelfde adres, en 6 maanden later nog steeds(niet-verhuizers). 8% woont na detentie nog op hetzelfde adres, maar 6 maanden later niet meer(uitgestelde verhuizers).
			- Gedetineerden die zowel voor als direct na detentie in het bezit waren van werk en een partner en schuldenvrij waren, verhuizen minder vaak dan gedetineerden die problemen hadden op één van deze gebieden.
			- Gedetineerden die voor detentie bij hun ouders woonden, verhuizen minder vaak dan gedetineerden die voor detentie een andere woonvorm hadden.
			- Gedetineerden met middelenproblematiek verhuizen vaker dan gedetineerden zonder middelenproblemen.
Wermink et al, 2016	Mannen (Prison Project)	1.619	- 7% van de mannen was dakloos ten tijde van de arrestatie.

Tabel 4.13: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van **financiële problemen** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=31)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Beerthuizen et al, 2015	Mannen en vrouwen die minstens 2 weken in	23.553	- In 2011 beschikt 83.1% van de gedetineerden voor detentie over een inkomen. Na detentie is dit 93.5%.
	detentie hebben gezeten en		- In 2012 beschikt 78.8% van de gedetineerden voor detentie over een inkomen. Na detentie is dit 91.5%.
	zijn vrijgekomen in de tweede helft van 2011 of 2012 (Monitor Nazorg)		- In 2011 beschikte 28.7% van de gedetineerden <u>voor detentie</u> over een inkomen uit arbeid, 4.3% had inkomsten uit een eigen bedrijf, 31.1% had een bijstandsuitkering, 12.7% een arbeidsongeschiktheidsuitkering, 7.7% een andere uitkering, 2.4% kreeg studiefinanciering en 13% had een andersoortig inkomen.
			- In 2011 beschikte 23% van de gedetineerden <u>na detentie</u> over een inkomen uit arbeid, 4.3% had inkomsten uit een eigen bedrijf, 35.8% had een bijstandsuitkering, 12% een arbeidsongeschiktheidsuitkering, 6.2% een andere uitkering, 2.9% kreeg studiefinanciering en 15.8% had een andersoortig inkomen.
			- In 2012 beschikte 24.9% van de gedetineerden <u>voor detentie</u> over een inkomen uit arbeid, 4.1% had inkomsten uit een eigen bedrijf, 32.4% had een bijstandsuitkering, 13.1% een arbeidsongeschiktheidsuitkering, 7.9% een andere uitkering, 2.9% kreeg studiefinanciering en 14.7% had een andersoortig inkomen.
			- In 2012 beschikte 20.6% van de gedetineerden <u>na detentie</u> over een inkomen uit arbeid, 3.8% had inkomsten uit een eigen bedrijf, 35.5% had een bijstandsuitkering, 12.3% een arbeidsongeschiktheidsuitkering, 6.2% een andere uitkering, 3.2% kreeg studiefinanciering en 18.5% had een andersoortig inkomen.
			- In 2011 verwacht 2.4% van de gedetineerden die voor detentie een inkomen had deze tijdens detentie te verliezen. Daarentegen verwacht 73.3% van de gedetineerden die voor detentie geen inkomen had deze tijdens detentie te verkrijgen.
			- In 2012 verwacht 2.5% van de gedetineerden die voor detentie een inkomen had deze tijdens detentie te verliezen. Daarentegen verwacht 68.7% van de gedetineerden die voor detentie geen inkomen had deze tijdens detentie te verkrijgen.
			- In 2011 had 57.6% van de gedetineerden schulden voor detentie. Na detentie was dit 56.5%.
			- In 2011 verwacht 17.4% van de gedetineerden die voor detentie schulden had deze na detentie kwijt te zijn. Daarentegen verwacht 23.9% van de gedetineerden die voor detentie nog geen schulden had deze na detentie wel te hebben.
			- In 2012 had 56.2% van de gedetineerden schulden voor detentie. Na detentie was dit 58.8%.
			- In 2012 verwacht 16.9% van de gedetineerden die voor detentie schulden had deze na detentie kwijt te zijn. Daarentegen verwacht 28% van de gedetineerden die voor detentie geen schulden hadden deze na detentie wel te hebben.
			- In 2011 heeft 41.6% van de gedetineerden met een schuld <u>voor detentie</u> een schuld onder de 1.000 euro, 37% heeft een schuld tussen de 1.000-5.000 euro, 11.4% tussen de 5.000-10.000 euro, 5.6% tussen de 10.000-50.000 euro en 4.4% heeft een schuld van meer dan 50.000 euro
			- In 2012 heeft 37.4% van de gedetineerden met een schuld <u>voor detentie</u> een schuld onder de 1.000 euro, 39.7% had een schuld tussen de 1.000-5.000 euro, 12.6% had een schuld tussen de 5.000-10.000 euro, 5.6% tussen de 10.000-50.000 euro en 4.7% van de gedetineerden had een schuld van meer dan 50.000 euro.

Beerthuizen et al, 2018	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2014 en 2015 (Veelplegersmonitor)	4.850 in 2014 5.000 in 2015	- In 2014 heeft 72.3% van de veelplegers problemen op financieel gebied, waarvan 44.7% in ernstige mate. - In 2015 heeft 69.6% van de veelplegers problemen op financieel gebied, waarvan 42.6% in ernstige mate.
Bloem et al, 2018	Mannen in voorlopige hechtenis	226	- 39% van de mannen heeft problemen op financieel gebied voorafgaand aan detentie.
Den Bak et al, 2018	Mannen	2.079	- 55% van de mannen heeft een eigen inkomen ten tijde van het onderzoek, 8% van de mannen is financieel afhankelijk van anderen en 34% van de mannen is volledig afhankelijk van een lening of illegale activiteiten. - 55% van de mannen heeft schulden.
Den Bak et al, 2018	Mannen in de JICN op Bonaire	25	- 15 van de 25 mannen in de JICN hebben financiële problemen, waarvan 3 in ernstige mate.
De Wit et al, 2012	Mannen	210	- 16.2% van de mannen had in de periode voor detentie geen (legale) bron van inkomsten, 35.2% had een bijstandsuitkering, 10.5% had een andere uitkering, 30.5% had betaald werk, 3.3% had inkomen vanuit familie, 3.8% had inkomen vanuit klusjes en 0.5% had een onbekend inkomen. - 32.5% van de mannen heeft geen schulden in de periode voor detentie, 8.7% heeft schulden tot 500 euro, 8.3% heeft schulden tussen de 500-1.000 euro, 35.9% heeft schulden tussen de 1.000-10.000 euro en 14.6% van de mannen heeft meer dan 10.000 euro schulden.
Dirkzwager et al, 2016	Mannen (Prison Project) die zich na detentie vestigen in Amsterdam	141	- Voor detentie heeft 54% van de mannen schulden, na detentie is dit zelfs 66%. - De meest genoemd schulden zijn bij het CJIB, de zorgverzekeraar, de bank, de telefoonprovider en bij familieleden of vrienden. - Voor detentie heeft 65% van de gedetineerden met een schuld, een schuld van maximaal 1.000 euro, 18% van 1.000-5.000 euro, 7% van 5.000-10.000 euro en 10% van de mannen heeft schulden van meer dan 10.000 euro. - Na detentie heeft 51% van de mannen met een schuld, een schuld van maximaal 1.000 euro, 20% van 1.000-5.000 euro, 7% van 5.000-10.000 euro en 22% van meer dan 10.000 euro. - Voor detentie heeft 43% van de mannen een inkomen uit legale arbeid, 19% uit illegale arbeid, 11% uit zwart werk en 9% heeft een werkloosheidsuitkering. - Na detentie heeft 42% van de mannen een inkomen uit legale arbeid, 2% uit illegale arbeid, 24% uit zwart werk en 15% heeft een werkloosheidsuitkering.
Goderie, 2008	Mannen en vrouwen in de ISD	97	- 37.5% van de ISD-ers heeft een hulpbehoefte op het gebied van financiën.
Joosen et al, 2016	Mannen (Prison Project) en vrouwen (VIP-studie)	2.301	- 57% van de mannen had schulden bij binnenkomst in detentie tegenover 68.5% van de vrouwen.
Joosen & Slotboom, 2015	Vrouwen (VIP-studie)	397	- 68.5% van de vrouwen kreeg in het jaar voorafgaand aan detentie een uitkering. - 70.5% van de vrouwen had schulden in het jaar voorafgaand aan detentie.
Koenraadt et al, 2020	Mannen (Prison Project)	1.894	- 57% van de mannen heeft schulden bij binnenkomst in detentie. 6 maanden na detentie is dit 60%. - Het gemiddelde aantal schuldeisers van de gedetineerden voor detentie is 2.1. Na detentie is dit 2.4.

			- De gemiddelde hoogte van de schuld voor detentie bij gedetineerden is 18.779 euro. Na detentie is dit 23.144.
			- De meest voorkomende schulden zijn bij het CJIB, de zorgverzekering, de bank, de telefoonprovider en bij familieleden of vrienden.
			- Het hebben van schulden voor detentie verhoogt de kans op het hebben van schulden na detentie.
			- Hoe ouder gedetineerden zijn, hoe vaker zij schulden hebben en hoe hoger hun schulden ook zijn.
			- Daklozen rapporteren vaker schulden dan gedetineerden die voor detentie huisvesting hadden.
Kuppens & Ferwerda, 2008	Mannen en vrouwen	6.385	- 42.7% van de gedetineerden heeft problemen met het verkrijgen of behouden van inkomen.
			- 37.9% van de gedetineerden heeft voor detentie een inkomen uit arbeid of een eigen bedrijf, 26.4% heeft een bijstandsuitkering, 11.6% een arbeidsongeschiktheidsuitkering, 3.3% krijgt studiefinanciering, 2.8% heeft een andere inkomstenbron en 18% heeft geen regulier inkomen.
			- 62.7% van de gedetineerden heeft voor detentie schulden.
Menting et al, 2012	Gedetineerde moeders	113	- 11% van de vrouwen had geen inkomen kort na detentie.
			- 88.1% van de vrouwen had schulden kort na detentie.
			- 58.9% van de vrouwen leeft van een uitkering kort na detentie.
			- Gedetineerde moeders hebben vaker schulden, leven van een uitkering of hebben geen enkel inkomen dan moeders met een lage sociaaleconomische status uit de reguliere bevolking.
More & Weijters, 2011	Mannen en vrouwen die minstens 2 weken in	10.838	- In 2009 heeft 72.4% van de gedetineerden voor detentie een inkomen, na detentie is dit 61.6%.
	detentie hebben gezeten en zijn vrijgekomen in de tweede helft van 2009		- In 2009 heeft 43.2% van de gedetineerden met een inkomen voor detentie een inkomen uit arbeid, 32.6% heeft een bijstandsuitkering, 15.1% een arbeidsongeschiktheidsuitkering, 0.9% krijgt pensioen, 2.3% heeft inkomsten vanuit een eigen bedrijf, 3.7% krijgt studiefinanciering en 2.3% heeft een andersoortig inkomen.
	(Monitor Nazorg)		- In 2009 heeft 22.9% van de gedetineerden met een inkomen voor detentie deze verloren tijdens detentie. Daarentegen heeft 22% van de gedetineerden zonder inkomen voor detentie deze tijdens detentie verkregen (veranderingen op individueel gebied).
			- In 2009 heeft 73.2% van de gedetineerden een schuld voor detentie, over schulden na detentie is geen informatie.
			- In 2009 heeft 24.9% van de gedetineerden voor detentie een schuld onder de 1.000 euro, 32.3% had een schuld tussen de 1.000-5.000 euro, 13.7% tussen de 5.000-10.000, 23.9% tussen de 10.000-50.000 en 5.3% had een schuld met een hoogte van meer dan 50.000 euro.
			- Hoe ouder men is, hoe groter de kans op een inkomen zowel voor als na detentie.
			- Gedetineerden met een Marokkaanse of Antilliaanse achtergrond hebben een grotere kans om hun inkomen te verliezen tijdens detentie.
More & Weijters, 2011	Mannen en vrouwen in de leeftijd 18-24 (Monitor Nazorg)	2.041	- 45.2% van de 18-jarigen heeft schulden op het moment van onderzoek, 49.3% van de 19-jarigen, 61.7% van de 20-jarigen, 65.6% van de 21-jarigen, 69.9% van de 22-jarigen, 74.8% van de 23-jarigen en 67.7% van de 24-jarigen.

			- De gemiddelde hoogte van de schuld van 18-jarigen is 1.086, van 19-jarigen is dit 2.238, van 20-jarigen 4.091, van 21-jarigen 4.789, van 22-jarigen 6.035, van 23-jarigen 7.712 en van 24-jarigen 5.492.
			- De meest voorkomende schulden zijn bij het CJIB, de zorgverzekeraar, de telefoonprovider, een incassobureau of een studieschuld.
			- Hoe ouder iemand wordt, hoe groter de kans op een schuld. Ook de hoogte van de schuld neemt toe met de leeftijd.
			- Daklozen hebben vaker schulden dan gedetineerden die voor detentie beschikten over huisvesting.
Noordhuizen & Weijters, 2012	Mannen en vrouwen die minstens 2 weken in detentie hebben gezeten en zijn vrijgekomen in de tweede helft van 2010 (Monitor Nazorg)	9.690	- Voor detentie had 71% van de respondenten een inkomen, na detentie was dit 61.7%.
			- Voor detentie had 73.1% van de respondenten schulden, na detentie is dit onbekend.
			- Van de personen die voor detentie een inkomen hadden, had 38.1% inkomen uit arbeid, 33.4% had een bijstandsuitkering, 16.7% een arbeidsongeschiktheidsuitkering, 4.1% kreeg pensioen, 1.1% had inkomsten uit een eigen bedrijf, 2.7% kreeg studiefinanciering en 3.8% van de respondenten had inkomen vanuit een andere bron.
			- Van de gedetineerden die voor detentie geen inkomen had, heeft 22% dit wel na detentie. Daarentegen is 21.4% van de gedetineerden met een inkomen voor detentie dit verloren na detentie.
			- Gedetineerden die jong zijn ten tijde van hun eerste veroordeling hebben vaker problemen met hun inkomen dan gedetineerden die wat ouders zijn ten tijde van hun eerste veroordeling.
			- Gedetineerden die jong zijn ten tijde van hun eerste veroordeling hebben vaker schulden dan gedetineerden die wat ouder waren ten tijde van hun eerste veroordeling.
Pisano, 2010	Mannen	117	- 36.7% van de mannen heeft voor detentie een uitkering, 32.5% verdient loon, 15.4% heeft geen inkomen en 17.9% heeft inkomsten vanuit een andere bron.
Tollenaar et al, 2016	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2012 en 2013 (Veelplegersmonitor)	3.470 in 2012 3.324 in 2013	- In 2012 heeft 69.7% van de veelplegers problemen op financieel gebied.
			- In 2013 heeft 71% van de veelplegers problemen op financieel gebied.
Tollenaar & van der Laan, 2010	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2006 en 2007 (Veelplegersmonitor)	4.790 in 2006 4.447 in 2007	- In 2006 heeft 40% van de veelplegers problemen op financieel gebied.
			- In 2007 heeft 38% van de veelplegers problemen op financieel gebied.
Tollenaar & van der Laan, 2011	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2008 (Veelplegersmonitor)	5.046	- 48.4% van de veelplegers heeft problemen op financieel gebied.
Tollenaar & Van der Laan, 2012	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2009 (Veelplegersmonitor)	4.761	- 47% van de veelplegers heeft problemen op financieel gebied.
Tollenaar & Van der Laan, 2013	Mannelijke en vrouwelijke veelplegers in 2010 (Veelplegersmonitor)	4.513	- In 2010 heeft 46.2% van de volwassen veelplegers problemen op financieel gebied.
			- In 2010 heeft 48.7% van de jongvolwassen veelplegers problemen op financieel gebied.

Van der Knaap et al, 2007	Mannen en vrouwen met een strafrestand van minstens 4 maanden	4.478	- 41.6% van de gedetineerden heeft problemen op financieel gebied, waarvan 4.9% in ernstige mate.
Verhagen, 2012	Mannen en vrouwen	334	- 52% van de gedetineerden heeft problemen op financieel gebied.
			- 1 op de 5 gedetineerden heeft schulden van meer dan 10.000 euro.
Versteegt et al, 2018	Gedetineerden op de terroristenafdeling	4	- Gedetineerden van de terroristenafdeling lijken een minder problematische financiële situatie te hebben dan reguliere gedetineerden.
			- Gedetineerden van de terroristenafdeling lijken minder schulden te hebben dan reguliere gedetineerden.
Weijters et al, 2010	Mannen en vrouwen die korter dan een maand in detentie verblijven (Monitor Nazorg)	6.996	- Van de gedetineerden die korter dan 2 weken vastzitten heeft 67.2% voor detentie een inkomen, 73.7% van de gedetineerden die 2-4 weken vastzitten heeft voor detentie een inkomen en 78.2% van de gedetineerden die langer dan een maand vastzitten heeft voor detentie een inkomen.
			- 66.4% van de gedetineerden die korter dan 2 weken vastzit heeft voor detentie schulden, 65.4% van de gedetineerden die 2-4 weken vastzit heeft voor detentie schulden en 71.6% van de gedetineerden die langer dan een maand vast zit heeft voor detentie schulden.
			- Kortgestraften hebben minder vaak een inkomen dan langer gestraften. De prevalentie van schulden ligt daarentegen lager.
Weijters et al, 2018	Mannen en vrouwen die minstens 2 weken in detentie hebben gezeten en zijn vrijgekomen in de tweede helft van 2013 of 2014 (Monitor Nazorg)	23.687	- In 2013 heeft 34.2% van de gedetineerden <u>voor detentie</u> geen inkomen, 13% heeft inkomen uit arbeid, 44.7% krijgt een uitkering en 2.9% is inactief op de arbeidsmarkt.
			- In 2014 heeft 32.6% van de gedetineerden <u>voor detentie</u> geen inkomen, 12.5% heeft inkomen uit arbeid, 47.7% krijgt een uitkering en 2.5% is inactief op de arbeidsmarkt.
			- In 2013 heeft 32.8% van de gedetineerden <u>na detentie</u> geen inkomen, 10.1% heeft inkomen uit arbeid, 50.5% krijgt een uitkering en 2.2% is inactief op de arbeidsmarkt.
			- In 2014 heeft 30.8% van de gedetineerden <u>na detentie</u> geen inkomen, 10.7% heeft inkomen uit arbeid, 53.1% krijgt een uitkering en 1.6% is inactief op de arbeidsmarkt.
			- In 2013 heeft 76.3% van de gedetineerden schulden voor detentie.
			- In 2014 heeft 80.2% van de gedetineerden schulden voor detentie.
			- Schulden bij het CJIB zijn meest voorkomend, gevolgd door schulden bij de zorgverzekeraar, telefoonprovider, een studieschuld of schulden bij een kredietverstrekende instantie.
Weijters & More, 2010	Mannen en vrouwen die minstens 2 weken in detentie hebben gezeten en	15.356	- Voor detentie had 75.8% van de respondenten een inkomen, na detentie was dit 58.6%.
			- Voor detentie had 70.2% van de respondenten schulden, na detentie is dit onbekend.

	zijn vrijgekomen in de tweede helft van 2008 (Monitor Nazorg)		- Van de personen met een inkomen voor detentie had 46.3% een inkomen uit arbeid, 31.4% had een bijstandsuitkering, 13.6% een arbeidsongeschiktheidsuitkering, 1.1% kreeg pensioen, 1.9% had inkomsten uit een eigen bedrijf, 3.6% had inkomsten vanwege studiefinanciering en 2.1% had inkomsten vanuit een andere bron.
			- Van de personen die voor detentie wel een inkomen hadden, heeft 28.6% dit na detentie niet meer. Daarentegen heeft 22.8% van de gedetineerden die voor detentie geen inkomen had na detentie wel een inkomen (individuele veranderingen).
			- Van de personen met schulden voor detentie had 20.2% een schuld onder de 1.000 euro, 29.1% had een schuld tussen de 1.000-5.000 euro, 17.1% tussen de 5.000-10.000 euro, 28% tussen de 10.000-50.000 euro en 5.6% had een schuld van meer dan 50.000 euro.
			- Vrouwen hebben vaker problemen op het gebied van schulden dan mannen.
Weijters & Noordhuizen, 2012	Mannen en vrouwen in de leeftijd 18-26 (Monitor Nazorg)	3.079	- 44.7% van de jongvolwassenen had voor detentie een inkomen uit arbeid, 18.6% had een bijstandsuitkering, 17.6% had een arbeidsongeschiktheidsuitkering, 1.7% had inkomsten uit een eigen bedrijf, 12.3% kreeg studiefinanciering en 5% van de jongvolwassenen had een andere bron van inkomsten.
			- Van de groep jongvolwassenen die voor detentie geen inkomen had, heeft 23.7% dit na detentie wel.
			- Van de jongvolwassenen die voor detentie wel een inkomen had, verliest 21% dit tijdens detentie.
			- Gedetineerden ouder dan 26 hebben vaker schulden dan jongere gedetineerden.
Wensveen, 2016	Mannen (Prison Project)	867	- 60% van de mannen heeft schulden bij binnenkomst in detentie.
			- 45% van de mannen had zowel bij binnenkomst in als bij vertrek uit de inrichting schulden.
			- 30% van de mannen had zowel bij binnenkomst in als bij vertrek uit de inrichting <u>geen</u> schulden.
			- 15% van de mannen had bij binnenkomst schulden maar bij vertrek niet en 13% had bij binnenkomst geen schulden maar bij vertrek wel.
Zwemstra et al, 2009	Mannen op de EZV	88	- 54.5% van de mannen heeft schulden op het moment van onderzoek.

Tabel 4.14: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van **detentiebeleving** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=13)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Beijersbergen et al, 2012	Mannen (Prison Project)	1.715	- De architectuur van de inrichting hangt samen met hoe gedetineerden hun detentie beleven.
			- Gedetineerden in een koepelinrichting ervaren de minste mate van autonomie.
			- Gedetineerden in een gestapelde paviljoen-inrichting ervaren de hoogste mate van autonomie.
			- Gedetineerden in een koepelinrichting ervaren de omgang met medewerkers als minst positief.
			- Gedetineerden in een gestapelde paviljoen-inrichting ervaren de omgang met medewerkers het meest positief.
			- Gedetineerden in een koepelinrichting ervaren de veiligheid als minst positief.
			- Gedetineerden in een gestapelde paviljoen-inrichting ervaren de veiligheid als meest positief.
Beijersbergen et al, 2014	Mannen (Prison Project)	1.764	- 15.6% van de mannen beoordeelt de relatie met het personeel als slecht, 20.9% vindt dat zij oneerlijk worden behandeld en 26% is ontevreden over de humaniteit van de behandeling door personeel.
			- Op afdelingen met meer vrouwelijke medewerkers werd de behandeling als eerlijker en humaner ervaren en werd de relatie met medewerkers als beter beoordeeld.
			- Op afdelingen met een hoger ratio gedetineerden-personeel werd de bejegening door medewerkers als eerlijker en humaner ervaren.
			- Gedetineerden die ouder zijn, Nederlands en lager opgeleid ervaren hun behandeling door het personeel in de inrichting als eerlijker en humaner.
Dirkzwager & Kruttschnitt, 2012	Engelse gevangenen in Nederland	25	- De bewaarders in Nederlandse gevangenissen werden als vriendelijker en meer ondersteunend beoordeeld dan bewaarders in Engelse gevangenissen. Bovendien vonden Engelse gedetineerden in Nederlandse gevangenissen dat het personeel (meer) begaan is met het welbevinden van de gevangenen.
			- Relaties met Nederlandse bewaarders zijn informeler en minder autoritair dan de relaties met Engelse bewaarders.
Molleman & Lasthuizen, 2015	Mannen en vrouwen	2.120	- Het regime is van invloed op de door gedetineerden ervaren mogelijkheden tot re-integratie. In de vrouwengevangenis zijn de gedetineerden het meest tevreden over deze mogelijkheden. Arrestanten zijn het minst tevreden.
			- Een respectvolle bejegening door het personeel hangt samen met meer ervaren mogelijkheden tot het werken aan re-integratie bij gedetineerden.
			- De mate van ervaren autonomie en tevredenheid met de dagbesteding hangen samen met de ervaren mogelijkheden tot re-integratie van de gedetineerden.
Molleman et al, 2012	Mannen en vrouwen	4.673	- Oudere gedetineerden zijn positiever over de ervaren autonomie, de dagbesteding, de mogelijkheden om contact met de buitenwereld te onderhouden en de rechten en regels in de inrichting dan jongere gedetineerden.
			- Recidivisten zijn minder positief over het dagprogramma, maar positiever over de rechten en regels dan gedetineerden die voor het eerst in detentie zitten.
			- Hoe langer de straf van een persoon duurt, hoe minder tevreden deze is over het dagprogramma in detentie.
			- Gedetineerden met een Turkse en Surinaamse achtergrond zijn minder tevreden over de ervaren veiligheid in detentie dan gedetineerden met een Nederlandse achtergrond.

			- In het gevangenisregime zijn gedetineerden positiever over de dagbesteding en het dagprogramma dan gedetineerden in het HvB.
			- Wanneer het personeel een betrokken houding aanneemt, zijn gedetineerden meer tevreden over alle aspecten van het leefklimaat.
Palmen et al, 2019	Mannen en vrouwen (LIC-studie)	4.938	- Van de leefklimaatfactoren autonomie, dagbesteding, veiligheid, mogelijkheden tot re-integratie, contact met de buitenwereld en contact met personeel beoordelen de gedetineerden de ervaren veiligheid het meest positief.
			- Het minst tevreden waren de gedetineerden over het eten, de dagbesteding en de re-integratiemogelijkheden.
			- Gedetineerden in reguliere detentie ervaren het leefklimaat het meest positief, daarna gedetineerden in de (Z)BBI.
			- Gedetineerden in de HvB, arrestantenregimes en ISD beoordeelden het leefklimaat het minst positief.
			- Gedetineerden in de EZV ervaren hun detentie als zwaarste, gevolgd door voorlopig gehechten.
			- Gedetineerden in de ISD ervaren hun veiligheid als minst positief.
			- Oudere gedetineerden waren positiever over het leefklimaat dan jongere gedetineerden.
			- Langgestraften zijn positiever over het leefklimaat dan kortgestraften.
Raaijmakers et al, 2014	Mannen (Prison Project)	1.764	- Gedetineerden met een partner ervaren hun detentie als zwaarder dan gedetineerden zonder partner.
			- Gedetineerden met een uitgebreidere criminele voorgeschiedenis ervaren hun detentie als minder zwaar dan gedetineerden zonder criminele voorgeschiedenis.
			- Gedetineerden die een cel delen ervaren hun detentie als minder zwaar dan gedetineerden met een eigen cel.
			- Hoe ouder een gedetineerde is, hoe zwaarder hij zijn detentie ervaart.
			- Hoe minder tevreden de gedetineerde is over de veiligheid en dagbesteding in de inrichting, hoe zwaarder de detentie ervaren wordt.
			- De ervaren strafzwaarte neemt toe in de eerste periode van detentie (tussen de 3 weken en 3 maanden na binnenkomst); de ervaren strafzwaarte neemt daarna af (tussen van 3 maanden en tot 9 maanden na binnenkomst); en na 9 maanden lijkt het stabiel te blijven.
Raaijmakers et al, 2017	Mannen (Prison Project)	1.334	- Gedetineerden die hun straf als zwaarder ervaren, hebben minder kans om te recidiveren dan gedetineerden die hun straf als minder zwaar ervaren. Dit blijft wanneer er gecontroleerd wordt voor detentieduur, maar het verband verdwijnt wanneer er gecontroleerd wordt voor diverse andere variabelen zoals leeftijd, huisvesting en eerdere veroordelingen.
			- Gedetineerden die al eens eerder gedetineerd zijn, ervaren hun straf als minder zwaar.
Van de Bunt et al, 2013	Gedetineerden in de EBI	6	- Op de EBI worden alle contacten met de buitenwereld gecontroleerd, waardoor er geen ruimte is voor vertrouwelijkheid, intimiteit en privacy. Gedetineerden zijn volledig afhankelijk van het personeel wanneer zij iets willen of nodig hebben. Tot slot worden ze vaak gevisiteerd, wat als erg vernederend wordt ervaren.
			- Door de cel op te leuken kunnen gedetineerden deze persoonlijk maken. De sfeer wordt hierdoor wat huiselijker. Toch staan de gedetineerden wantrouwig tegenover goede bedoelingen van personeel om mee te werken aan deze huiselijke sfeer. Dit komt vooral voort uit de onzekerheid van de gedetineerden over hoe de bewakers met hun informatie omgaan. Gedetineerden zijn bang dat bepaalde informatie hun strafbeslissing zal beïnvloeden (verlenging of geen verlenging). Gedetineerden op de EBI voelen zich niet altijd veilig omdat andere gedetineerden onvoorspelbaar zijn.

Van Ginneken et al, 2018	Mannen en vrouwen (LIC-studie)	4.538	- Gedetineerden zijn over het algemeen positief over de ervaren veiligheid en de relatie met medegedetineerden en personeel in de inrichting.
			- Gedetineerden zijn over het algemeen minder positief over de dagbesteding en faciliteiten in de inrichting. Het eten wordt het slechtste beoordeeld.
Vrije Universiteit Amsterdam, 2015	Mannen en vrouwen	3.509	- Gedetineerden in een arrestantenregime zijn minder tevreden over de wijze waarop regels en straffen worden toegepast dan gedetineerden in andere regimes.
			- Gedetineerden die in een meerpersoonscel zitten, ervaren minder welbevinden dan gedetineerden op een eenpersoonscel.
			- Gedetineerden in een PPC of vrouwengevangenis zijn het meest tevreden over de ervaren autonomie, de hygiëne, de omgang met PIW'ers en de dagactiviteiten.
			- Gedetineerden in een arrestantenregime zijn het minst tevreden over de hygiëne, omgang met PIW'ers en de activiteiten.
			- Gedetineerden in een arrestantenregime zijn het minst tevreden over de mogelijkheden tot re-integratie.
			- Gedetineerden in een arrestantenregime of EBI zijn het meest negatief over de inrichting in het algemeen, vrouwen in vrouwengevangenis het minste.
			- Gedetineerden in een hoogbouw- of koepelgevangenis zijn het meest negatief over de inrichting in het algemeen in vergelijking met gedetineerden uit inrichtingen met andere architectuur.
			- Gedetineerden jonger dan 30 jaar zijn negatiever over de inrichting in het algemeen dan de ouderen.
Zoutendijk, 2009	Bejaarde gedetineerden (65+)	30	- Over het algemeen voelen de bejaarde gedetineerden zich veilig in de inrichting. Een uitzondering hierop zijn zedendelinquenten, zij voelen zich niet altijd veilig en lijken het daardoor in detentie mentaal en sociaal zwaarder te hebben dan andere delinquenten.
			- Veel gedetineerden geven aan goed contact te hebben met medegedetineerden wanneer zij hier behoefte aan hebben. Sommigen vervullen door hun leeftijd een soort vaderrol op de afdeling.
			- Het contact met de medewerkers wordt door de bejaarde gedetineerden als neutraal beoordeeld. Hierin zijn geen verschillen met reguliere gedetineerden, die het contact ook als neutraal beoordelen.
			- De bejaarde gedetineerden zijn positief over de bibliotheek, de winkel en de kwaliteit van de koffie.
			- Bezoek is voor de bejaarde gedetineerden van groot belang.
			- Over de medische dienst zijn de oudere gedetineerden minder tevreden: vaak wordt een klacht afgedaan met een pijnstiller.

Tabel 4.15: Kenmerken van de studies op het gebied van **risico- en beschermende factoren** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=9)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Beijersbergen et al, 2014	Mannen (Prison Project)	1.241	- Gedetineerden die hun detentie als procedureel rechtvaardiger beschouwen, hebben een kleinere kans om te recidiveren dan gedetineerden die hun detentie als procedureel onrechtvaardiger beschouwen.
			- Vermogensdelinquenten hebben een grotere kans op recidive dan geweldsdelinquenten, zedendelinquenten of andersoortige delinquenten.
			- Gedetineerden die ouder zijn, hebben een kleinere kans op recidive dan jonge gedetineerden.
			- Gedetineerden zonder partner hebben een grotere kans op recidive dan gedetineerden met partner.
			- Gedetineerden die al eerder gedetineerd zijn geweest, hebben een grotere kans op recidive dan gedetineerden die voor het eerst in detentie zitten.
Boerema, 2014	Vrouwen in de ISD	81	- Het meemaken van een traumatische levensgebeurtenis verhoogt de kans op crimineel gedrag.
			- Psychopathologie is een risicofactor voor recidive.
Jansen, 2020	Mannen	281	- Gedetineerden die traumatisch hersenletsel rapporteren hebben een grotere kans op recidive dan gedetineerden zonder traumatisch hersenletsel.
Joosen & Slotboom, 2015	Vrouwen (VIP-studie)	397	- De kans op recidive wordt groter naarmate iemand ouder is.
			- Het meemaken van een scheiding van de ouders vergroot de kans op crimineel gedrag in de volwassenheid.
			- De kans op crimineel gedrag is kleiner wanneer men in het jaar voorafgaand aan detentie: een kind krijgt, een partner met een verslaving heeft, regulier werk heeft, tijdelijk werk heeft of een uitkering ontvangt.
			- De kans op crimineel gedrag is groter wanneer men in het jaar voorafgaand aan detentie: inkomsten uit criminaliteit heeft, een criminele partner heeft, schulden heeft, in behandeling is voor psychische klachten, in de prostitutie werkt, dakloos is of verslaafd aan harddrugs is.
Pisano, 2010	Mannen	117	- Middelengebruik is een risicofactor voor recidive.
Raaijmakers et al, 2017	Mannen (Prison Project)	1.334	- Gedetineerden die hun straf als zwaarder ervaren, hebben minder kans om te recidiveren dan gedetineerden die hun straf als minder zwaar ervaren. Dit blijft wanneer er gecontroleerd wordt voor detentieduur, maar het verband verdwijnt wanneer er gecontroleerd wordt voor andere achtergrondkenmerken zoals leeftijd, huisvesting en eerdere veroordelingen.
			- Gedetineerden met een criminele voorgeschiedenis hebben een grotere kans op recidive dan gedetineerden zonder criminele voorgeschiedenis.
Tollenaar & van der Laan, 2012	Mannen en vrouwen in de ISD	554	- Veelplegers die een ISD-maatregel opgelegd hebben gekregen, hebben een kleiner risico op recidive dan veelplegers die een reguliere straf opgelegd hebben gekregen.
Van der Knaap et al, 2007	Mannen en vrouwen met een strafresant van minstens 4 maanden	4.478	- Dakloosheid is een risicofactor voor recidive.
			- Werkloosheid is een risicofactor voor recidive.
			- Problemen op financieel gebied (schulden) zijn een risicofactor voor recidive.

			- Slechte relaties met familie en/of vrienden en kennissen zijn een risicofactor voor recidive.
			- Middelengebruik is een risicofactor voor recidive.
			- Problemen op het gebied van emotioneel welzijn zijn een risicofactor voor recidive.
			- Problemen in denkpatronen of gedrag zijn een risicofactor voor recidive.
			- Een pro-criminele houding is een risicofactor voor recidive.
Wouters et al, 2010	Mannen	380	- Gedetineerden die hoogopgeleid zijn, hebben een minder grote kans op recidive dan laagopgeleiden.

5. TBS- en overige forensisch psychiatrische patiënten

Tabel 5.2: Kenmerken van de studies op het gebied van **traumatische levensgebeurtenissen** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=9)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Bogaerts & Spreen, 2011	Mannen en vrouwen in de TBS	801	- 16.9% van de patiënten is voor het 18de levensjaar slachtoffer geweest van emotionele en lichamelijke verwaarlozing (screeningsinstrument).
			- 29.3% van de patiënten is voor het 18de levensjaar slachtoffer geweest van chronische verwaarlozing en incidentele mishandeling (screeningsinstrument).
			- 20.7% van de TBS-patiënten is voor het 18de levensjaar slachtoffer geweest van systematische emotionele, lichamelijke en seksuele mishandeling en chronische verwaarlozing (screeningsinstrument).
			- Patiënten die in het verleden chronische verwaarlozing of mishandeling hebben meegemaakt, hebben een uitgebreidere criminele voorgeschiedenis dan personen die geen slachtoffer zijn geweest.
De Bruin, 2019	Mannelijke zedendelinquenten in het PPC	314	- Van de zedendelinquenten in het PPC met een meerderjarig slachtoffer is 23.1% niet mishandeld of verwaarloosd voor het 18de levensjaar, 19.4% is incidenteel mishandeld, 13.4% is chronisch verwaarloosd, 17.9% is chronisch mishandeld en 26.1% is zowel chronisch verwaarloosd als chronisch mishandeld voor het 18de levensjaar (screeningsinstrument).
			- Van de zedendelinquenten in het PPC met een minderjarig slachtoffer is 21.4% niet mishandeld of verwaarloosd voor het 18de levensjaar, 25.5% is incidenteel mishandeld, 17.3% is chronisch verwaarloosd, 22.4% is chronisch mishandeld en 13.3% is zowel chronisch verwaarloosd als chronisch mishandeld voor het 18de levensjaar (screeningsinstrument).
De Vogel et al, 2014	Vrouwen in de TBS	280	- 8% van de vrouwen is als kind emotioneel mishandeld en 2% ook als volwassene (screeningsinstrument).
			- 5% van de vrouwen is als kind lichamenlijk mishandeld en 20% ook als volwassene (screeningsinstrument).
			- 13% van de vrouwen is als kind seksueel misbruikt en 14% ook als volwassene (screeningsinstrument).
			- 46% van de vrouwen is als kind op meerdere manieren mishandeld en 18% ook als volwassene (screeningsinstrument).
Graat et al, 2011	Mannen en vrouwen in de	156	- Vrouwen zijn vaker seksueel misbruikt of lichamenlijk mishandeld in het verleden dan mannen.
	TBS		- Ruim de helft van de vrouwen is vroeger seksueel misbruikt, tegenover een kwart van de mannen (dossierinformatie).
			- 65% van de vrouwen is in het verleden lichamenlijk mishandeld, tegenover 48% van de mannen (dossierinformatie).
Karsten et al, 2016	Vrouwen met borderline in het FPC	269	- 61.6% van de vrouwen met borderline is emotioneel mishandeld voor haar 17de levensjaar, bij de vrouwen zonder borderline is dit 41.3% (screeningsinstrument).
			- 63.6% van de vrouwen met borderline is seksueel misbruikt voor haar 17de levensjaar, bij de vrouwen zonder borderline is dit 39.4% (screeningsinstrument).

			- 41.1% van de vrouwen met borderline is lichamelijk mishandeld voor haar 17de levensjaar, bij de vrouwen zonder borderline is dit 34.9% (screeningsinstrument).
			- Vrouwen met borderline zijn vaker emotioneel mishandeld of seksueel misbruikt voor hun 17de levensjaar dan vrouwen zonder borderline. Dit geldt niet voor lichamelijke mishandeling.
Van den Brink et al, 2018	Mannen en vrouwen met borderline in het PPC	167	- 64.2% van de mannen met borderline is verwaarloosd of mishandeld als kind. Bij de vrouwen is dit 78.4%. Zij verschillen niet significant van elkaar (screeningsinstrument).
Van Elst, 2019	Mannen die hun eerste delict pleegden na hun 30ste in het PPC	85	- Van de mannen die hun eerste delict pleegden na hun 30ste is 30% geen slachtoffer geweest van geweld voor het 18de levensjaar, 33% is incidenteel slachtoffer geweest en 33% is chronisch slachtoffer geweest (screeningsinstrument).
			- Het slachtofferschap van geweld neemt bij mannen die al op jonge leeftijd een eerste delict pleegden ernstigere vormen aan dan bij de mannen die na hun 30ste hun eerste delict pleegden.
Van Loon, 2016	Mannen en vrouwen met een psychotische stoornis in het PPC die een levensdelict pleegden	136	- 19.1% van de patiënten is slachtoffer geweest van incidentele verwaarlozing of mishandeling voor het achttiende levensjaar, 5.9% was slachtoffer van chronische verwaarlozing en 16.2% van chronische mishandeling (screeningsinstrument).
Van Nieuwenhuizen et al, 2011	Mannen en vrouwen in de TBS	180	- 42.6% van de patiënten heeft ooit te maken gehad met een scheiding van de ouders, 42% met een tehuisopname voor het 18e jaar, 39.3% met het overlijden van één van de ouders en 37.7% is meerdere keren verhuist voor het 18e jaar (dossierinformatie).
			- 37.2% van de patiënten is ooit mishandeld door één van de ouders (dossierinformatie).

Tabel 5.3: Kenmerken van de studies op het gebied van **psychiatrische stoornissen** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=35)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Billen et al, 2019	Mannen in de TBS	317	- 35.6% van de mannen heeft een aan middelen gebonden stoornis, 22.1% heeft een psychotische stoornis, 9.1% heeft een stemmingsstoornis, 3.8% heeft een seksuele stoornis en 10.7% heeft een andere As I stoornis (diagnostisch interview).
			- 3.5% van de mannen heeft een Cluster A persoonlijkheidsstoornis, 26.5% heeft een Cluster B persoonlijkheidsstoornis, 3.2% een Cluster C persoonlijkheidsstoornis en 52.4% een persoonlijkheidsstoornis Niet Anders Omschreven (diagnostisch interview).
			- 47.9% van de mannen had zowel een klinische (As I) als een persoonlijkheidsstoornis (As II).
Bogaerts & Spreen, 2011	Mannen en vrouwen in de TBS	801	- Patiënten met een persoonlijkheidsstoornis hebben vaker gedragsproblemen in de jeugd of een ervaring met mishandeling dan wel verwaarlozing dan patiënten met een psychotische stoornis.
			- 34.5% van de patiënten heeft in het verleden meerdere psychotische episodes gehad (DSM-diagnose in dossier).
			- 40% van de patiënten heeft één of meerdere persoonlijkheidsstoornissen (DSM-diagnose in dossier).
Cappon, 2020	Mannen en vrouwen met een licht verstandelijke beperking in het PPC	495	- 52.1% van de licht verstandelijk beperkten heeft een psychotische stoornis, 50.1% een aan middelen gebonden stoornis, 16.8% een neurobiologische ontwikkelingsstoornis, 11.3% een aan trauma-gerelateerde stoornis, 5.7% een depressieve stemmingsstoornis, 2.6% een bipolaire stemmingsstoornis, 3.6% een gedragsstoornis, 1.2% een angststoornis, 1% een parafiele stoornis en 3.4% een andere As I stoornis (DSM-diagnose in dossier).
			- 0.4% van de licht verstandelijk beperkten heeft een Cluster A persoonlijkheidsstoornis, 0.4% een narcistische persoonlijkheidsstoornis, 9.3% een antisociale persoonlijkheidsstoornis, 5.9% een borderline persoonlijkheidsstoornis, 0.2% een Cluster C persoonlijkheidsstoornis, 12.3% een persoonlijkheidsstoornis Niet Anders Omschreven en 1.2% een andersoortige persoonlijkheidsstoornis (DSM-diagnose in dossier).
			- Patiënten met een licht verstandelijke beperking hebben meer psychiatrische stoornissen en/of persoonlijkheidsstoornissen dan patiënten zonder licht verstandelijke beperking.
			- Patiënten met een licht verstandelijke beperking hebben meer comorbide stoornissen dan patiënten zonder licht verstandelijke beperking.
De Bruin, 2019	Mannelijke zeden-delinquenten in het PPC	314	- Van de zedendelinquenten met een meerderjarig slachtoffer heeft 3.7% een parafiele stoornis, 50% een schizofrene of andere psychotische stoornis, 35.4% een persoonlijkheidsstoornis, 13.4% een persoonlijkheidsstoornis type B, 22% een persoonlijkheidsstoornis Niet Anders Omschreven, 30.5% een neurobiologische ontwikkelingsstoornis, 76.8% een aan middelen gebonden stoornis en 37.8% een overige stoornis (diagnostisch interview verwerkt in dossier).
			- Van de zedendelinquenten met een minderjarig slachtoffer heeft 33.3% een parafiele stoornis, 9.5% een schizofrene of andere psychotische stoornis, 42.9% een persoonlijkheidsstoornis, 7.1% een persoonlijkheidsstoornis type B, 2.4% een persoonlijkheidsstoornis type C, 33.3% een persoonlijkheidsstoornis Niet Anders Omschreven, 52.4% een neurobiologische ontwikkelingsstoornis, 23.8% een aan middelen gebonden stoornis en 78.6% een overige stoornis (diagnostisch interview verwerkt in dossier).
			- Zedendelinquenten met een minderjarig slachtoffer hebben significant vaker een parafiele stoornis of neurobiologische ontwikkelingsstoornis.

			- Zedendelinquenten met een meerderjarig slachtoffer hebben significant vaker een psychotische stoornis of aan middelen gebonden stoornis.
Den Hartogh et al, 2005	Mannen en vrouwen in de TBS	108	- 38% van de populatie heeft schizofrenie, 62% heeft een persoonlijkheidsstoornis (DSM-diagnose in dossier).
			- Zedendelicten komen vaker voor onder patiënten met een persoonlijkheidsstoornis dan onder patiënten met schizofrenie.
			- Binnen de GGZ-sector wordt vaker een suïcidepoging gedaan dan binnen de tbs-sector.
Denzel et al, 2018	Mannen en vrouwen met een psychotische stoornis in het PPC	824	- 44.8% van de psychotische patiënten heeft een aan middelen gebonden stoornis, 50.6% heeft een ontwikkelingsstoornis, 23.4% een angststoornis, 13% een stemmingsstoornis, 3.9% een cognitieve stoornis, 2.6% een stoornis in de impulscontrole en 11.7% een andersoortige As I stoornis (DSM-diagnose in dossier).
			- 43.3% van de psychotische patiënten heeft een persoonlijkheidsstoornis Niet Anders Omschreven, 38.8% een antisociale persoonlijkheidsstoornis, 16.4% een borderline persoonlijkheidsstoornis, 2.2% een narcistische persoonlijkheidsstoornis, 1.5% een paranoïde persoonlijkheidsstoornis en 1.5% een schizotypische persoonlijkheidsstoornis (DSM-diagnose in dossier).
			- Autochtone patiënten hebben significant minder vaak een psychotische stoornis dan allochtone patiënten.
			- Autochtone patiënten lieten wel de meesten psychopathologie zien betreffende alle andere stoornissen.
De Vogel et al, 2014	Vrouwen in de TBS	280	- 75% van de vrouwen heeft zowel een As I als een As II stoornis (DSM-diagnose in dossier).
			- 59% van de vrouwen heeft een borderline persoonlijkheidsstoornis, 15% een antisociale persoonlijkheidsstoornis en 3% een narcistische persoonlijkheidsstoornis (DSM-diagnose in dossier).
			- 40% van de vrouwen vertoonde zelfbeschadigend gedrag en 32% was suïcidaal in het verleden (dossierinformatie).
De Wilde et al, 2015	Mannen in het PPC Amsterdam	296	- 57.1% van de patiënten heeft psychotische symptomen, 43.6% heeft een psychotische stoornis, 12.5% is suïcidaal, 15% heeft een stemmingsstoornis, 5.5% heeft een angststoornis, 5.5% vertoont zelfbeschadigend gedrag, 13.9% heeft een persoonlijkheidsstoornis, 6.6% heeft een andersoortige stoornis, 8.1% heeft een uitgestelde diagnose op As I en 59.3% heeft een uitgestelde diagnose op As II. (DSM-diagnose in dossier).
			- Autochtonen hebben significant minder vaak een psychotische stoornis dan allochtonen.
Eroglu, 2020	Hoogopgeleide mannen en vrouwen in het PPC	228	- 1.8% van de hoogopgeleiden heeft een angststoornis, 9.6% een bipolaire stemmingsstoornis, 0.4% een gedragsstoornis, 9.6% een depressieve stemmingsstoornis, 0.4% een dissociatieve stoornis, 17.1% een aan middelen gebonden stoornis, 5.7% een neurobiologische ontwikkelingsstoornis, 0.9% een neurocognitieve stoornis, 3.1% een parafiele stoornis, 48.2% een psychotische stoornis, 2.2% een somatische symptoomstoornis, 11.4% een trauma-gerelateerde stoornis en 3.1% een overige stoornis op As I (diagnostisch interview).
			- 0.4% van de hoogopgeleiden heeft een Cluster A persoonlijkheidsstoornis, 5.7% een Cluster B persoonlijkheidsstoornis, 1.8% een Cluster C persoonlijkheidsstoornis en 11% een persoonlijkheidsstoornis Niet Anders Omschreven (diagnostisch interview).
			- Hoogopgeleiden hebben significant minder vaak een aan middelen gebonden stoornis, gedragsstoornis of Cluster B persoonlijkheidsstoornis dan laagopgeleiden.
			- Hoogopgeleiden hebben significant vaker een trauma-gerelateerde stoornis, depressieve stemmingsstoornis of een aan trauma-gerelateerde stoornis dan laagopgeleiden.

Galjaart, 2017	Mannen in het PPC	890	- 50.4% van de mannen heeft schizofrenie of een andere psychotische stoornis, 22.2% heeft een aan middelen gebonden stoornis, 7.3% heeft een stemmingsstoornis, 4.5% een angststoornis en 9% een andersoortige stoornis op As I (diagnostisch interview in dossier).
			- 14.6% van de mannen heeft een persoonlijkheidsstoornis Niet Anders Omschreven, 8% een antisociale persoonlijkheidsstoornis, 3.1% een borderline persoonlijkheidsstoornis, 8.4% een andersoortige stoornis op As II en 52.6% heeft een uitgestelde diagnose (diagnostisch interview in dossier).
Goethals et al, 2007	Mannen met een psychotische stoornis in de TBS	70	- 86.3% van de psychotische mannen heeft schizofrenie, 1% heeft een schizoaffectieve stoornis, 2% een waanstoornis en 10.8% een psychotische stoornis NAO (DSM-diagnose in dossier).
			- 40% van de mannen met een persoonlijkheidsstoornis heeft een antisociale persoonlijkheidsstoornis, 14.3% een narcistische persoonlijkheidsstoornis, 17.1% een borderline persoonlijkheidsstoornis en 28.6% een persoonlijkheidsstoornis Niet Anders Omschreven (DSM-diagnose in dossier).
Goethals et al, 2008	Mannen met een psychotische stoornis in de TBS	105	- Psychotischeaders verschillen niet vanaders met een persoonlijkheidsstoornis op het gebied van het type slachtoffer(bekende/onbekende).
			- TBS-ers met een persoonlijkheidsstoornis functioneren duidelijk beter op psychosociaal gebied dan TBS-ers met een psychotische stoornis.
			- Bij TBS-ers met een psychotische stoornis is minder sprake van problemen op het gebied van het sociale netwerk van bij TBS-ers met een persoonlijkheidsstoornis.
			- Van de mannen met een persoonlijkheidsstoornis heeft 40% een antisociale stoornis, 14.3% een narcistische, 17.1% een borderline persoonlijkheidsstoornis en 28.6% een persoonlijkheidsstoornis Niet Anders Omschreven (DSM-diagnose in dossier).
			- 86.3% van de psychotische mannen heeft schizofrenie, 1% had een schizoaffectieve stoornis, 2% een waanstoornis en 10.8% een psychotische stoornis Niet Anders Omschreven (DSM-diagnose in dossier).
Goethals et al, 2008	Mannen met een psychotische stoornis in de TBS	105	- Psychotische delinquenten met een persoonlijkheidsstoornis scoorden hoger op delinquent en agressief gedrag in de jeugd en jongvolwassenheid dan psychotische patiënten in de reguliere gezondheidszorg.
			- Hoge scores op delinquent en agressief gedrag hangen samen met de ontwikkeling van ernstige psychiatrische stoornissen.
			- Patiënten met comorbide stoornissen vertonen meer externaliserend probleemgedrag.
Graat et al, 2011	Mannen en vrouwen in de TBS	156	- Vrouwen hebben bijna 5 keer meer kans op een borderline persoonlijkheidsstoornis dan mannen.
			- Mannen hebben bijna 3 keer meer kans op een antisociale persoonlijkheidsstoornis dan vrouwen.
			- Vrouwen vertonen vaker zelfverwondend gedrag of suïcidaliteit dan mannen.
			- Vrouwen vertonen 20 keer eerder een depressie dan mannen.
Karsten et al, 2016	Vrouwen met borderline in het FPC	269	- Vrouwen met een borderline persoonlijkheidsstoornis waren vaker van Nederlandse afkomst dan de andere vrouwen.
			- Hoewel de meeste vrouwen een hulpverleningsgeschiedenis hadden, was deze bij vrouwen met borderline uitgebreider dan bij vrouwen zonder.
			- Vrouwen met borderline plegen vaker brandstichting, maar minder vaak doodslag dan vrouwen zonder borderline.

Klein Tunte et al, 2014	Vrouwen in de TBS	225	- 67.8% van de vrouwen heeft zowel een diagnose op zowel As I als As II (dossierinformatie).
			- 13.1% van de vrouwen heeft alleen een klinische stoornis (As I) (dossierinformatie).
			- 17.6% van de vrouwen heeft alleen een persoonlijkheidsstoornis (As II) (dossierinformatie).
Labree et al, 2010	Mannelijke brandstichters in de TBS	25	- 17 mannen hebben een persoonlijkheidsstoornis en 7 een psychotische stoornis (diagnostisch interview).
			- Brandstichters hadden een significant kleinere kans om een psychotische stoornis te hebben dan niet-brandstichters.
Lammers et al, 2014	Mannen die al minstens 15 jaar in de TBS verblijven	79	- 15% van de mannen die al langer dan 15 jaar in de TBS verbleven heeft een psychotische stoornis (systeeminformatie).
			- Mannen die al langer dan 15 jaar in de TBS verblijven hebben minder vaak een psychotische stoornis dan mannen die tussen de 5 en 10 jaar in de TBS verblijven, mannen die op de longstay TBS verblijven of mannen die zijn uitgestroomd uit de TBS-kliniek.
Meijers et al, 2015	Mannen en vrouwen met een psychotische stoornis in het PPC Amsterdam	19	- 9 patiënten zijn schizofreen, 9 hebben een psychotische stoornis Niet Anders Omschreven en 1 patiënt heeft een schizoaffectieve stoornis (onduidelijk hoe diagnose is gesteld).
Nagtegaal et al, 2016	Mannen en vrouwen in de TBS	224	- Voorkomende klinische stoornissen (As I) zijn: 3% van de TBS-ers heeft ADHD, 3% heeft een gedragsstoornis, 6% een pervasieve ontwikkelingsstoornis, 3% een organisch psychosyndroom, 12% parafilie en 32% een psychotische stoornis (Pro-Justitia rapportage).
			- Voorkomende persoonlijkheidsstoornissen (As II) zijn: 3% heeft een Cluster A persoonlijkheidsstoornis, 45% een Cluster B persoonlijkheidsstoornis, 3% een Cluster C persoonlijkheidsstoornis en 24% een persoonlijkheidsstoornis Niet Anders Omschreven (Pro-Justitia rapportage).
			- 49% van de TBS-ers heeft zowel een klinische als een persoonlijkheidsstoornis (Pro-Justitia rapportage).
			- Er is geen verschil tussen TBS-ers die wel hun behandeling al hebben afgerond en TBS-ers die dit niet hebben in de mate van psychische stoornissen.
Schaap-Post, 2012	Mannen en vrouwen in het PPC Amsterdam	174	- 27.6% van de patiënten heeft schizofrenie, 7.5% heeft een schizoaffectieve stoornis, 2.3% een bipolaire stoornis, 21.3% een psychotische stoornis Niet Anders Omschreven, 3.4% een waanstoornis, 1.7% een depressieve stoornis, 1.7% een pervasieve ontwikkelingsstoornis, 5.2% een aanpassingsstoornis, 2.3% heeft PTSS, 0.6% ADHD, 6.4% heeft een overige stoornis en 11.5% een uitgestelde diagnose voor een klinische stoornis (As I) (DSM-diagnose in dossier).
			- 2.9% van de patiënten heeft een antisociale persoonlijkheidsstoornis, 3.4% een borderline persoonlijkheidsstoornis, 0.6% een narcistische persoonlijkheidsstoornis, 0.6% een Cluster C persoonlijkheidsstoornis, 5.7% een persoonlijkheidsstoornis Niet Anders Omschreven en 64.5% een uitgestelde diagnose voor een persoonlijkheidsstoornis (As II) (DSM-diagnose in dossier).
			- Veelplegers hebben vaker de diagnose schizofrenie, antisociale persoonlijkheidsstoornis en borderline persoonlijkheidsstoornis dan gedetineerden die nog niet eerder veroordeeld zijn geweest.

Spaans, 2018	Mannen en vrouwen die minstens 4 keer zijn opgenomen in het PPC	211	- Op angstgevoelens scoren de patiënten gemiddeld 2.5 op een schaal van 0 tot 7, op depressie 1.9, op vijandigheid 3.0, op psychoticisme 2.1 en op suïcidaliteit 1.3 (screeningsvragenlijst). - Patiënten die minstens 4 keer zijn opgenomen in het PPC hebben minder angstklachten en depressieve klachten dan patiënten die nog niet zo vaak zijn opgenomen.
Ter Horst et al, 2015	Mannen en vrouwen in FPC de Woenselse Poort	91	- 54% van de mannen heeft een psychotische stoornis, 63% een persoonlijkheidsstoornis en 31% een ontwikkelingsstoornis (dossierinformatie). - 27% van de vrouwen heeft een psychotische stoornis, 15% een persoonlijkheidsstoornis en 10% een ontwikkelingsstoornis (dossierinformatie). - In totaal heeft 40% van de patiënten schizofrenie, 2% een schizoaffectieve stoornis, 3% een psychotische stoornis Niet Anders Omschreven, 4% een antisociale persoonlijkheidsstoornis, 20% een borderline persoonlijkheidsstoornis, 7% een persoonlijkheidsstoornis Niet Anders Omschreven, 8% had autisme en 1% een pervasieve ontwikkelingsstoornis (dossierinformatie). - Patiënten met een psychotische stoornis plegen vaker een levensdelict dan patiënten met een persoonlijkheidsstoornis. - Patiënten met persoonlijkheidsstoornissen plegen vaker brandstichting dan patiënten met psychotische stoornissen. - Een borderline persoonlijkheidsstoornis kwam vaker voor bij vrouwen dan bij mannen.
Timar, 2013	Mannen in het PPC Amsterdam	64	- Tijdens de eerste 8 weken van patiënten in het PPC zijn geen veranderingen opgetreden in het beloop van hun psychische klachten. - 37.5% van de mannen heeft een psychotische stoornis, 4.7% een depressie, 4.7% een angststoornis en 14.3% een antisociale persoonlijkheidsstoornis (diagnostisch interview).
Van Beek et al, 2018	Mannen en vrouwen met een psychotische stoornis in het PPC Amsterdam	228	- 34.2% van de psychotische patiënten heeft een psychotische stoornis Niet Anders Omschreven, 43.9% heeft schizofrenie, 9.2% heeft een bipolaire stoornis en 12.9% een schizoaffectieve stoornis (DSM-diagnose in dossier). - 17.5% van de psychotische patiënten heeft daarnaast een Cluster B persoonlijkheidsstoornis en 75.4% heeft een uitgestelde diagnose (DSM-diagnose in dossier).
Van den Brink et al, 2018	Mannen en vrouwen met borderline in het PPC	167	- 15% van de patiënten heeft naast borderline ook een ontwikkelingsstoornis, 51.5% heeft een aan middelen gebonden stoornis, 18.6% heeft een psychotische stoornis, 4.8% heeft een stemmingsstoornis, 12% een angststoornis, 1.2% een somatische aandoening, 1.2% een seksuele aandoening, 0.6% een dissociatieve stoornis, 1.2% een eetstoornis, 3.6% slaapproblemen, 4.8% een aanpassingsstoornis en 1.8% een andersoortige stoornis op As I (DSM-diagnose in dossier). - 0.1% van de patiënten heeft naast borderline ook een theatrale persoonlijkheidsstoornis, 9.6% een antisociale persoonlijkheidsstoornis, 3.4% een narcistische persoonlijkheidsstoornis, 0.6% een ontwijkende persoonlijkheidsstoornis en 3% een persoonlijkheidsstoornis Niet Anders Omschreven (DSM-diagnose in dossier). - Vrouwen hebben eerder een borderline persoonlijkheidsstoornis dan mannen. Ook hebben zij vaker een comorbide angststoornis. - Mannen hebben vaker een aan middelen gebonden stoornis naast hun borderline dan vrouwen.
Van der Stoep, 2012	Mannen en vrouwen in het PPC Amsterdam	81	- 26.9% van de patiënten heeft schizofrenie, 7.7% een schizoaffectieve stoornis, 5.1% een bipolaire stoornis, 21.8% een psychotische stoornis Niet Anders Omschreven, 5.1% een waanstoornis, 1.3% een depressieve

			stemmingsstoornis, 1.3% een pervasieve ontwikkelingsstoornis, 6.4% een aanpassingsstoornis en 2.6% PTSS (diagnostisch interview in dossier).
			- 4% van de patiënten heeft een antisociale persoonlijkheidsstoornis, 1.3% een narcistische persoonlijkheidsstoornis, 9% een persoonlijkheidsstoornis Niet Anders Omschreven en 69.2% heeft een uitgestelde diagnose op As II (diagnostisch interview in dossier).
Van der Stoep, 2016	Mannen en vrouwen in het PPC	428	- 50.5% van de patiënten heeft een persoonlijkheidsstoornis, 29.5% een psychotische stoornis, 8.2% een pervasieve ontwikkelingsstoornis, 2.3% een stemmingsstoornis, 7.9% een seksuele stoornis, 0.3% heeft een cognitieve stoornis, 0.3% heeft een aandachtstoornis en 0.3% heeft een aan middelen gebonden stoornis (diagnostisch interview in dossier).
			- Onder allochtone patiënten komt een psychotische stoornis vaker voor dan onder autochtone patiënten.
			- Onder autochtone patiënten komt een ontwikkelings- of seksuele stoornis vaker voor dan onder allochtone patiënten.
Van Loon, 2016	Mannen en vrouwen met een psychotische stoornis in het PPC die een levensdelict hebben gepleegd.	136	- 52% van de psychotische patiënten heeft een psychotische stoornis Niet Anders Omschreven, 33% is schizofreen, 4% heeft een waanstoornis, 2% een schizofreniforme stoornis en 2% een schizoaffectieve stoornis (DSM-diagnose in dossier).
			- 5.1% van de psychotische patiënten heeft daarnaast een antisociale persoonlijkheidsstoornis en 10.3% een persoonlijkheidsstoornis Niet Anders Omschreven (DSM-diagnose in dossier).
Van Nieuwenhuizen et al, 2011	Mannen en vrouwen in de TBS	180	- 74.1% van de patiënten heeft een aan middelen gebonden stoornis, 39.3% heeft schizofrenie of een andere psychotische stoornis, 13.5% heeft een seksuele of genderidentiteitsstoornis, 10.1% heeft een pervasieve ontwikkelingsstoornis, 7.3% heeft een gedragsstoornis, 7.9% heeft een stemmingsstoornis, 7.9% een angststoornis, 5.1% een stoornis in de impulsbeheersing en 20.8% heeft een andere As I stoornis (DSM-diagnose in dossier).
			- 3.4% van de populatie heeft een Cluster A persoonlijkheidsstoornis, 39.9% heeft een Cluster B persoonlijkheidsstoornis, 2.2% een Cluster C persoonlijkheidsstoornis en 35.4% een persoonlijkheidsstoornis Niet Anders Omschreven (DSM-diagnose in dossier).
Van Veen, 2015	Mannen en vrouwen in het PPC Amsterdam die lijden aan een psychotische- of stemmingsstoornis	371	- Personen met een psychotische stoornis zijn vaker recidivist dan personen met een stemmingsstoornis.
			- Personen met een psychotische stoornis plegen vaker een geweldsdelict dan personen met een stemmingsstoornis.
			- Personen met een stemmingsstoornis zijn vaker slachtoffer geweest van geweld in het verleden dan personen met een psychotische stoornis.
			- Patiënten met een stemmingsstoornis hebben meer probleeminzicht dan patiënten met een psychotische stoornis.
			- Patiënten met een stemmingsstoornis zijn beter in zelfredzaamheid dan personen met een psychotische stoornis.
Van Wijk et al, 2008	Mannen en vrouwen in de TBS	381	- 71% van de patiënten heeft een persoonlijkheidsstoornis, 29% een psychotische stoornis (dossierinformatie).
			- TBS-ers die tevens een gevangenisstraf opgelegd hebben gekregen, hebben vaker een persoonlijkheidsstoornis dan TBS-ers die alleen TBS hebben opgelegd gekregen. Daarentegen hebben zij significant minder vaak een psychotische stoornis.
Verhagen, 2016	Vrouwen in het PPC Zwolle	129	- 6.2% van de vrouwen heeft een ontwikkelingsstoornis, 3.9% heeft een aanpassingsstoornis, 0.8% heeft cognitieve stoornissen, 38.9% heeft een aan middel gebonden stoornis, 27.1% heeft schizofrenie of een andere psychotische

			stoornis, 16.3% heeft stemmingsstoornissen, 10.9% heeft een angststoornis en 0.8% heeft een andere aandoening (DSM-diagnose in dossier).
			- 3.9% van de vrouwen heeft een antisociale persoonlijkheidsstoornis, 30.2% heeft een borderline persoonlijkheidsstoornis, 0.8% heeft een narcistische persoonlijkheidsstoornis, 0.8% heeft een obsessieve-compulsieve persoonlijkheidsstoornis, 5.4% heeft een persoonlijkheidsstoornis Niet Anders Omschreven en 1.6% is zwakbegaafd(DSM-diagnose in dossier).
Zuidgeest, 2018	Mannen en vrouwen in het PPC vanwege brandstichting	216	- 56% van de brandstichters heeft een aan middelen gebonden stoornis, 47.7% een psychotische stoornis, 13.4% een stoornis in de kindertijd, 13.4% een stemmingsstoornis, 5.6% een angststoornis, 2.3% een cognitieve stoornis, 2.8% een stoornis in de impulsbeheersing, 1.4% een aanpassingsstoornis, 0.5% een dissociatieve stoornis en 14.4% een andersoortige stoornis op As I (DSM-diagnose in dossier).
			- 6.5% van de brandstichters heeft een antisociale persoonlijkheidsstoornis, 12.5% een borderline persoonlijkheidsstoornis, 0.5% een narcistische persoonlijkheidsstoornis en 13.4% een persoonlijkheidsstoornis Niet Anders Omschreven (DSM-diagnose in dossier).
			- Onder vrouwen komt een angststoornis vaker voor dan onder mannen. Alle andere stoornissen op As I komen vaker bij mannen voor dan bij vrouwen.
			- Onder vrouwen komt een borderline persoonlijkheidsstoornis vaker voor dan onder mannen. Onder mannen komt daarentegen een antisociale persoonlijkheidsstoornis of persoonlijkheidsstoornis Niet Anders Omschreven vaker voor dan onder vrouwen.
Zwets et al, 2015	Mannen in de TBS	110	- 40% van de mannen heeft een antisociale persoonlijkheidsstoornis, 24.5% een persoonlijkheidsstoornis Niet Anders Omschreven, 6.4% een borderline persoonlijkheidsstoornis en 3.6% een narcistische persoonlijkheidsstoornis. Verder heeft 4.5% een chronische psychotische stoornis en 4.5% pedofilie (diagnostisch interview).

Tabel 5.4: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van **middelengebruik** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=15)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Den Hartogh et al, 2005	Mannen en vrouwen in de TBS	108	- 56.1% van de schizofrene TBS-ers is alcohol- of drugsmisbruiker op het moment van onderzoek. Bij de patiënten met een persoonlijkheidsstoornis is dit 46.3% (diagnostisch interview).
			- Onder TBS-patiënten komt alcohol- of drugsmisbruik vaker voor dan onder patiënten in de GGZ.
De Vogel et al, 2014	Vrouwen in de TBS	280	- 11% van de vrouwen was middelenmisbruiker op het moment van onderzoek en 24% was afhankelijk van middelen (diagnostisch interview).
Galjaart, 2017	Mannen in het PPC	890	- 13.8% van de mannen gebruikt geen alcohol en 25.6% loopt door zijn verleden in middelengebruik een hoog risico op verslaving (dossierinformatie).
			- 18.9% van de mannen gebruikt geen softdrugs en 10.7% loopt door zijn verleden in middelengebruik een hoog risico op verslaving (dossierinformatie).
			- 32.7% van de mannen gebruikt geen harddrugs en 19.7% loopt door zijn verleden in middelengebruik een hoog risico op verslaving (dossierinformatie).
Goethals et al, 2007	Mannen met een psychotische stoornis in de TBS	70	- 22.9% van de mannen heeft problemen op het gebied van alcoholmisbruik op het moment van onderzoek (screeningsinstrument).
			- 13.1% heeft problemen op het gebied van cannabismisbruik op het moment van onderzoek (screeningsinstrument).
			- 6.6% heeft problemen op het gebied van harddrugsmisbruik op het moment van onderzoek (screeningsinstrument).
			- 3.6% heeft problemen op het gebied van cocaïnemisbruik op het moment van onderzoek (screeningsinstrument).
			- 2.2% heeft problemen op het gebied van amfetaminemisbruik op het moment van onderzoek (screeningsinstrument).
Karsten et al, 2016	Vrouwen met borderline in het FPC	269	- 41.1% van de vrouwen zonder borderline rapporteert problemen op het gebied van alcoholmisbruik ten tijde van het onderzoek en 59.4% op het gebied van drugsmisbruik. Van de vrouwen met borderline rapporteert 56.1% problemen op het gebied van alcoholmisbruik ten tijde van het onderzoek en 46.4% op het gebied van drugsmisbruik (screeningsinstrument).
			- Onder vrouwen met borderline komt alcohol- en drugsmisbruik vaker voor dan onder vrouwen zonder borderline.
Labree et al, 2010	Mannelijke brandstichters in de TBS	25	- Van de 25 brandstichters rapporteerde er 12 alcoholmisbruik ten tijde van de veroordeling en 19 drugsmisbruik (dossierinformatie).
			- Van de 50 niet-brandstichters rapporteerde er 5 alcoholmisbruik ten tijde van de veroordeling en 35 drugsmisbruik (dossierinformatie).
			- Onder brandstichters komen problemen met alcohol vaker voor dan onder niet-brandstichters.
Nagtegaal et al, 2016	Mannen en vrouwen in de TBS	224	- 18% van de steekproef gebruikt geen middelen ten tijde van de veroordeling, 29% rapporteert alcoholgebruik, 14% cannabisegebruik en 39% gebruikt meerdere middelen (Pro-Justitia Rapportage).

Schaap-Post, 2012	Mannen en vrouwen in het PPC Amsterdam	174	- 35.6% rapporteert cocaïnegebruik bij binnenkomst in detentie, 48.3% alcohol, 55.2% cannabis, 14.4% opiaten, 6.9% benzodiazepinen en 19% amfetaminen (dossierinformatie).
Van Beek et al, 2018	Mannen en vrouwen in het PPC Amsterdam	228	- 15.8% van de patiënten is geen middelenmisbruiker ten tijde van het onderzoek, 56.1% is wel middelenmisbruiker en van 28.1% is dit onbekend (screeningsvragenlijst).
Van der Linden, 2013	Mannen en vrouwen in het PPC Scheveningen	47	- 30 van de 47 patiënten waren geen middelenmisbruiker bij binnenkomst in het PPC, 2 waren alcoholmisbruiker, 7 waren cannabismisbruiker, 1 was harddrugsmisbruiker en 7 patiënten misbruikten meerdere soorten drugs (diagnostisch interview).
Van der Stoep, 2012	Mannen en vrouwen in het PPC Amsterdam	81	- 62.8% gebruikte meerdere soorten drugs voor detentie, 64.2% gebruikte cannabis, 40% cocaïne, 14.5% opiaten, 4.8% benzodiazepinen, 21% amfetaminen en 53% alcohol (dossierinformatie).
Van Elst, 2019	Mannen die hun eerste delict pleegden na hun 30ste in het PPC	85	- 76% van de patiënten rapporteert alcoholgebruik in het verleden, 52% softdrugsgebruik en 26% harddruggebruik (dossierinformatie).
			- 38% van de patiënten rapporteert problematisch alcoholgebruik in het verleden, 28% problematisch softdrugsgebruik en 12% problematisch harddruggebruik (dossierinformatie).
Van Loon, 2016	Mannen en vrouwen met een psychotische stoornis in het PPC die een levensdelict hebben gepleegd	136	- 39.8% van de patiënten is problematisch alcoholgebruiker of is dit geweest in het verleden (screeningsvragenlijst).
			- 47.1% is problematisch cannabisgebruiker of is dit geweest in het verleden (screeningsvragenlijst).
			- 27.9% is problematisch harddruggebruiker of is dit geweest in het verleden (screeningsvragenlijst).
Van Nieuwenhuizen et al, 2011	Mannen en vrouwen in de TBS	180	- 76.7% van de patiënten heeft ergens in zijn leven te maken gehad met problemen op het gebied van middelengebruik (dossierinformatie).
			- Veelplegers gebruiken veel vaker drugs en alcohol dan gedetineerden die voor het eerst in aanraking zijn met justitie.
Zuidgeest, 2018	Mannen en vrouwen in het PPC vanwege brandstichting	216	- 20.2% van de brandstichters gebruikt nooit alcohol, 23.3% gebruikt wel alcohol in het dagelijks leven maar dit leidt niet tot problemen, 15.5% heeft incidentele problemen met alcohol, 20.2% heeft regelmatig problemen met alcohol en 20.7% heeft een ernstig probleem met alcohol (screeningsinstrument).
			- 29.2% van de brandstichters gebruikt nooit softdrugs, 18.2% gebruikt het zonder problemen in het dagelijks leven, 14.6% heeft een incidenteel probleem, 27.6% een meerdere malen een probleem en 10.4% heeft ernstige problemen (screeningsinstrument).
			- 48.2% van de brandstichters gebruikt nooit harddrugs, 13.5% gebruikt het zonder problemen in het dagelijks leven, 7.3% heeft incidentele problemen, 18.1% heeft meerdere malen problemen en 13% heeft ernstige problemen (screeningsinstrument).
			- Onder mannen komt softdrugsgebruik vaker voor dan onder vrouwen.

Tabel 5.5: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van **hulpverleningsgeschiedenis** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=11)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
De Vogel et al, 2014	Vrouwen in de TBS	280	- 88% van de vrouwen is in het verleden in aanraking geweest met hulpverlening.
			- Bij 68% van de vrouwen is deze hulpverlening vroegtijdig afgebroken.
De Wilde, 2014	Mannen in het PPC	296	- 91.9% van de mannen heeft al eens te maken gehad met hulpverlening.
	Amsterdam		- De gemiddelde leeftijd waarop men contact kreeg met hulpverlening was 18 jaar.
Graat et al, 2011	Mannen en vrouwen in de TBS	156	- Vrouwen hebben een uitgebreidere hulpverleningsgeschiedenis dan mannen: Een groter percentage van de vrouwen is wel eens in contact geweest met hulpverlening, en zij zijn ook gemiddeld 3 keer zo vaak in contact geweest met hulpverlening.
Schaap-Post, 2012	Mannen en vrouwen in het PPC Amsterdam	174	- 71.8% van de patiënten heeft in het verleden al eerder buitenrechtelijke zorg ontvangen.
			- In 44.8% van de gevallen ging dit om psychische zorg, in 21.8% van de gevallen om maatschappelijke zorg, 19.5% heeft al eerder te maken gehad met jeugdzorg en 49.4% is al eens opgenomen geweest in een GGZ-instelling.
			- Veelplegers hebben een uitgebreidere hulpverleningsgeschiedenis dan niet-veelplegers.
Van Beek et al, 2018	Mannen en vrouwen met een psychotische stoornis in het PPC Amsterdam	228	- 13.2% van de patiënten heeft ervaringen met vrijwillige hulpverlening en 69.2% heeft ervaring met gedwongen hulpverlening.
Van der Stoep, 2012	Mannen en vrouwen in het PPC Amsterdam	81	- 78.8% van de patiënten heeft een verleden in de hulpverlening.
Van Elst, 2019	Mannen die hun eerste delict na hun 30ste pleegden in het PPC	85	- 13% van de patiënten heeft in het verleden nog niet met hulpverlening te maken gehad. 46% is eerder in aanraking geweest met vrijwillige vormen van hulpverlening.
Van Loon, 2016	Mannen en vrouwen met een psychotische stoornis in het PPC die een levensdelict pleegden	136	- 90.5% van de patiënten had al ervaringen met hulpverlening uit het verleden.
Van Nieuwenhuizen et al, 2016	Mannen en vrouwen in de TBS	180	- 16.9% van de patiënten had al eerder ambulante hulp ontvangen, 15.2% was al eerder opgenomen en 50.6% had al ervaring met zowel ambulante hulp als een opname.
Van Vliet & Oei, 2006	Mannen in de TBS	14	- Alle respondenten hadden een hulpverleningsgeschiedenis.
			- In vijf dossiers was sprake van ervaringen in de jeugdhulpverlening, in elf dossiers was sprake van ervaringen met de GGZ en in tien dossiers van ervaringen met de verslavingszorg. In 3 dossiers was sprake van ervaringen met alle hulpinstanties.

Verhagen, 2016	Vrouwen in het PPC Zwolle	129	- 72.1% van de vrouwen heeft in het verleden gebruik gemaakt van niet-strafrechtelijke hulpverlening.
			- De gemiddelde leeftijd bij het eerste contact was 23.3 jaar.
			- 51.2% van deze vrouwen ontvingen ambulante hulpverlening en 31% liet zich vrijwillig opnemen.

Tabel 5.6: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van **agressie en gedragsproblemen** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=11)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Bogaerts & Spreen, 2011	Mannen en vrouwen in de TBS	801	- Vijandigheid en gedragsproblemen voor het 12de levensjaar komen vaker voor bij patiënten die getuige of slachtoffer zijn geweest van verwaarlozing of mishandeling dan bij patiënten die geen slachtoffer zijn geweest (screeningsinstrument).
Decuyper et al, 2011	Mannen in de TBS	74	- Het persoonskenmerk emotionele instabiliteit hangt samen met een grotere mate van agressie (screeningsinstrument).
			- De persoonskenmerken vriendelijkheid en zorgvuldigheid hangen samen met een mindere mate van agressie (screeningsinstrument).
De Vogel et al, 2014	Vrouwen in de TBS	280	- 40% van de vrouwen liet geen gedragsproblemen zien in de kindertijd, 23% enigszins en 37% in ernstige mate (screeningsinstrument).
Graat et al, 2011	Mannen en vrouwen in de TBS	156	- Vrouwen vertoonden in de pubertijd meer internaliserend probleemgedrag (zelfverwonding, suïcidaliteit) dan mannen (screeningsinstrument).
			- Mannen vertoonden in de pubertijd meer externaliserend probleemgedrag (geweld, agressie) dan vrouwen (screeningsinstrument).
			- Vrouwen vertonen meer directe en indirecte agressie in de kliniek dan mannen (screeningsinstrument).
			- Vrouwen (33%) veroorzaken vaker agressieve incidenten in de kliniek dan mannen (12%) (dossierinformatie).
Hornsveld et al, 2008	Mannen in de TBS	136	- TBS-patiënten scoren lager op vriendelijkheid als persoonlijkheidstrekkende dan personen uit de reguliere bevolking (screeningsinstrument).
			- TBS-patiënten scoren hoger op emotionele stabiliteit (screeningsinstrument), een antisociale levensstijl (screeningsinstrument) en boosheid (screeningsinstrument) dan reguliere gedetineerden.
Hornsveld et al, 2016	Mannen en vrouwen in de TBS	229	- Vrouwen rapporteerden een lagere emotionele stabiliteit (screeningsinstrument) en lagere vijandigheid (screeningsinstrument), maar hogere boosheid (screeningsinstrument) dan dat mannen deden.
Meijers et al, 2015	Mannen en vrouwen in het PPC	19	- Er is een positieve relatie tussen slaapproblemen en agressie. Hoe onrustiger de slaap gedurende de nacht, hoe groter de kans op agressie overdag.
Van Elst, 2019	Mannen die hun eerste delict pleegden na hun 30ste in het PPC	85	- 80% van de mannen die hun eerste delict pleegden na hun 30ste heeft in de jeugd geen problemen vertoond. Dit in vergelijking met 58% van de mannen die al op vroege leeftijd hun eerste delict pleegden die wel gedragsproblemen heeft vertoond voor zijn 12de levensjaar (screeningsinstrument).
Van Loon, 2016	Mannen en vrouwen met een psychotische stoornis in het PPC die een levensdelict pleegden	136	- Bij 64.5% van de patiënten was sprake van gedragsproblemen voor het 12de levensjaar (screeningsinstrument).
			- Daders die een voltooide moord of doodslag pleegden hadden vaker last van gedragsproblemen voor het 12de jaar dan daders die een poging tot pleegden.
Zuidgeest, 2018	Mannelijke en vrouwelijke brandstichters in het PPC	136	- 52.9% van de brandstichters had geen gedragsproblemen voor het 12de levensjaar, 21.3% had niet nader omschreven gedragsproblemen, 7.4% was verbaal oppositioneel, 11.8% vertoonde ernstige gedragsproblemen en bij 6.6% leidde ernstige gedragsproblematiek tot uithuisplaatsing of overplaatsing van school (screeningsinstrument).

Zwets et al, 2015	Mannen in de TBS	110	- De mannen hebben vaker een negatieve houding tegenover geweld dan een positieve (IAT).
			- Mannen met een positievere houding tegenover geweld tonen meer antisociale trekken en vijandigheid (screeningsinstrument).
			- Mannen met een negatievere houding tegenover geweld vertonen meer sociaal aanpassingsgedrag en morele betrokkenheid (screeningsinstrument).

Tabel 5.7: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van **psychopathie** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=4)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
De Vogel et al, 2014	Vrouwen in de TBS	280	- Bij 38% van de vrouwen zijn geen kenmerken van psychopathie gevonden, 47% had bepaalde psychopathische trekjes en 14% van de vrouwen was gediagnosticeerd met psychopathie (screeningsinstrument).
Hornsveld et al, 2014	Zedendelinquenten in de TBS	38	- Kindermisbruikers scoren lager op psychopathie dan verkrachters (screeningsinstrument).
Karsten et al, 2016	Vrouwen met borderline in het FPC	268	- 21% van de vrouwen met borderline heeft psychopathie en 13% van de vrouwen zonder borderline (screeningsinstrument).
			- Vrouwen met borderline scoren hoger op psychopathie dan vrouwen zonder borderline.
Klein Tunte et al, 2014	Vrouwen in de TBS	224	- 16% van de vrouwen had psychopathie, 47% had trekken van psychopathie en 37% had duidelijk geen psychopathie (screeningsinstrument).
			- Vrouwen met psychopathie waren significant jonger ten tijde van hun eerste delict dan vrouwen zonder psychopathie.
			- Vrouwen met psychopathie pleegden significant meer verschillende delicten dan vrouwen zonder psychopathie.
			- Vrouwen zonder psychopathie pleegden vaker een levensdelict dan vrouwen met psychopathie of vrouwen met trekjes van psychopathie.
			- Vrouwen met psychopathie pleegden daarentegen weer vaker vermogensdelicten.

Tabel 5.8: Kenmerken van de studies op het gebied van een **licht verstandelijke beperking** (LVB) en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=12)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Billen et al, 2019	Mannen in de TBS	317	- 4.7% van de mannen heeft een licht verstandelijke beperking (dossierinformatie).
Cappon, 2020	Mannen en vrouwen met een licht verstandelijke beperking in het PPC	495	- Patiënten met een licht verstandelijke beperking zijn significant jongeren dan personen zonder licht verstandelijke beperking.
			- Patiënten met een licht verstandelijke beperking hebben significant vaker een migratie-achtergrond dan patiënten zonder licht verstandelijke beperking.
			- Patiënten met een licht verstandelijke beperking zijn significant vaker dakloos of wonen onder begeleiding voor detentie dan patiënten zonder licht verstandelijke beperking.
			- Patiënten met een licht verstandelijke beperking hebben significant vaker een As I of As II stoornis dan patiënten zonder licht verstandelijke beperking. De comorbiditeit is ook groter.
			- Patiënten met een licht verstandelijke beperking plegen significant minder ernstige indexdelict dan patiënten zonder een licht verstandelijke beperking, met uitzondering van zedendelicten met een meerderjarig slachtoffer.
			- Patiënten met een licht verstandelijke beperking hebben een significant hogere score op alle risicofactoren voor recidive dan personen zonder licht verstandelijke beperking.
De Vogel et al, 2014	Vrouwen in de TBS	280	- 30% van de vrouwen is zwakbegaafd (dossierinformatie).
			- 9% van de vrouwen heeft een licht verstandelijke beperking (dossierinformatie).
De Wilde, 2014	Mannen in het PPC Amsterdam	296	- 7.3% van de mannen is zwakbegaafd (DSM-diagnose in dossier).
Labree et al, 2010	Mannelijke brandstichters in de TBS	25	-2 van de 25 mannen hebben een licht verstandelijke beperking (screeningsinstrument).
Lammers et al, 2014	Mannen die al minstens 15 jaar in de TBS verblijven	79	- 20% van de patiënten die al langer dan 15 jaar in de TBS zit, is zwakbegaafd (systeeminformatie).
			- Patiënten die al langer dan 15 jaar in de TBS zitten, zijn vaker zwakbegaafd dan patiënten die zijn uitgestroomd uit de TBS.
Nagtegaal et al, 2016	Mannen en vrouwen in de TBS	224	- 40% van de steekproef heeft een IQ onder de 85, wat een indicatie is voor zwakbegaafdheid (diagnose NIFP).
Schaap-Post, 2012	Mannen en vrouwen in het PPC Amsterdam	190	- 10,3% van de patiënten is zwakbegaafd (DSM-diagnose in dossier).
			- Veelplegers zijn vaker zwakbegaafd dan first-offenders.
Schönberger & de Kogel, 2012	Mannelijke en vrouwelijke zedendelinquenten in de TBS	285	- 20.5% van de zedendelinquenten heeft een IQ onder de 85, wat een indicatie is voor een zwakbegaafdheid (systeeminformatie).
Van der Stoep, 2012	Mannen en vrouwen in het PPC Amsterdam	81	- 12.8% van de patiënten is zwakbegaafd (DSM-diagnose in dossier).

Van Nieuwenhuizen et al, 2011	Mannen en vrouwen in de TBS	180	- 23.1% van de populatie heeft een IQ onder de 85 wat duidt op zwakbegaafdheid (DSM-diagnose in dossier).
Van Wijk et al, 2008	Mannen en vrouwen in de TBS	383	- 16% van de populatie heeft een IQ onder de 85, wat een indicatie is voor zwakbegaafdheid (systeeminformatie).

Tabel 5.9: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van **lichamelijke klachten** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=2)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Den Hartogh et al, 2005	Mannen en vrouwen in de TBS	108	- Circa 37% van de patiënten heeft een lichamelijke aandoening (dossierinformatie).
			- Patiënten in de TBS hebben vaker een lichamelijke aandoening dan patiënten in de GGZ.
			- De meest voorkomende met 11% is een aandoening aan het zenuwstelsel.
Oliemeulen et al, 2010	Mannen en vrouwen in de TBS	71	- 27% van de patiënten beoordeeld zijn lichamelijke gezondheid als slecht, 6% als neutraal en 67% als goed (zelfrapportage).

Tabel 5.10: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van **sociaaleconomische problemen** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=17)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Cappon, 2020	Mannen en vrouwen met een licht verstandelijke beperking in het PPC	495	- 46.1% van de licht verstandelijk beperkten had huisvesting ten tijde van het indexdelict, 31.3% had geen huisvesting, 9.5% woonde in een GGZ-instelling, 1.1% zat in detentie en 12.1% woonde onder begeleiding ten tijde van het indexdelict. - Patiënten met een licht verstandelijke beperking zijn vaker dakloos of wonen onder begeleiding ten tijde van het indexdelict dan patiënten zonder licht verstandelijke beperking.
De Bruin, 2019	Mannelijke zedendelinquenten in het PPC	314	- 4.8% van de zedendelinquenten met een meerderjarig slachtoffer heeft geen onderwijs gevolgd, 29.1% heeft basisonderwijs als hoogst genoten opleiding, 32.1% middelbaar onderwijs, 15.8% MBO, 6.1% HBO of hoger en 12.1% speciaal onderwijs. - 3.1% van de zedendelinquenten met een minderjarig slachtoffer heeft geen onderwijs gevolgd, 22.7% heeft basisonderwijs als hoogst genoten opleiding, 25.8% voortgezet onderwijs, 25.8% MBO, 12.4% HBO of hoger en 10.3% deed speciaal onderwijs. - 26.8% van de zedendelinquenten met een meerderjarig slachtoffer is dakloos ten tijde van het indexdelict, 65% heeft zijn eigen woonruimte en 8.2% leeft in een instelling. - 1.9% van de zedendelinquenten met een minderjarig slachtoffer is dakloos ten tijde van het indexdelict, 98.1% heeft zijn eigen woonruimte en geen van de delinquenten leeft in een instelling. - Zedendelinquenten met een minderjarig slachtoffer hebben vaker een zelfstandige woonruimte ten tijde van het indexdelict dan zedendelinquenten met een meerderjarig slachtoffer en zijn minder vaak dakloos of woonachtig in een inrichting.
De Vogel et al, 2014	Vrouwen in de TBS	280	- 93% van de vrouwen had problemen op het gebied van werk ten tijde van het indexdelict. - 12% van de vrouwen heeft alleen de basisschool afgemaakt, 34% heeft VMBO/MBO gevolgd, 34% MAVO/HAVO en 10% VWO/HBO/WO. - 40% van de vrouwen had een partner ten tijde van het delict. - 54% van de vrouwen heeft één of meer kinderen. 82% van deze kinderen woonde echter niet bij hun moeder voor detentie aangezien de moeder moeite had met de opvoeding van de kinderen.
De Wilde, 2014	Mannen in het PPC Amsterdam	296	- 9.5% van de mannen heeft alleen de basisschool afgerond, 42.6% de middelbare school, 37.8% een MBO opleiding, 7.4% een HBO opleiding en 2.7% een WO opleiding. - 29% van de mannen is dakloos ten tijde van het indexdelict, 71% heeft wel enige vorm van onderdak. - Dakloosheid voor detentie komt vaker voor onder westerse allochtonen dan onder autochtonen en niet-Westerse allochtonen.
Eroglu, 2020	Hoogopgeleide mannen en vrouwen in het PPC	228	- 6.5% van alle patiënten in het PPC heeft geen onderwijs gevolgd, 34.4% heeft basisonderwijs als hoogst afgeronde opleiding, 4.8% speciaal onderwijs, 32.5% voortgezet onderwijs, 1.8% speciaal voortgezet onderwijs, 14.9% MBO en 5.1% HBO of WO. - Hoogopgeleide patiënten zijn significant ouder dan laagopgeleide patiënten.

			- Hoogopgeleide patiënten hebben een minder uitgebreide criminele voorgeschiedenis dan laagopgeleiden.
			- Hoogopgeleiden plegen significant minder vaak verschillende soorten delicten dan laagopgeleiden.
			- Hoogopgeleiden hebben significant minder vaak een aan middelen gebonden stoornis dan de laagopgeleiden.
			- Hoogopgeleiden hebben significant vaker een trauma-gerelateerde stoornis dan laagopgeleiden. Hetzelfde geldt voor een depressieve stemmingsstoornis en bipolaire stemmingsstoornis.
Galjaart, 2017	Mannen in het PPC	890	- 6.2% van de mannen heeft geen onderwijs afgerond, 33.8% heeft primair onderwijs afgerond, 28% voortgezet onderwijs, 12.8% MBO, 2.2% HBO of hoger en 6.4% volgde speciaal onderwijs.
Goethals et al, 2007	Mannen met een psychotische stoornis in de TBS	70	- 77.4% van de mannen was single ten tijde van het indexdelict, 11.7% was gescheiden, 6.6% is getrouwd en 4.4% woont samen.
			- 5.8% van de mannen heeft geen opleiding afgerond, 49.6% heeft de basisschool afgerond, 19.7% VMBO, 13.9% MBO, 8.8% Havo/VWO en 2.2% HBO/universiteit.
			- Ten tijde van het delict had 8% van de mannen een baan, 2,9% zat op school en 89,1% was werkloos.
			- 35% van de mannen had een eigen huis ten tijde van het indexdelict, 16.1% woonde met zijn ouders, 16.8% woonde met iemand anders, 22.6% was dakloos en 9.5% zat in een kliniek.
Goethals et al, 2008	Mannen met een psychotische stoornis in de TBS	105	- 22.6% van de mannen had een partner ten tijde van het indexdelict.
Karsten et al, 2016	Vrouwen met borderline in het FPC	269	- 42.8% van de vrouwen heeft een partner ten tijde van het indexdelict.
Nagtegaal et al, 2016	Mannen en vrouwen in de TBS	224	- 80% van de patiënten had geen baan ten tijde van het indexdelict.
Van Elst, 2019	Mannen die hun eerste delict pleegden na hun 30ste in het PPC Vught	85	- 5% van de mannen die pas een delict pleegden na zijn dertigste heeft geen enkel onderwijs afgerond, 18% heeft alleen de basisschool afgerond, 41% heeft het middelbaar onderwijs afgerond, 17% heeft een MBO gedaan en 20% HBO of WO.
			- 30% van de mannen die pas een delict pleegden na zijn dertigste heeft nooit problemen gehad op het gebied van werk, 19% heeft incidenteel problemen gehad en 10% heeft frequent problemen gehad. Bij 8% kon de situatie voor detentie als zeer problematisch worden beschreven.
			- 71% van de mannen die pas een delict pleegden na zijn dertigste woonde zelfstandig ten tijde van indexdelict, 13% woonde in een instelling, 2% woonde begeleid en 14% was dakloos.
			- 39% van de mannen die pas een delict pleegden na zijn dertigste heeft in het verleden geen problemen gekend op het gebied van financiën. 19% had geringe problemen, 8% had incidentele problemen, 23% had aanzienlijke tekortkomingen en 10% heeft onder curatele gestaan.
			- Het sociale netwerk van de mannen die hun eerste delict pleegden na hun dertigste is minder problematisch dan dat van de mannen die hun eerste delict op jonge leeftijd pleegden.
			- Mannen die op late leeftijd met crimineel gedrag beginnen hebben gemiddeld een hoger opleidingsniveau dan mannen die al vroeg crimineel gedrag vertonen.
			- Problemen op het gebied van werk zijn bij mannen die op late leeftijd met criminaliteit beginnen minder ernstig dan bij mannen die al vroeg met criminaliteit beginnen.

			- Mannen die al op jonge leeftijd een delict plegen waren vaker dakloos en hadden geen eigen woning vergeleken met mannen die hun eerste delict na hun dertigste plegen.
			- De financiële situatie van mannen die na hun 30ste met criminaliteit beginnen is minder problematisch dan die van mannen die op vroege leeftijd met criminaliteit beginnen.
Van Loon, 2016	Mannen en vrouwen met een psychotische stoornis in het PPC die een levensdelict hebben gepleegd	136	- 12.5% van de psychotische patiënten had nooit problemen op het gebied van huisvesting, 14% had gedurende een bepaalde periode woonproblemen, 19.1% had incidentele woonproblemen, bij 18.4% was sprake van meerdere perioden van dakloosheid door het eigen probleemgedrag en bij 16.9% was sprake van een zeer problematisch woonverleden.
			- 10.3% van de psychotische patiënten had nooit problemen op financieel gebied, 12.5% had geringe tekortkomingen op financieel gebied, 14% had incidentele tekortkomingen, 22.8% had ernstige tekortkomingen en 12.5% had zeer ernstige tekortkomingen op financieel gebied.
			- Patiënten die een poging tot moord of doodslag pleegden, hebben een instabieler en problematischer woonverleden dan patiënten die een voltooid levensdelict pleegden.
			- Patiënten die een voltooid levensdelict pleegden, hebben ernstigere financiële tekortkomingen dan patiënten die een poging tot een levensdelict pleegden.
Van Nieuwenhuizen et al, 2011	Mannen en vrouwen in de TBS	180	- 6.1% van de populatie heeft alleen lager onderwijs gevolgd, 74.4% voortgezet onderwijs, 9.4% MBO, 6.1% HBO en 1.1% een andersoortige opleiding. Van 5% is het opleidingsniveau niet bekend.
			- 80% van de populatie is ongehuwd ten tijde van de strafoplegging, 5.6% is getrouwd, 12.8% is gescheiden en 1.7% is weduw(e)naar.
			- 86% van de populatie heeft ergens in zijn leven problemen met werk gehad.
			- 53.9% van de populatie heeft ergens in zijn leven problemen met geld of inkomen gehad.
			- 44.6% van de populatie heeft ergens in zijn leven woonproblemen of problemen met het verblijf in Nederland gehad.
Van Veen, 2015	Mannen en vrouwen in het PPC Amsterdam die lijden aan een psychotische- of stemmingsstoornis	371	- 5.2% heeft alleen de basisschool gevolgd, 9.8% heeft de basisschool ook afgerond, 22% heeft de middelbare school gevolgd, 20.7% heeft deze ook afgemaakt, 16.4% heeft MBO gevolgd en 16% heeft dit ook afgemaakt, 3.1% heeft HBO gevolgd en 3.4% heeft dit ook afgerond, 1.3% heeft universiteit gedaan en 2.1% heeft dit ook afgerond als hoogst genoten opleiding.
			- Ten tijde van het indexdelict was 46.4% van de patiënten dakloos.
Van Wijk et al, 2008	Mannen en vrouwen in de TBS	383	- 68% van de populatie is single, 14% is gescheiden en 8% is getrouwd op het moment van onderzoek.
Verhagen, 2016	Vrouwen in het PPC Zwolle	129	- 97.6% van de vrouwen heeft enige vorm van opleiding genoten. 35.4% heeft het voortgezet onderwijs afgerond, 28% heeft een MBO-diploma gehaald en 13.4% heeft een HBO of universitaire opleiding afgerond. Van 36.4% van de vrouwen is geen informatie over het opleidingsniveau.
			- 13.2% van de vrouwen was dakloos ten tijde van het indexdelict, 38% had een eigen huur- of koopwoning en 7.8% woonden bij haar ouders. Van 41% is de woonsituatie ten tijde van het indexdelict niet bekend.
Zuidgeest, 2018	Mannen en vrouwen in het PPC vanwege	216	- 4.2% van de brandstichters had speciaal onderwijs als hoogste opleiding, 29.9% basisonderwijs, 35.3% voortgezet onderwijs, 24% MBO onderwijs of hoger en 6.6% geen onderwijs.

	brandstichting		- 8.8% van de brandstichters was ten tijde van hun indexdelict dakloos, 63.7% had wel huisvesting, 1.5% verbleef in detentie, 18.1% verbleef in een GGZ-instelling en 7.8% woonde begeleid.
			- Brandstichters verblijven vaker in een GGZ-instelling ten tijde van het indexdelict dan geweldplegers.
			- Geweldplegers zijn vaker dakloos ten tijde van het indexdelict dan brandstichters.

Tabel 5.11: Kenmerken van de studies op het gebied van **risico- en beschermende** factoren en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=6)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Billen et al, 2019	Mannen in de TBS	317	- Impulsiviteit is een risicofactor voor recidive.
Cappon, 2020	Mannen en vrouwen met een licht verstandelijke beperking in het PPC	495	- De risicofactoren die genoemd worden zijn: antisociaal gedrag in het verleden, antisociale persoonlijkheidsstreken, pro-criminele attitude, pro-criminele sociale omgeving, problemen op school/werk, problemen in de dagbesteding en middelenmisbruik. - Patiënten met een licht verstandelijke beperking hebben een significant hogere score op alle risicofactoren dan personen zonder licht verstandelijke beperking.
Den Hartog et al, 2005	Mannen en vrouwen in de TBS	108	- Risicofactoren voor recidive zijn: het starten met middelengebruik, het verlies van structuur en de reactie op onlustgevoelens.
De Vogel et al, 2014	Vrouwen in de FPC	280	- Risicofactoren voor crimineel gedrag zijn: eerder geweld, geweld op jonge leeftijd, instabiliteit van relaties, problemen in het arbeidsverleden, problemen met middelengebruik, psychische stoornis, psychopathie, problematisch gedrag als kind, persoonlijkheidsstoornissen, onttrekking aan toezicht, prostitutieverleden, opvoedingsproblemen, zwangerschap op jonge leeftijd, suicidaliteit of automutilatie en slachtofferschap na de kindertijd.
Drieschner et al, 2018	Mannen en vrouwen in de TBS	891	- Patiënten die een vermogensdelict hebben gepleegd hebben een grotere kans op recidive dan andere patiënten. - Hoe jonger iemand was bij veroordeling van het eerste delict, hoe groter de kans op recidive. - Hoe uitgebreider de criminele voorgeschiedenis, hoe groter de kans op recidive.
Galjaart, 2017	Mannen in het PPC	890	- Hoe meer middelen iemand gebruikt, hoe meer delicten deze persoon pleegt.

6. Gedetineerde vreemdelingen

Tabel 6.1: Kenmerken van de studies die zijn verschenen op het gebied van **gedetineerde vreemdelingen** en de belangrijkste bevindingen hieruit (N=8)

Studie	Onderzoeksgroep	Steekproefgrootte	Belangrijkste bevindingen
Brouwer, 2020	Vreemdelingen in Ter Apel	37	- Vreemdelingen rapporteren een grote mate van isolatie en afzondering.
			- Voor personen die de taal niet spreken, is het lastig(er) om hun behoeften duidelijk te maken aan het personeel in het detentiecentrum.
			- Men gaat vaak om met personen uit zelfde land of met zelfde taal om isolatie/eenzaamheid tegen te gaan.
			- Boodschappen kunnen doen in de winkel en samen kunnen koken en eten is belangrijk tegen isolatie.
			- Lang niet alle gedetineerde vreemdelingen hebben geld voor boodschappen en koken.
			- Personen bekritisieren het gebrek aan betekenisvolle resocialisatie activiteiten.
			- Voor personen die niet uitgezet wilden worden, was de uitzetting hun grootste angst.
			- Voor personen die wel terug wilden naar hun land, was de aanwezigheid DT&V prettig.
			- Meningen over het personeel zijn gemengd; vriendelijk en professioneel maar ook discriminatie.
			- Het gebrek aan resocialisatie activiteiten, problemen met contacten met de buitenwereld en taalbarrières lijken in te gaan tegen internationale richtlijnen voor vreemdelingenbewaring.
Jesuit Refugee Service Europe, 2010	Vreemdelingen in asielzoekerscentra en detentiecentra	21	- Twee derde van de gedetineerden hadden het idee dat zij voldoende geïnformeerd waren over de reden van hun verblijf. Zij waren tevreden met de informatie die over hun zaak werd verschaft.
			- Aan het begin van de detentie beoordelen de gedetineerden hun gezondheid gemiddeld met een 7.2. Na vier weken is dit nog maar een 5.7.
			- Aan het begin van de detentie beoordelen de gedetineerden hun mentale gezondheid met een 7. Na vier weken is dit nog maar een 3.5. Dit wordt vooral veroorzaakt door stress en zorgen om de uitzetting.
			- 16 gedetineerden hebben slaapproblemen, veelal door stress.
			- Contact met de buitenwereld is lastig. Veel familie woont in het buitenland waardoor bezoek niet mogelijk is, bellen wel. Het tegoed op de belkaart is echter maar voldoende voor één internationaal telefoontje per week.
			- Contact met medegedetineerden is lastig door de taalbarrière die er is onderling.
			- Over het personeel in de centra wordt over het algemeen positief gesproken. Gedetineerden voelen zich niet gediscrimineerd. Ook ervaren zij geen taalbarrière in de communicatie met het personeel.
			- Vreemdelingen zijn ontevreden over het feit dat zij veel tijd moeten doorbrengen op hun cel. Ook vinden zij het klimaat in hun cel te koud en kunnen zij niet communiceren met hun celgenoot. Ook beïnvloedt de opsluiting op cel hun mentale gezondheid.
			- De meeste gedetineerden voelen zich veilig in de inrichting.

			- 19 van de 21 gedetineerden zijn op de hoogte van de activiteiten die mogelijk zijn binnen de centra. Soms participeren zij echter niet door stress of gezondheidsklachten.
Kox, 2007	Mannen en vrouwen en kinderen die recent uit vreemdelingenbewaring zijn gekomen	48	- 27 vreemdelingen kwamen uit Azië, 16 uit Afrika en 5 uit Europa. - Men ervaart de detentie als een gevangenis door de cellen, het strakke regime en de strenge veiligheidsmaatregelen. - Men is ontevreden over contacten met de buitenwereld (te weinig mogelijkheden en privacy). - De meesten zijn ontevreden over het eten. - De meesten zijn kritisch over de gezondheidszorg. - Toegang tot psychische gezondheidszorg is moeilijk, terwijl daar wel behoefte aan is. - Sommige vreemdelingen rapporteren klachten sinds de detentie (o.a. depressieve klachten, slaapproblemen, spierpijn). - Er zijn diverse religieuze voorgangers aanwezig, er is echter weinig ruimte voor een persoonlijk gesprek. - Contact met een advocaat is mogelijk in vreemdelingendetentie, maar soms is het moeilijk om de advocaat aan de telefoon te krijgen. - Er is wel onderwijs voor de kinderen, maar alle leeftijden zitten bij elkaar met één leraar. - Meninge over het personeel zijn gemengd; vriendelijk en behulpzaam maar ook discriminerend. - 44.8% van de vreemdelingen voelt zich gediscrimineerd in de inrichting.
Linthorst et al, 2015	Mannen	14.200	- In de jaren 2011 t/m 2014 is 73% tot 92% van de ingestroomde justitiabelen in vreemdelingen detentie gescreend op tuberculose. - Prevalentie van tuberculose wordt niet apart gegeven voor gedetineerden in vreemdelingenbewaring.
Schaap-Post, 2012	Mannen in het PPC	16	- Alle respondenten zijn man, 9 zijn van niet-Westerse afkomst, hun leeftijd varieert tussen de 24 en 53 jaar. - Redenen voor opname in PPC: 8 personen vanwege angstig en verward gedrag, 5 vanwege suïcidaliteit en 4 vanwege agressie. - 8 van hen gebruikten drugs (meest voorkomend: Cannabis). - Diagnoses: 7 personen hebben een psychische stoornis NAO, 4 personen hebben schizofrenie, 4 personen hebben een bipolaire stoornis en 3 personen hebben een aanpassingsstoornis.
Tasma, 2011	Mannen en vrouwen die op grond van de vreemdelingenwet in vreemdelingenbewaring verblijven (Vreemdelingen survey 2004 & 2007)	795 surveys 13 interviews	- Personen uit Afrika en Oost-Azië voelen zich het meest gediscrimineerd. - Hoe langer men vastzit, hoe meer men zich gediscrimineerd voelt. - 40.5% van de vreemdelingen vindt dat er te weinig mogelijkheden zijn om contact met het sociale netwerk te onderhouden. - 31.5% van de vreemdelingen vindt dat er voldoende mogelijkheden zijn om contact met het sociale netwerk te onderhouden. - Gedetineerden van kleinere minderheidsgroepen zijn negatiever over de contacten met het sociale netwerk.

Van Alphen, 2011	Mannen en vrouwen die op grond van de	622 in 2004	- In 2004 kwam 24% van de vreemdelingen uit Noord-Afrika, 20% uit overig Afrika, 13% uit Oost-Azië en 8% uit Europa.
	vreemdelingenwet in	575 in 2007	- In 2007 kwam 28% van de vreemdelingen uit Afrika, 26% uit Oost-Azië en 11% uit Europa.
	vreemdelingenbewaring		- In 2004 is 92% van de vreemdelingen man, in 2007 is dit 82%.
	verblijven (Vreemdelingen survey 2004 & 2007)		- In 2004 heeft 21% van de vreemdelingen geen opleiding, 26% een middelbare opleiding en 14% een universitaire opleiding.
			- In 2007 heeft 20% van de vreemdelingen geen opleiding, 24% heeft een middelbare opleiding en 14% een universitaire opleiding.
			- Gedetineerde vreemdelingen hebben een hoger opleidingsniveau dan reguliere gedetineerden.
			- In 2004 is 62% van de vreemdelingen (zeer) ontevreden over de inrichting.
			- In 2007 is 63% van de vreemdelingen (zeer) ontevreden over de inrichting.
			- Gedetineerde vreemdelingen zijn vaker ontevreden over de inrichting dan reguliere gedetineerden.
			- Het voorzieningenniveau (eigen cel en douche, werk) is lager in vreemdelingendetentie dan in reguliere detentie.
			- Het hebben van een eigen cel hangt samen met een positiever oordeel over de inrichting.
			- 13 interviews toonden 3 thema's: onzekerheid over de duur van detentie, uitzichtloosheid over de situatie na detentie en onwetendheid over de gronden van de vreemdelingendetentie; deze 3 thema's hangen samen met de ervaren tevredenheid over de inrichting.
Van Alphen et al, 2013	Mannen en vrouwen die op grond van de	460 surveys	- Als personeel in de inrichting een motiverende bejegeningssstijl hanteert, ervaren gedetineerde vreemdelingen hun detentie positiever (o.a. de omgang met personeel, de dagbesteding en ervaren autonomie).
	vreemdelingenwet in	12 interviews	- Een motiverende bejegeningssstijl hangt ook samen met de ervaren procedurele rechtvaardigheid.
	vreemdelingenbewaring		- Oudere gedetineerde vreemdelingen zijn meer tevreden over hun detentieomstandigheden.
	verblijven (Vreemdelingen survey 2012)		- Als men langer vast zit in vreemdelingenbewaring is men minder tevreden over de detentieomstandigheden.
			- Vreemdelingen die Nederlands spreken zijn meer tevreden over de omgang met personeel en autonomie.
			- Wanneer personeel langer in dienst is, is men meer tevreden over de detentieomstandigheden.
			- Als het aandeel oudere personeelsleden hoger is, is men meer tevreden over de detentieomstandigheden.
			- Gedetineerden op een extra zorgafdeling zijn minder tevreden dan zij die in een HvB regime verblijven.
			- 12 interviews tonen de volgende moeilijkheden: het is moeilijk voor vreemdelingen om lang op cel te zitten; wel tonen zij tevredenheid over de dagactiviteiten; zij hebben een verslechterde gezondheid sinds detentie; zij hebben moeite met de beperkte autonomie.
			- De tevredenheid over de detentieomstandigheden hangt nauwelijks samen met de bereidheid om terug te keren naar het land van herkomst.

Het NSCR is
onderdeel van de
institutenorganisatie
van de Nederlandse
Organisatie voor
Wetenschappelijk
Onderzoek (NWO)

Bezoekadres:
De Boelelaan 1077
1081 HV Amsterdam

Postadres:
Postbus 71304
1008 BH Amsterdam

T 020 598 5239
E nscr@nscr.nl
W www.nscr.nl

nscr

Nederlands Studiecentrum
Criminaliteit en Rechts-handhaving